

ERIK PONTOPPIDAN

SANNHET TIL GUDFRYKTIGHET

i en enfoldig og så kort som mulig,
dog tilstrekkelig

FORKLARING

over

Dr. Martin Luthers lille katekisme

*Denne bok inneholder alt det som en trenger
å vite og gjøre for å bli salig*

UTGITT AV
TOLLEF OG HARALD SLAATHAUG
2015

Originalens tittel:

«Sanhed til Gudfrygtighet udi en eenfoldig og efter Mulighed kort, dog tilstrækkelig Forklaring over Sal. Doct. Mort. Luthers Liden Catechismo, indeholdende alt det, som den, der vil blive salig, har behov at vide og gjøre»

Utkom første gang i København 1737.

Ny, fornorsket utgave 2015.

Katekismestykkene er hentet fra *Martin Luthers lille katekisme* (1997), Lunde Forlag. Gjengitt med tillatelse.

Bibelsitatene hentet fra *NB 1988/(07)*, Norsk Bibel. Gjengitt med tillatelse.

ISBN 978-82-303-2915-3

Printondemand-worldwide.com

9 Culley Court, Orton Southgate, Peterborough, PE2 6XD

Innhold

Forord	4
Erik Pontoppidan	5
Immanuel!	6
Innledning	10
Den første part	19
Om loven	19
Om lovens første tavle	22
Om lovens andre tavle	44
Den andre part	96
Om troen	96
Om skapelsen	101
Om gjenløsningen	112
Om helliggjørelsen	133
Den tredje part	157
Om bønner	157
Den fjerde part	181
Om den hellige dåps sakrament	181
Den femte part	198
Om nattverdens sakrament	198
Kort sammendrag av den saliggjørende sannhet	215
Morgenbønn	221
Aftenbønn	222

Forord

Som grunnlag for denne reviderte utgaven av Erik Pontoppidans «Sannhet til Gudfryktighet» er det foruten originalen, første gang utgitt 1737, benyttet to utgaver utgitt av Det evangelisk-lutherske kirkesamfunn, DELK, hhv. revisjon av 1953 og 1979.

Antall stykker i denne utgaven er lik originalen og utgaven av 1953. I originalen er det gitt nr. på to katekismestykker som ikke er nummerert i de andre utgaver. Derfor har den to nr. mer enn utgaven av 1953. Denne utgaven har altså identisk nummerering med utgaven av 1953.

Katekismestykkene er fra 1997 utgave av katekismen fra Lunde Forlag.

Bibelsitatene er fra Norsk Bibel 1988/(07). Mange steder er det gjengitt bare en del av et vers som i originalen. En del steder er det gjort små tilpasninger for å få den fulle mening, f.eks. er pronomen i begynnelsen av verset erstattet med substantiv fra foregående vers. Forklarende tillegg er gitt i parentes på noen få steder. I tillegg er det noen få bibelvers hvor det er brukt en tidligere bibelutgave og disse vers er markert med †.

Eventuelle feil er utgiverens ansvar.

Siljan, mars 2015.

Tollef og Harald Slaathaug

Erik Pontoppidan

Født i Aarhus 1698 / Teologisk embetseksamen 1718 i København / 1719–20 huslærer i Norge / 1720–21 på studiereise i England og Holland / 1723–26 fropredikant ved Nordborg slott (på Als) og aftensangprest i Nordborg / 1726–34 sokneprest i Hagenberg ved Nordborg / 1734 sokneprest til Hillerød og slottsprest på Fredriksborg / 1735 hoffpredikant København / 1738 ekstraordinær professor i teologi ved København universitet / 1740 medlem av Misjons- kollegiet og meddirektør ved Vaisenhuset i København / 1747 biskop i Bergen stift / 1755 prokansler ved universitetet i København / Utga en salmebok, dessuten en rekke skrifter, dels av religiøs og oppbyggelig art – dels av historisk, nasjonaløkonomisk, geografisk og naturvitenskapelig innhold / Fikk i 1736 ved kongebrev i oppdrag å utarbeide en forklaring til Luthers lille katekisme / Den utkom i 1737 under tittelen: «Sandhed til Gudfrygtighed», og ble befalt innført overalt i Danmark og Norge.

Pontoppidan døde i 1764 med de ord til sin hustru: «Hils mine venner, og si dem at jeg dør i troen på Guds Sønn.»

Immanuel!

Den Gud som vil at alle mennesker skal bli salige, vil også at alle skal få kunnskap om sannheten, ja vokse og gå fram i denne kunnskap etter de muligheter og hjelpemidler som blir tilbudt dem i den tiden vi lever i.

Vi lever nå i en tid da verdslig visdom og alt som bygges på den, er utviklet i en langt høyere grad enn våre forfedre muligens kunne ha forestilt seg. Ingen vil lenger synes å mangle noe i sin vitenskap. Det en gir seg i kast med, vil en forstå til gagns. Akk, hvor mye mer burde en ikke være slik innstilt med hensyn til kunnskapen om Gud og vår saliggjørelse.

Det er, i det minste sett utenfra, noe vi alle er opptatt med, eller det vi gir oss ut for å vite og omgås med.

En ordentlig, grundig og tilstrekkelig innsikt i kristendommens sannheter burde jo være det høyeste mål å strebe mot for alle som i tid og evighet ikke vil regnes som dårene som bekymrer seg for så mange ting, men ikke bryr seg om det ene nødvendige.

Vel er det sant at kunnskapen om Gud ikke alltid og hos alle fører med seg den sanne frykt, kjærlighet og lydighet mot ham. Det finnes en viten uten samvittighet, en kunnskap uten kraft. Denne oppblåser, istedenfor at den skulle oppbygge. Dette er det utallige eksempler på i vår tid.

Jeg synes våre forfedre gjorde mer enn de visste;

men vi vet mer enn vi gjør. De lignet en fruktbar Lea med matte øyne, vi ligner en ufruktbar Rakel med vakkert utseende. Ikke desto mindre beholder kunnskapen om sannheten sin store verdi. For selv om vår Herre Jesus, Joh 13:17, ikke priser noen salig fordi de vet, uten at de også gjør hva de vet, så forutsetter han likevel kunnskap for å komme til troen, og uten tro er det umulig å behage Gud med noen som helst gjerning. Den troskap som mange svært enfoldige viser i å vandre etter det lille lys de har, lar oss sikkert trekke den slutning at deres vandring ville være enda langt bedre, hvis deres innsikt i sannheten var mer fullkommen. Den som i tussemørket utfører noe som krever dagens lys, får vel også kanskje gjort det, men med større møy, fare og forsinkelse. Det er slett ikke mørket som hjelper ham, men det lille lys som er til stede, og jo mer lyset vokser i morgenstunden, jo sikrere kan han fortsette sin gjerning, om han vil.

Like sant som dette er, like innlysende er de fordeler vi i vår tid har framfor våre forfedre. Derfor har en også ved denne forklaring over Luthers lille katekisme søkt å gi de unge del i de framskritt som er gjort innen kristendomsundervisningen. Årsaken som har vært foranledningen til dette arbeidet, er særlig denne at nesten hvert stift hittil har hatt sin egen spesielle katekismeforklaring. Da noen prester har funnet ut at den bok som ble brukt på deres sted, på en eller annen måte ikke har vært så fullstendig som de ønsket, så har de av oppriktig omsorg selv utarbeidet sine egne skrevne spørsmål

og innført dem i sin menighet. Selv om læregrunnlaget kunne være det samme, så viste det seg at denne forskjellige utforming av læren ikke var så heldig som en felles katekismeforklaring av passe størrelse og bekreftet med språk av Skriften. Denne forklaring er utarbeidet etter Kongens allernådigste skriftlige befaling til meg, og prøvd av rette vedkommende etter det sunne ords form.

Om nå denne katekismeforklaring er så tilstrekkelig, tydelig, nøyaktig og godt ordnet som alle de som driver med undervisning av unge kunne ønske, vil når noen tid er gått, vise seg. Imidlertid bør de som ikke er tilfreds med alt, tenke over hvor vanskelig det er å lage en katekismeforklaring som skal gi en både fullstendig, kortfattet, klar, oversiktlig og rett framstilling av kristendommens grunnsannheter. Å få forenet alle disse hensyn på en mer fullkommen måte, er noe en nok kan forestille seg, og jeg vil heller ikke benekte at det er mulig. Men den som selv går i gang med arbeidet, skal få se hvor vanskelig det er å tilfredsstille hver manns ønske i den slags skrifter. Her er det nemlig mange hensyn å ta. En må ikke forsynde seg mot de unges huske-evne ved å være vidløftig, mot deres fatte-evne ved å være uklar, og en må heller ikke ødelegge læresammenhengen ved å bruke gal rekkefølge, eller støte an mot naturlig språkbruk ved kunstige og tvungne uttrykksmåter. Har jeg ikke nådd dette målet til fullkommenhet alle steder, så har jeg likevel siktet alvorlig mot det.

Etter høy kongelig aller nådigst befaling overlater

jeg da disse Guds ord til alminnelig bruk i våre kirker og skoler.

Må Herren trykke sitt segl på verket ved å la sin nåde bli utøst i hjertene hos alle som leser boken, særlig de unge. Det som var min plikt, men som jeg selv aldri valgte å gjøre, det har jeg gjort så godt jeg kunne. Det ufullkomne ved boken blir derfor egentlig mitt. For øvrig er det Guds ord som på den ytterste dag skal dømme de ubotferdige og vantro som forakter eller motsier dette ord, men skal gjøre alle dem salige som saktmodig i troen tar imot det ord som er innplantet i dem.

København den 9. oktober 1737.

Erik Pontoppidan.

Erik Pontoppidans mening var at barn med alminnelig gode evner og undervisningstid skulle lære alle stykker i denne bok utenat.

Men de barn med læreversker eller liten undervisningstid, kunne fritas for å lære utenat de stykker som har stjerne foran nummeret.

Innledning

1. Kjære barn, vil du ikke gjerne være lykkelig på jorden og salig i himmelen?

Jo, kunne jeg bare bli det.

2. Vil du gå den vei som fører deg til dette målet?

Ja, dersom jeg kan finne den.

3. Tror du ikke at det finnes en Gud?

Jo, for verden kan umulig ha skapt seg selv, men må ha en årsak, som er eldre og høyere enn alle ting, og dette evige vesen kalles Gud.

4. Tror du at Gud rår for saligheten?

Ja, for han er over alle ting.

5. Tror du at Gud unner deg saligheten?

Ja, for han er en god Gud.

6. Men vil nå Gud vise deg veien til salighet?

Ja, det er det ingen tvil om.

7. Hvilket middel bruker Gud for å vise deg og meg denne vei?

Han bruker sitt ord.

8. Har vi da dette Guds ord blant oss?

Ja, i Den hellige skrift som kalles Bibelen.

*** 9. Har menneskene alltid hatt Guds ord?**

Ja, i den eldste tiden åpenbarte Gud seg og talte direkte til fedrene. Disse gav det så videre ved

muntlig undervisning fra slekt til slekt. Men Guds ord ble ikke skrevet ned før Moses begynte med det.

10. Hvem har skrevet Bibelen?

De hellige profeter, evangelister og apostler.

11. Men var ikke disse mennesker?

Jo.

12. Hvordan er da deres ord Guds ord?

Guds Ånd har inngitt dem alt det de skulle skrive, og hvilke ord de skulle bruke.

2 Tim 3:15–17. Og helt fra barndommen av kjenner du De hellige skrifter, som kan gjøre deg vis til frelse ved troen på Kristus Jesus. Hele Skriften er innåndet av Gud og nyttig til lærdom, til overbevisning, til rettleiding, til opptuktelse i rettferdighet, for at Guds menneske kan være fullkomment, satt i stand til all god gjerning.

2 Pet 1:21. For aldri er noe profetord brakt fram ved menneskers vilje, men de hellige Guds menn talte drevet av Den Hellige Ånd.

Matt 10:19. 1 Kor 2:13.

*** 13. Hvordan kan vi vite at nettopp Bibelen er det sanne Guds ord?**

Av mange ting som f. eks. at jødene, tyrkerne og andre gamle folkeslag har holdt den for å være Guds ord. Skriftene i Bibelen stemmer overens, og profetiene viser seg å bli oppfylt. Mange mirakler har bekreftet at Bibelen er Guds ord, og Ordet har hatt stor fremgang uten tvang og menneskelig makt. Ja, midt under de blodigste forfølgelser har

mange tusen martyrer ofret livet sitt for sannheten.

*** 14. Men hva skal den gjøre som enda ikke tror at Skriften er Guds ord?**

Han skal forsøke å adlyde ordet og la det få virke i hjertet. Da vil han snart erfare at det har en overnaturlig og rett guddommelig kraft, liv og ånd hos seg til å opplyse, overbevise, oppmuntre, trøste og straffe samvittigheten.

Joh 7:17. Om noen vil gjøre hans vilje, da skal han kjenne om læren er av Gud, eller om jeg taler av meg selv.

Salm 50:23

15. Skal Bibelen være den eneste fullkomne og sikre rettesnor for vår tro og vårt liv?

Ja, det er sikkert.

Luk 16:29. Men Abraham sier til ham: De har Moses og profetene. La dem høre dem!

Joh 20:31.

16. Må en da ikke bygge sin tro og sitt liv på direkte åpenbaringer eller drømmer, på sin egen fornufts innbilning, på det andre mennesker har sagt eller gjort, på gamle meninger, skikker eller lignende?

Nei, ingen sann tro og lydighet bygges på dette, men overtro, ugudelighet og selvvalgt gudsdyrking, som er imot Guds vilje.

Gal 1:8. Men selv om vi eller en engel fra himmelen skulle forkynne dere et annet evangelium enn det vi har forkynt dere, han være forbannet!

Mat 15:9. *Men de dyrker meg forgjeves idet de kommer med lærdommer som er menneskebud.*

17. Har Guds ord enda flere spesielle egenskaper fremfor menneske ord?

Ja, foruten at det har en guddommelig visshet, kraft og fullkommenhet, som før nevnt, så har det en spesiell klarhet til å opplyse oss mennesker, som av naturen er blinde.

Salm 119:105. *Ditt ord er en lykt for min fot og et lys på min sti.*

18. Er Bibelen ikke mørk og utydelig for de enfoldige og ulærde?

I alt det en trenger å vite til salighet, er Bibelen klar nok for enhver som bruker den rett, enten han er leg eller lærd.

2 Tim 3:15–17.

19. Hvordan bruker en Guds ord rett?

Når en først sukker til Gud om å bli opplyst av hans Ånd, og så leser med god andakt og alvorlig ettertanke, med villig forsett om å ville leve etter Ordet, og virkelig følger det i lydsighet.

Når en i Ordet søker å stille sjelens hunger, og ikke den kjødelige nysgjerrigheten, og endelig når en ikke tyder meningen i ordene etter som en selv ønsker, men søker upartisk og oppriktig etter den sannheten som virker guds frykt, og så prøver sitt eget hjerte etter denne sannheten.

Joh 5:39–40 og 7:17.

20. Kan en da ikke bare med sin egen naturlige fornuft forstå og utlegge Skriften så en får kunnskap til salighet?

Nei, fordi vår fornuft er fordervet ved synden.

1 Kor 2:14. *Men et sjelelig (naturlig) menneske tar ikke imot det som hører Guds Ånd til. For det er en dårskap for ham, og han kan ikke kjenne det, det kan bare bedømmes på åndelig vis.*

Ef 1:17.

21. Hvem skal lese Bibelen?

Alle, både forkynnere og tilhørere. Alle har ikke bare frihet og rett til å lese Skriften, men det er også pålagt oss som en plikt. Ja det er i seg selv en velgjerning fra Gud som enhver kristen med takk og glede ofte bør benytte seg av til sitt eget beste i tid og evighet.

Apg 17:11. 2 Tim 3:15. Joh 5:39–40.

22. Hvordan deles Den hellige skrift?

I Det gamle testamente som før Kristi tid er skrevet av profetene på hebraisk, og Det nye testamente som etter Kristi tid er skrevet på gresk av evangelistene og apostlene. Begge deler er siden oversatt også til vårt språk, for at enhver kan lese Skriften og nyte godt av den.

*** 23. Hvilke bøker hører til Det gamle testamente?**

Fem Mosebøker, Josvas bok, Dommernes bok, Ruts bok, Samuels to bøker, to Kongebøker og to Krønikebøker, Esras' bok, Nehemjas bok, Esters bok, Jobs bok, Salmenes bok med 150 salmer, –

de fleste av kong David, Salomos ordspråk, Predikantens bok og Salomos høysang. Videre følger de fire store profetene: Jesaja, Jeremia med Klagesangene, Esekiel og Daniel. Til slutt de tolv små profetene: Hosea, Joel, Amos, Obadja, Jonas, Mika, Nahum, Habakkuk, Sefanja, Haggai, Sakarias og Malakias.

24. Men her mangler vel noen bøker som finnes i flere utgaver av Bibelen, – Tobias' og Judiths bok, Visdommens bok, Siraks bok, Baruks bok, de korte fortellingene om Susanna og dragen i Babylon, Makkabeernes bøker og Manasses bønn?

Disse bøkene er ikke kanoniske (dvs. regelgivende) og inngitt av Guds Ånd. De kalles i stedet apokryfe (dvs. skjulte) fordi de ikke har samme verdi og autoritet som de andre. Men de inneholder en del gode lærdommer.

25. Hvilke bøker hører til Det nye testamente?

De fire evangelier av Matteus, Markus, Lukas og Johannes. Apostlenes gjerninger. Apostlenes sendebrev: Paulus' brev til romerne, to brev til korinterne, brevene til galaterne, efeserne, filipperne, og kolosserne, to brev til tessalonikerne, to brev til Timoteus, brevene til Titus og til Filemon. Brevet til hebreerne. Deretter sju alminnelige brev fra de andre apostlene: Jakobs brev, Peters to brev, Johannes' tre brev og Judas' brev. Til slutt Bibelens siste bok: Johannes' åpenbaring. Alle disse bøkene er direkte inngitt av Den Hellige Ånd.

26. Hva er kjernen eller hovedinnholdet av hele Bibelen?

Det er den store sannheten at Jesus er Kristus, den Messias som ble lovet i Det gamle testamente. Han er veien, livet og sannheten til salighet for alle som tror på ham.

Joh 20:31. Men disse er skrevet for at dere skal tro at Jesus er Messias, Guds Sønn, og for at dere ved troen skal ha liv i hans navn.

27. Hvilken forskjell er det på lærdommen i Det gamle og Det nye testamente?

I Det gamle testamente vitnet profetene ved spådommer og forbilder om Messias som *skulle komme*.

I Det nye testamente vitner evangelistene og apostlene med klare og tydelige ord om ham som allerede *er kommet* til verden.

28. Men siden Bibelen er en stor bok, hvordan kan da de unge og enfoldige finne denne kjernen i Skriften?

De kan først hjelpe seg med Martin Luthers katekisme.

29. Hva er katekismen?

Den er en liten bibel eller kort sammendrag av Guds ord om vår tro og vårt liv, forfattet i spørsmål og svar.

*** 30. Hvilke ord har Luther satt over hver enkelt part i katekismen?**

« – Slik som en familiefar på en enkelt måte skal holde den fram for husfolket sitt.»

*** 31. Er det en plikt for alle husfedre?**

Ja, det er sikkert.

5 Mos 6:6–7. Disse ord som jeg byder deg i dag, skal du gjemme i ditt hjerte. Og du skal innprente dem i dine barn. Du skal tale om dem når du sitter i ditt hus, når du går på veien, når du legger deg, og når du står opp.

32. Hvor mange parter er det i katekismen?

Fem. Den første handler om de ti Guds bud, den annen om troens artikler, den tredje om Herrens bønn, den fjerde om dåpens sakrament og den femte om nattverdens sakrament.

Etter partene kommer hustavlen, som inneholder pliktene til hvert menneske etter sin stand. Hustavlen er i denne boken forklart i det fjerde og sjette bud.

33. Kan ikke dette sies kortere?

Jo, for hele katekismens innhold hører enten til loven eller til evangeliet.

34. Hva er loven?

En lærdom, der Gud viser oss sin rettferdighet, lærer oss hvordan vi bør være og hva vi skal gjøre, og truer oss med straff om vi forsømmer det eller gjør tvert imot.

35. Hva er evangeliet?

En lærdom, der Gud viser og tilbyr oss sin barmhjertighet i Kristus, lærer oss hva vi skal tro. og lover dem nåde som adlyder Ham i troen.

36. Hva betyr egentlig ordet evangelium?

Et gledelig budskap.

37. Hvor i katekismen lærer vi om evangeliet?

I de fire siste parter.

38. Hvor i katekismen lærer vi om loven?

I den første part.

Den første part

Om loven

39. Hvor mange slags lover hadde Gud gitt i Det gamle testamente?

Tre slags:

- 1) Jødenes seremonilov.
- 2) Jødenes borgerlige lov.
- 3) Den moralske eller alminnelige kjærlighetslov.

*** 40. Gjelder jødenes seremonilov ennå?**

Nei, denne lovens seremonier og ofringer var bare evangeliske forbilder på Kristus, som har avskaffet den ved sitt komme til verden.

Kol 2:16–17. Hebr 10:1.

41. Gjelder jødenes borgerlige lov ennå?

Nei, på samme måte som seremoniloven var den gitt jødene for en viss tid. Men nå er enhver kristen henvist til lovene i sitt eget land.

Rom 13:1

42. Gjelder da den moralske eller alminnelige kjærlighets lov heller ikke lenger?

Jo, det er sikkert. For denne loven grunner seg på Guds hellige og rettferdige natur. Altså inneholder den Guds uforanderlige og bestandige vilje til alle mennesker i alle tider, og denne Guds vilje er kjærlighet til Gud, seg selv og sin neste.

43. Hvordan har Gud åpenbart denne sin lov og bestandige vilje?

Han har ved skapelsen skrevet den inn i alle menneskers hjerter, og derfor kalles den naturens lov.

Rom 2:15.

44. Har ikke Gud åpenbart sin lov på annen måte?

Jo, han har både forkynt den og gitt den synlig, skrevet på to steintavler.

45. Hvor gav Gud loven?

På fjellet Sinai med torden og lyn til tegn på sin brennende nidkjærhet mot dem som overtreder loven.

46. Kan vi bli salige ved denne lov?

Nei, for etter syndefallet kan ingen holde den fullkomment.

Rom 8:3. *For det som var umulig for loven, fordi den var maktesløs på grunn av kjødet, det gjorde Gud, da han sendte sin egen Sønn.*

47. Har vi da ikke noen nytte av loven?

Jo, stor nytte.

1 Tim 1:8. *Vi vet jo at loven er god dersom en bruker den på lovlig vis.*

48. Hva er lovens rette bruk og nytte?

1) Den overbeviser de ubotferdige om deres synd og om Guds vrede over synden.

Rom 3:20. *For ved loven kommer erkjennelse av synd.*

2) Den engster og driver de botferdige til å søke Kristus.

Gal 3:24. *Slik er loven blitt vår tuktemester til Kristus.*

3) Den underviser de troende om hva de skal gjøre og ikke gjøre.

Ordspr 6:23. *For budet er en lykt og læren et lys. Tilrettevisning og tukt er en vei til livet.*

49. Er da de troende underkastet loven?

Nei, ikke lovens tvang og forbannelse, for fra dette har Kristus gjenløst dem.

Rom 6:14. *For dere er ikke under loven, men under nåden.*

1 Tim 1:9. *Loven er ikke gitt for den rettferdige.*

50. Er da ikke en troende kristen skyldig å leve etter loven?

Jo, det er sikkert.

Rom 3:31. *Opphever vi så loven ved troen? Langt derifra! Vi stadfester loven.*

51. Hvordan skal jeg forstå dette?

Legg merke til disse to ting. En troende kristen er fri fra lovens forbannelse og tvang, men ikke fra lydighet mot loven. Det vil si at han gjør nettopp hva loven krever, ikke av lovens tvang og av frykt for forbannelse, men fordi Kristi kjærlighet tvinger ham til det. Og når han mot sin vilje forsér seg av

skrøpelig, da rammer lovens forbannelse ham likevel ikke, fordi han er i Kristus.

52. Er loven tilfreds med ytre gjerninger?

Nei, loven er åndelig og krever hele mennesket med legeme og sjel, sinnelag og begjær og all kraft.

Rom 7:14. *For vi vet at loven er åndelig, jeg derimot er kjødelig, solgt til trell under synden.*

53. Hvorledes deles Guds lov?

I to tavler. På den første tavlen er det tre bud eller befalinger, på den andre er det sju.

Rom 8:1

54. Hva er hovedinnholdet av loven?

Ikke noe annet enn kjærlighet til Gud, oss selv og vår neste. For den jeg elsker, gjør jeg ikke gjerne imot.

Rom 13:10. *Kjærligheten gjør ikke nesten noe ondt. Derfor er kjærligheten lovens oppfyllelse.*

1 Tim 1:5. *Men budets endemål er kjærlighet av et rent hjerte og en god samvittighet og en oppriktig tro.* 1Kor. 13:1-3

Om lovens første tavle

55. Hva er summen av den første tavle?

Kjærlighet til Gud, som lærer meg all min plikt mot ham.

Luk 10:27. *Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele den sjel og av all din kraft og av all din forstand.*

Det første bud

**Jeg er Herren din Gud. Du skal ikke
ha andre guder enn meg.**

Hva vil det si?

Vi skal frykte og elske Gud over alle ting og stole fullt og fast på ham.

56. Hva har jeg å legge merke til i dette og i de andre Guds bud?

To ting. Det onde som forbys og det gode som befales.

57. Hva ondt forbys i det første bud?

Å drive avguderi.

58. Hva er en avgud?

Alt det som et menneske dyrker, frykter, elsker og stoler på i stedet for den eneste sanne Gud.

59. Hvor mange måter kan man drive avguderi på?

Enten på en grov eller subtil og fin måte.

60. Hva er det grove avguderi?

Når en tilber sol, måne, stjerner, bilder, engler, avdøde helgener eller lignende, tvert imot Guds ord.

Jes 42:8. Jeg er Herren, det er mitt navn. Jeg gir ikke noen annen min ære eller de utskårne bilder min pris.

*** 61. Men kan en da ikke ved et bilde tilbe den sanne Gud og egentlig mene ham selv?**

Nei, Gud er en ånd, og de som tilber ham, må tilbe ham i ånd og sannhet.

Joh 4:24.

*** 62. Kan en ikke be om englenes eller avdøde helgeners forbønn hos Gud?**

Nei, på ingen måte, for Gud vil at vi skal be til ham alene.

Matt 4:10. *Herren din Gud skal du tilbe, og ham alene skal du tjene.*

Det er heller ingen hjelp i det.

Jes 63:16. *Abraham vet jo ikke om oss, og Israel kjenner oss ikke.*

63. Hva er det subtile og fine avguderier?

Når en i hjertet frykter, elsker eller stoler på noe, mer enn på den levende Gud, eller like mye som på ham.

64. Hvor mange slags hemmelige avguder er det som kan stjele hjertene våre fra Gud?

Til slike avguder kan vi gjøre enten oss selv eller andre mennesker eller noe annet i skaperverket eller den ytre gudsdyrkingen eller også djevelen.

65. Hvordan gjør en seg selv til en avgud?

Når en forelsker seg i seg selv, tenker bare på seg selv, og framfor alt søker å tilfredsstille sin egen ære, vilje, nytte og fornøyelse. Gud og nesten blir da skjøvet til side. Det skjer altså slik:

1) Når en selv tar æren.

1 Kor 4:7. *Hva har vel du som du ikke har fått? Men har du fått det, hvorfor roser du deg da som om du ikke hadde fått det?*

2) Når en er egensindig og setter sin egen vilje og mening over Guds og nestens.

1 Sam 15:23. *For gjenstridighet er ikke bedre enn trolldomssynd, og trass er som avgudsdyrkelse.*

3) Når en følger sine egne lyster.

Fil 3:18–19. *Mange vandrer som fiender av Kristi kors. De ender i fortapelsen. Deres gud er buken.*

66. Er da all selvkjærlighet avguderi?

Nei, bare den urette og overdrevne selvkjærligheten, den som hever seg over Gud i stedet for å bøye seg av hjertet under ham og erkjenne at en selv er intet, og at Gud er det høyeste gode.

67. Hvordan kan en gjøre andre mennesker til sine avguder?

Når en av utidig frykt for dem eller av kjærlighet og tillit til dem enten lar være å gjøre det gode eller gjør det onde.

Jer 17:5. *Forbannet er den mann som setter sin lit til mennesker og holder kjød for sin arm, som vender sitt hjerte fra Herren.*

68. Hvordan kan en gjøre noe annet i skaperverket til sin avgud?

Når en blir så glad i noe at ens hjerte finner mer glede, trøst og tillit i dette enn i Gud. Særlig kan vi

se dette hos mennesker som elsker penger og gods. De vil tjene både Gud og mammon. Bibelen kaller dem derfor avgudsdyrkere.

Ef 5:5. For dette vet og skjønner dere at ingen som driver hor eller lever i urenhet, heller ikke noen som er pengegrisk – han er jo en avgudsdyrker – har arv i Kristi og Guds rike. Kol 3:5.

1 Tim 6:17. Du skal pålegge dem som er rike i denne verden, at de ikke skal være overmodige, og heller ikke skal de sette sitt håp til den usikre rikdom, men til Gud, han som rikelig gir oss alle ting til vårt bruk.

69. Hvordan kan en drive avguderer med den ytre gudsdyrkingen?

Når en midt i sin ubotferdighet setter en blind tillit til kirkegang, skriftemål, altergang, velgjørenhet, bønn, sang, lesning og lignende. Slike gjerninger er gode bare når de blir gjort av botferdige, men ikke når de blir gjort av hyklere.

Jer 7:4–5. Fest ikke lit til løgnaktige ord, når folk sier: Her er Herrens tempel, Herrens tempel, Herrens tempel! Men dersom dere bedrer deres veier og deres gjerninger.

Jes 1:15. Og når dere brer ut hendene, skjuler jeg mine øyne for dere. Hvor mye dere så ber, hører jeg ikke. Deres hender er fulle av blod.

*** 70. Er det da noe avguderi i vår offentlige gudstjeneste?**

Ikke noe som i seg selv fortjener å bli kalt avguderi. Men ved misbruk kan alt bli gjort til avgud.

*** 71. Hva beveger da menneskene til slikt ugudelig misbruk?**

De vil gjerne ha noe å støtte seg til for å føle seg sikre. Når den ugudelige blir fordømt av sin egen samvittighet, men ikke vil omvende seg til Gud, så begynner han i stedet å sette sin lit til å skrifte, nyte nattverden eller andre ytre gjerninger. I det søker han trøst for sin uomvendte sjel. Det som er uskyldig og godt i seg selv, blir da en avgud for ham. Det vil si at det hindrer ham fra å dyrke Gud i ånd og sannhet, mens det nettopp skulle hjelpe ham til dette.

Luk 13:26–27. *Da begynner dere å si: Vi åt og drakk for dine øyne, og du lærte på våre gater. Men han skal svare: Jeg sier dere: Jeg vet ikke hvor dere er fra. Gå bort fra meg, alle dere som gjorde urett.*

Matt 7:21–23

72. Kan en også gjøre djevelen selv til sin avgud?

Ja, alle som med vilje tjener synden, er også djevelens tjenere, og han er deres gud og herre.

2 Kor 4:4. *For denne verdens gud har forblindet de vantros sinn.*

Rom 6:16.

73. Vi har hørt om det onde som forbys. Si meg nå: Hva godt befales i det første bud?

At vi skal frykte og elske Gud over alle ting og stole fullt og fast på ham alene.

74. Så ser da Gud egentlig på vårt hjertelag mot ham?

Ja, for han sier:

Ordspr 23:26. *Min sønn! gi meg ditt hjerte!*

75. Kan noen rett frykte, elske og stole seg på Gud, så lenge han ikke kjenner ham rett?

Nei, det er umulig. Men kjenner vi hans rettferdighet, da frykter vi ham, kjenner vi hans godhet, da elsker vi ham, og kjenner vi hans allmakt, da stoler vi på ham.

76. Mange mennesker vet jo dette om Gud. Er det da slik at de også frykter, elsker og stoler på ham?

Nei, for hos de fleste mennesker er kunnskapen død og kraftløs.

1 Joh 2:4. *Den som sier: Jeg kjenner ham! – og ikke holder hans bud, han er en løgner, og sannheten er ikke i ham.*

77. Hva er da den rette levende kunnskap om Gud?

Den som beveger hjertene våre til å elske Gud og sky alt ondt i hans hellige nærvær.

1 Joh 2:3. *Ved dette vet vi at vi har lært ham å kjenne, om vi holder hans bud.*

78. Men er det ikke best å være enfoldig?

Jo, men ikke uvitende og blind.

Rom 16:19. *Men jeg ønsker at dere skal være vise til det gode, og rene for det onde.*

79. Hva er den rette enfoldighet?

At en likefrem i troen holder for sant alt som Gud har åpenbart i sitt Ord, uten å gruble på det med sin kjødelige fornuft.

80. Hvilken virkning har den levende kunnskap om Gud?

At en i sannhet frykter, elsker og stoler på Gud som en rett kjenner.

81. Hva er det å frykte Gud?

Det er å ha dyp respekt for Guds hellige majestet, så en er redd for å vekke hans rettfærdige vrede ved å gjøre synd.

Matt 10:28. *Frykt ikke for dem som dreper legemet, men ikke kan drepe sjelen. Frykt heller for ham som kan ødelegge både sjel og legeme i helvete!*

Fil 2:12. *Arbeid på deres frelse med frykt og beven.*

82. Hvor mange slags gudsfrykt er det?

To slags, trellefrykt og sønnlig frykt.

83. Hva er trellefrykt?

Når en frykter Gud bare fordi en er redd for straff, uten kjærlighet og tillit.

1 Joh 4:18. *Frykt er ikke i kjærligheten, men den fullkomne kjærlighet driver frykten ut. For frykten har med straff å gjøre, og den som frykter, er ikke blitt fullkommen i kjærligheten.*

Visd 17:11–13

84. Hva er sønnlig frykt?

Når en av kjærlighet til Gud er redd for å gjøre ham imot, selv om en ikke hadde noen straff å vente.

1 Mos 39:9. *Hvordan skulle jeg da gjøre denne store ondskap og synde mot Gud?*

85. Hvilken av disse to slags frykt finnes hos sanne kristne?

Som Guds barn har de egentlig sønnlig frykt, men den blir ofte blandet med noe trellefrykt, særlig når de er i anfektninger.

Rom 8:15. *Dere fikk jo ikke trelldommens ånd, så dere igjen skulle frykte. Men dere fikk barnekårets Ånd som gjør at vi roper: Abba, Far!*

Matt 8:26. *Hvorfor er dere så redde, dere lite troende?*

86. Hva kjenner en da et gudfryktig menneske på?

Det hater og skyr synden som sin største fiende, og kan umulig få seg til å gjøre noe ondt med forsett.

Ordspr 8:13. *Å frykte Herren er å hate det onde.*

87. Er ikke også alle de som leser Guds ord, ber og synger mye, gudfryktige mennesker?

Ikke alltid. For det finnes også mennesker som har skinn av gudsfrykt, men forneker kraften av den.

1 Tim 3:5.

88. Hva kommer den sanne gudsfrykt av?

Av tro og kjærlighet som virker bekymring for å gjøre den gode Far imot.

89. Hva er det å elske Gud?

Det er å akte ham høyt, hjertelig lengte etter ham, søke sin rette glede i ham og gi seg helt over til hans behagelige vilje.

Salm 18:2–3. *Herre, jeg har deg hjertelig kjær, du min styrke!*

Salm 73:25–26. *Hvem har jeg ellers i himmelen? Når jeg bare har deg, begjærer jeg ikke noe på jorden. Om enn mitt kjød og mitt hjerte svikter, så er Gud mitt hjertes klippe og min del for evig.*

Salm 42:2–3. *Som en hjort skriker etter rennende bekker, slik skriker min sjel etter deg, Gud. Min sjel tørster etter Gud, etter den levende Gud. Når skal jeg komme og tre fram for Guds åsyn?*

90. Hvor høyt skal vi elske Gud?

Over alle ting, for han er det høyeste gode.

Matt. 10:37. *Den som elsker far eller mor mer enn meg, er meg ikke verd.* Luk 10:27.

*** 91. Kan en da ikke elske både Gud og verdens syndige vesen?**

Nei.

1 Joh 2:15. *Elsk ikke verden, heller ikke de ting som er i verden! Om noen elsker verden, da er ikke kjærligheten til Faderen i ham.*

*** 92. Hvorfor skal vi elske Gud?**

Først fordi han er fullkommen god i seg selv. Videre fordi han er god og kjærlig mot oss som hver dag nyter hans velgjerninger.

Matt 19:17. *Det er bare én som er god, (det er Gud)!*

1 Joh 4:19. *Vi elsker (ham) fordi han elsket oss først.*

93. Hva kjennes det på at en elsker Gud?

1) På et gudelig liv.

Joh 14:21. *Den som har mine bud og holder dem, han er den som elsker meg.*

2) På kjærlighet til nesten.

1 Joh 4:20. *Dersom noen sier: Jeg elsker Gud! – og likevel hater sin bror, så er han en løgner. For den som ikke elsker sin bror som han har sett, hvorledes kan han elske Gud, som han ikke har sett?*

3) På lyst til Guds ord og omgang med ham i bønner.

Salm 73:28. *Men for meg er det godt å holde meg nær til Gud.*

*** 94. Kan du elske Gud av dine egne krefter?**

Nei, det er Guds Ånd som virker kjærligheten i meg.

Rom 5:5. *Guds kjærlighet er utøst i våre hjerter ved Den Hellige Ånd som er oss gitt.*

*** 95. Er det noen nytte ved å elske Gud?**

Ja, den aller største nytte. For vi vet at alle ting tjener til det gode for dem som elsker Gud.

Rom 8:28.

*** 96. Kan da de som elsker Gud, stole fullt og fast på ham?**

Ja.

Salm 84:12–13. *For Gud Herren er sol og skjold, Herren gir nåde og ære. Han nekter ikke dem noe godt som vandrer i uskyld. Herre, hærskares Gud! Salig er det menneske som setter sin lit til deg.*

97. Hva er det å stole fullt og fast på Gud alene?

Det er med full tillit å overgi seg i Guds ledelse, vente alt godt fra ham og legge alt i hans hånd.

Ordspr 3:5. *Sett din lit til Herren av hele ditt hjerte, og stol ikke på din forstand!*

98. Men kan en da ikke stole slik på mennesker?

Nei, fordi de ofte ikke kan eller vil hjelpe.

Salm 146:3. *Sett ikke lit til fyrster, til et menneskebarn som ikke kan frelse!*

*** 99. Hvorfor skal en da stole fullt og fast på Gud?**

Fordi han er vår allmektige og trofaste venn.

Salm 146:5–6. *Salig er den som har Jakobs Gud til sin hjelp, og som setter sitt håp til Herren, sin Gud, han som skapte himmel og jord, havet og alt som i dem er, han som er trofast til evig tid.*

100. Skal en bare i gode dager stole fullt og fast på Gud?

Nei, først og fremst i nød og motgang.

Salm 57:2. *For min sjel tar sin tilflukt til deg, og i dine vingers skygge finner jeg ly inntil ødeleggelsen har dratt forbi.*

101. Kan en vente hjelp fra Gud, når en med vilje styrter seg selv i fare?

Nei, det er å friste Gud.

Matt 4:7. *Du skal ikke friste Herren din Gud.*

102. Hvilke andre dyder hører til det første bud?

Når en frykter og elsker Gud over alle ting og stoler fullt og fast på ham alene, da følger særlig ydmykhet, tålmodighet og selvfornektelse.

103. Hva er ydmykhet?

Hjertets grundige overbevisning om og følelse av sin uverdighet overfor Gud til den aller minste nåde, ære, ros og opphøyelse.

1 Pet 5:5. *Og dere alle må ikke dere ydmykhet mot hverandre. For Gud står de stolte imot, men de ydmyke gir han nåde.*

104. Hva er tålmodighet?

At en for Guds skyld gjerne tar imot de lidelser en får, selv om de er tunge for vår natur, og ikke klager, men i takk til Gud holder ut inntil han vil gjøre en forandring.

Jak 1:2–4. Mine brødre, akt det for bare glede når dere kommer i mange slags prøvelser. For dere vet at når troen blir prøvet, virker det tålmodighet. Men tålmodigheten må føre til fullkommen gjerning, så dere kan være fullkomne og hele, og ikke komme til kort i noe.

105. Hva er selvfornektelse?

At et menneske setter seg selv til side eller sier nei til sin egen vilje og alt det som er kjær for ham i verden, for at bare Guds vilje må ha framgang i ham.

Luk 14:26–27. Om noen kommer til meg og ikke hater (mindre elsker) sin far og mor og hustru og sine barn og brødre og søstre, ja, også sitt eget liv, da kan han ikke være min disippel. Den som ikke bærer sitt kors og følger etter meg, kan ikke være min disippel.

Det andre bud

Du skal ikke misbruke din Guds navn, for Herren vil ikke holde den uskyldig som misbruker hans navn.

Hva vil det si?

Vi skal frykte og elske Gud, så vi ikke bruker hans navn til å banne, sverge, gjøre trolldom, lyve eller bedra, men kaller på Gud i all vår nød, ber, lover og takker.

106. Hvorfor begynner forklaringen til dette og alle de andre budene med ordene: Vi skal frykte og elske Gud?

Det er for å vise at alle sanne kristendomsdyder ikke bare må være en ytre ærbarhet og borgerlig rettferdighet, men at de må komme innenfra av et kjærlig og gudfryktig hjerte. De må være rette frukter av tro, kjærlighet og gudsfrykt, hvis de skal behage Gud og være bedre enn fariseernes rettferdighet.

107. Hva ondt forbys i det annet bud?

Å misbruke Guds navn.

*** 108. Hva er Guds navn?**

1) De egentlige og spesielle navnene som Bibelen bruker på Guddommen, slik som Gud, Herren, Faderen, Sønnen, Den Hellige Ånd, Jesus Kristus og lignende.

2) Alt som Skriften forbinder med Gud, som f.eks. hans vesen og egenskaper, hans majestet,

hans gjerninger, hans ord, hans sakramenter og alt annet som hører til gudsdyrkingen.

Salm 48:11

109. Hvordan misbruker en Guds navn?

1) Når en i dagligtale bruker Guds navn, et bibelord, et salmevers eller noe annet åndelig på en upassende og lettsindig måte til skjemt eller av vane, uten ærbødighet og andakt. Det samme gjelder når en klager på det Gud gjør.

2) Når en blander Guds velsignede navn sammen med forbannelser og onde gjerninger, og bruker det til å banne, sverge, gjøre trolldom, lyve eller bedra.

110. Hva er det å banne ved Guds navn?

Når en i dette gode navn ønsker ondt over seg selv eller sin neste, ja når mang en Guds fiende endog tør spotte den Allerhøyeste selv.

Jak 3:9–10. Med den (tungen) velsigner vi Herren og Faderen, og med den forbanner vi menneskene, som er skapt etter Guds bilde. Av samme munn går det ut velsignelse og forbannelse. Mine brødre, det må ikke være slik!

111. Hva er det å sverge?

Når en bekrefter en ting ved Guds navn og på den måten kaller Gud til vitne og dommer i sin sak.

112. Er det aldri tillatt å sverge?

Jo, i ytterste nødsfall, når øvrigheten krever det på Guds vegne og sannheten ikke kan komme

fram på noen annen måte. Da er det en kjærlighetsgjerning.

Hebr 6:16. *Mennesker sverger jo ved den som er større, og eden er for dem en stadfestelse som gjør slutt på all motsigelse.*

113. Er det synd å sverge i dagligtale?

Ja, stor synd, selv om den aktes lite.

Matt 5:34 og 37. *Men jeg sier: Dere skal i det hele ikke sverge. – La deres tale være ja, ja – nei, nei! Det som er mer enn dette, er av det onde.*

114. Men hva skal jeg gjøre hvis en ikke vil tro meg bare på ja og nei?

Da skal jeg trøste meg ved at mitt vitne er i himmelen.

115. Er da synden så stor når jeg ikke sverger med forsett, men av vane, særlig for å bekrefte noe som er sant?

Ja, absolutt, for en syndig vane viser at synden hersker over meg.

Sir 23:11–14. *Venn ikke din munn til å sverge, og venn deg ikke til å nevne den hellige! For som en svenn som stadig blir hudstrøket, mangler ikke sår, så er og den som sverger og nevner ham alltid jo ikke ren for synd. En mann som sverger meget, skal fylles med urett, og plager skal ikke vike fra hans hus. Forsér han seg i det, da er hans synd over ham, men passer han seg ikke, da synder han dobbelt.*

3 Mos 19:31. *Dere skal ikke vende dere til dødningemanere og ikke gå til spåmenn, så dere gjør dere urene ved dem. Jeg er Herren deres Gud.*

Esek 14:10

116. Hva er det å gjøre trolldom ved Guds navn?

Når en med Guds navn, et bibelord eller lignende, vil helbrede sykdommer på mennesker eller dyr, finne savnede ting eller øve overtro på annen måte.

5 Mos 18:10–12. *Det skal ikke finnes hos deg – – noen som gir seg av med spådomskunster, eller som spår av skyene eller tyder varsler eller er en trollmann. Heller ikke noen heksemester, ingen som spør en dødningemaner, ingen spåmann, ingen som gjør spørsmål til de døde. For hver den som gjør slikt, er en styggedom for Herren.*

*** 117. Kan en søke råd hos trollmenn eller spåkvinner?**

Nei, det må vi ikke gjøre.

*** 118. Men må vi ikke være redde for trollmenn og andre som har forbindelse med onde ånder?**

Nei, for de kan ikke gjøre de troende noe uten Gud tillater det.

119. Hvordan blir Guds navn misbrukt til å lyve eller bedra?

1) Ved falsk lære, når en bruker Guds ord til å pynte på en villfarende lære.

2 Tim 3:13. *Men onde mennesker og slike som kverver synet på folk, går fram til det verre. De fører vill og farer selv vill.* 2 Pet 3:16.

2) Ved hykleri, når en midt i sin ondskap vil late som en er gudfryktig, ved å lese, synge eller snakke om Guds ord.

Salm 50:16–17. *Men til den ugudelige sier Gud: Hva har du med å fortelle om mine lover og ta min pakt i din munn? Du hater jo tukt og kaster mine ord bak deg?*

120. Hva må den vente som misbruker Guds navn på noen av disse måter?

Stor straff både her i tiden og evigheten, for Herren vil ikke holde den uskyldig som misbruker hans navn.

121. Hva godt blir vi befalt i det annet bud?

At vi i all vår nød og motgang skal påkalle Guds hellige navn, be, love og takke.

122. Hva er det å be og påkalle?

Å be er at en kristen taler med Gud.

1 Tess 5:17. *Be uten opphold!*

Å påkalle er å be på en mer inntrengende måte, drevet av nød og angst i hjertet.

Salm 50:15. *Kall på meg på nødens dag, så vil jeg utfri deg, og du skal prise meg.*

(Se spørsmål 548)

123. Hva er det å love og takke Gud?

Å love Gud er å prise ham for at han i seg selv er fullkommen og god, og opphøye Ham i sitt hjerte.

Å takke Gud er å se hvor god Gud er mot oss og prise ham for dette.

Salm 103:1–2. Min sjel, lov Herren, og alt som i meg er, love hans hellige navn! Min sjel, lov Herren, og glem ikke alle hans velgjerninger!

124. Er det enda mer godt som det annet bud krever av oss?

Ja, å bruke Guds ord med ærbødighet, gjerne snakke om det med andre, lese Bibelen flittig og bekjenne Guds sannhet frimodig selv i den største fare.

Det tredje bud**Du skal holde hviledagen hellig.**

Hva vil det si?

Vi skal frykte og elske Gud, så vi ikke forakter eller forsømmer Guds ord, men holder det hellig og gjerne hører og lærer det.

125. Hva blir vi befalt i det tredje bud?

At vi skal holde hviledagen hellig.

*** 126. Hvorfor kalles den hviledag?**

Fordi Gud selv hvilte på den sjuende dagen, etter at han på de seks første dagene hadde skapt himmel og jord.

1 Mos 2:3.

127. Hvilken dag er hviledagen?

Jødenes hviledag, sabbaten, er lørdag, den sjuende dag i uken da Gud hvilte. Men vår hviledag er søndag, da Kristus stod opp fra de døde.

128. Hvordan skal vi holde hviledagen hellig?

Vi skal bruke hele dagen til hellige tanker, ord og gjerninger og til å fremme vår egen helliggjørelse.

129. Hva fremmer da vår helliggjørelse?

Flittig å høre, lese og tenke over Guds ord både i kirken og i vårt eget hjem.

Joh 17:11, 17. *Hellige Far! Hellige dem i sannheten! Ditt ord er sannhet.*

130. Hvordan skal vi høre forkynnelsen av Guds ord?

Med hjertelig andakt og et sant forsett om å ville leve etter det.

Jak 1:22. *Men vær Ordets gjørere, ikke bare dets hørere, ellers vil dere bedra dere selv.*

*** 131. Går vi i kirken bare for å høre prekenen?**

Nei, også for å prise Gud og oppvekke hverandre til å omgås med ham i kjærlighet.

Kol 3:16. *La Kristi ord bo rikelig blant dere, så dere lærer og formaner hverandre i all visdom med salmer og lousanger og åndelige viser og synger med takknemlighet i deres hjerter for Gud.*

132. Er vi ferdige med alt når gudstjenesten er slutt?

Nei, vi må siden trykke sannheten kraftigere inn i hjertet ved å be, tenke over det vi har hørt, og prøve oss etter det. I dette indre tempel, som er en stille ånd, skal vi tjene Gud, takke ham, tilbe ham og ta hans ord rett nær til hjertet.

Luk 11:28. *Salige er de som hører Guds ord og tar vare på det!*

133. Hva ondt forbys i det tredje bud?

Å forakte eller forsømme Guds ord, eller la oss hindre i vår andakt ved verdslige ting.

134. Hvem forsømmer Guds ord?

Den som uteblir fra kirken uten at det er virkelig nødvendig, og den som lar være å bruke Ordet hjemme.

Hebr 10:25. *La oss ikke holde oss borte fra vår egen forsamling, slik noen har for vane.*

135. Hvem forakter Guds ord?

Den som prater, sover eller oppfyller sitt sinn med fremmede tanker når Ordet blir forkynt eller lest.

Pred 4:17. *Vokt din fot når du går til Guds hus! Kom dit for å høre! Det er bedre enn når dårene bærer fram offer.*

136. Hvordan vanhelliger en hviledagen?

Når en bruker den til unødvendig arbeid, og til syndige fornøyer som dans, pengespill, svirelag, å besøke teatre og lignende forlystelsessteder. Dette er alltid synd i seg selv, men dobbelt synd på helligdagene.

137. Er da ingen gjerning tillatt om søndagen?

Jo, virkelig nødvendige gjerninger, som ikke kan utsettes, og kjærlighetsgjerninger, som alltid kan gjøres.

Luk 14:5. Matt 12:7.

138. Holdes hviledagen hellig ved bare å la være å gjøre noe?

Nei, en må i stedet omgås desto flittigere med Gud i hjertet, og legemets hvile må fremme sjelens arbeid.

139. Trenger vi da til en hviledag hver uke?

Ja, sjelen vår trenger den åndelige hvile og felles oppbyggelse som er høyst nødvendig.

Om lovens andre tavle

140. Hva er i korthet innholdet av den andre tavle?

Kjærlighet til oss selv og vår neste.

Matt 22:39. *Du skal elske din neste som deg selv.*

141. Er det da rett å elske seg selv?

Ja, men ikke på en urett og syndig måte, for da er selvkjærligheten årsak til alt ondt.

142. Hva består den syndige og urette selvkjærligheten i?

Å søke noe en innbiller seg er til nytte, ære eller fornøyelse for seg selv, på en måte som strir mot Guds vilje og kjærligheten til nesten.

143. Hva er rett og uskyldig selvkjærlighet?

En lyst inngitt av Gud til å fremme sin sanne velferd og salighet.

144. Hva skal du ha mest omsorg for, sjelen eller legemet?

Sjelen, for den er den edleste og udødelige del.

Matt 16:26. *Hva gagner det et menneske om han vinner hele verden, men tar skade på sin sjel?*

*** 145. Skal jeg da ikke sørge for legemet?**

Jo, i sin rette orden og til de nødvendige behov.

Ef 5:29. *Ingen har noen gang hatet sitt eget kjød, men han nærer og varmer det.*

*** 146. Skal ikke kjødet korsfestes og legemet undertrykkes?**

Jo, det er sikkert. For ellers strir det mot sjelen, fordi synden bor også i legemet og kalles kjød.

1 Kor 9:27. *Men jeg undertvinger mitt legeme og holder det i trelldom.*

Kol 3:5. *Så død da deres jordiske lemmer.*

Rom 13:14. *Ha ikke en slik omsorg for kjødet at det vekkes begjær!*

147. Hva lærer den andre tavle meg om mitt forhold til min neste?

Jeg skal ha det samme sinnelag overfor ham og alltid gjøre det samme mot ham som jeg ønsker at han skal gjøre mot meg.

Matt 7:12. *Alt dere vil at menneskene skal gjøre mot dere, gjør det også mot dem! For dette er loven og profetene.*

148. Hvordan kan jeg da etter denne regelen finne hva som er rett eller urett mot min neste?

Når jeg setter meg i min nestes sted og tenker over om jeg ville bli slått, bannet, bedratt, bestjålet og baktalt av ham, da sier min selvkjærighet nei. Derfor er den for meg en regel for kjærlighet mot min neste. Den viser også hva godt jeg bør gjøre mot ham i stedet for det onde.

149. Hvem er min neste?

Alle mennesker, edle eller uedle, kristne eller hedninger, onde eller gode, venner eller fiender, og særlig de vi vet lider nød, og som vi kan hjelpe.

Apg 17:26. *Han (Gud) lot alle folkeslag av ett blod bo over hele jorderike.*

Luk 10:29.

*** 150. Er det da ingen forskjell eller grad i den kjærlighet en skal ha til sin neste?**

Jo, jeg er mer forpliktet til å øve kjærlighet jo nærmere min neste er knyttet til meg, enten legemlig ved slektskap, svogerskap, vennskap, naboskap eller velgjerninger som han har gjort mot meg, eller åndelig ved felles tro, håp, kjærlighet og alvor i å søke Guds rike.

Gal 6:10. La oss derfor, mens vi har tid, gjøre det gode mot alle, men mest mot troens egne folk.

151. Skal jeg da også elske min fiende som meg selv?

Ja.

Matt 5:44–45. Men jeg sier dere: Elsk deres fiender, velsign dem som forbanner dere, gjør vel imot dem som hater dere, og be for dem som forfølger dere, for at dere kan være barn av deres Far i himmelen.†

*** 152. Kan jeg da ikke hate en ugudelig?**

Nei, jeg skal sørge for hans beste, like mye som for noen annens. Særlig skal jeg elske og vise omsorg for sjelen hans. Men jeg må vokte meg så jeg ikke samtykker i den synden han gjør.

*** 153. Er det nok at vi med ord og ansiktsuttrykk viser oss kjærlige mot vår neste?**

Nei, kjærligheten må endelig vise seg i gjerning og sannhet.

1 Joh 3:18. La oss ikke elske med ord eller med tunge, men i gjerning og sannhet!

*** 154. Hvorfor skal vi elske vår neste?**

For Guds skyld, som lærer oss det med sitt ord og eksempel.

1 Joh 4:11. *Mine kjære, har Gud elsket oss slik, da skylder også vi å elske hverandre.*

155. Hvor lærer jeg mer om kjærligheten til min neste?

I de sju siste bud, som hører til den andre tavle.

156. Hvilket er det første bud som hører til den andre tavle?

Det fjerde bud.

Det fjerde bud

Hedre din far og din mor, så det går deg godt og du får leve lenge i landet.

Hva vil det si?

Vi skal frykte og elske Gud, så vi ikke forakter våre foreldre og overordnede eller gjør dem sinte, men ærer, tjener og lyder dem, elsker og respekterer dem.

157. Hva blir vi befalt i det fjerde bud?

Å ære, tjene, lyde, akte og elske foreldrene våre.

158. Hva blir vi forbydd i det fjerde bud?

Å forakte foreldrene våre og gjøre dem bedrøvet eller sinte.

159. Hvem menes da med foreldre?

Først og fremst våre naturlige foreldre, far og mor. Videre alle de som på noen måte er satt over

oss, som øvrighetspersoner, formyndere, arbeidsgivere, prester, lærere og andre, som alle er foreldre hver etter sin stand.

*** 160. Hvor mange hovedstender er det?**

Tre.

1) Regjeringsstanden. Kongen og andre personer som hører til øvrigheten eller styresmaktene, er foreldre for undersåttene.

2) Lærerstanden. Prester og lærere er foreldre for tilhørere og elever.

3) Husstanden. Foreldre i hjemmet er far og mor, besteforeldre, pleieforeldre og andre i foreldres sted. I arbeidslivet er det arbeidsgivere og andre overordnede som er foreldre for de ansatte.

161. Hvorfor skal vi hedre alle disse?

Fordi Gud har befalt det, og det tjener til vårt eget beste.

162. Hvem har satt øvrigheten over oss?

Gud selv.

Rom 13:1. *Det er ikke øvrighet uten av Gud.*

163. Er vi da for Guds skyld også pliktig til å adlyde en ugudelig øvrighet?

Ja, den øvrigheten de første kristne hadde over seg, var hedensk, men like fullt skrev apostelen Peter til dem:

1 Pet 2:13. *For Herrens skyld skal dere underordne dere under enhver menneskelig ordning.*

164. Hvordan skal vi være mot øvrigheten?

1) Vi skal villig lyde den.

Rom 13:5. *Derfor er det nødvendig å underordne seg, ikke bare av frykt for straffen, men også for samvittighetens skyld.*

2) Vi skal ære den.

Rom 13:7. *Gi alle det dere skylder dem: – ære til dem som bør æres.*

3) Vi skal be for den.

1 Tim 2:1–2. *Framfor alle ting formaner jeg derfor til at det blir gjort bønner, påkallelser, forbønner og takk for alle mennesker, for konger og for alle som er i høy stilling, så vi kan leve et stille og rolig liv i all gudsfrykt og ærbarhet.*

4) Vi skal ærlig betale skatt, toll og andre avgifter.

Matt 22:21. *Gi da keiseren det som keiserens er, og Gud det som Guds er.*

*** 165. Er det synd å lure seg unna skatt eller toll?**

Ja, det er sikkert.

Rom 13:6–7. *Derfor betaler dere jo også skatt, for de er Guds tjenere som nettopp tar vare på dette. Gi alle det dere skylder dem: skatt til dem som har krav på skatt, toll til dem som har rett til toll, frykt til dem som skal fryktes, ære til dem som bør æres.*

*** 166. Kan en aldri være øvrigheten ulydig eller forsømme dens befalinger?**

Aldri uten den befaler det som er åpenbar synd mot Guds bud, for da skal en adlyde Gud mer enn menneskene.

Apg 5:29.

167. Hva skylder øvrigheten sine undersåtter?

Å elske dem, søke deres beste for tid og evighet, holde fred og god orden ved å straffe det onde og fremme det gode.

Rom 13:4. *For den er Guds tjener, til gagn for deg. Men gjør du det som er ondt, da frykt! Den bærer jo ikke sverdet for ingenting.*

168. Hvem har gitt oss lærere og predikanter?

Gud.

2 Kor 5:20. *Så er vi da sendebud i Kristi sted, som om Gud selv formaner ved oss.*

169. Skal tilhørerne lyde formaningene fra sine sjelesørgere?

Ja, det skal de.

Heb 13:17. *Vær lydige mot deres veiledere og rett dere etter dem. For de våker over deres sjeler, og skal avlegge regnskap for det. Se til at de kan gjøre det med glede og uten sukk, for ellers vil det ikke være til gagn for dere.*

*** 170. Skal en også lyde og følge en ugudelig lærer og forkynner?**

Ikke i det han gjør, men i det han sier, såfremt han blir ved Skriftens sannhet. Dette må undersøkes, slik de troende i Berøa gjorde.

Apg 17:11. 1 Joh 4:1.

Mat 23:2–3. På Mose stol sitter de skriftlærde og fariseerne. Alt som de sier til dere, skal dere derfor gjøre og holde. Men gjør ikke etter deres gjerninger. For de sier det, men de gjør det ikke.

171. Hva skylder tilhørerne sine lærere og forkynnere?

Å elske, ære, lyde, lønne dem og be godt for dem.

Gal 6:6. Den som blir undervist i Ordet, skal dele alt godt med den som lærer ham.

172. Hvilke plikter har forkynnere og lærere mot tilhørerne og elevene sine?

De skal undervise, formane og straffe i kjærlighet, saktmodighet og omsorg, stadig be for dem og gå foran med et godt eksempel.

1 Pet 5:2–3. 1 Kor 4:16. 1 Kor 11:1.

2 Tim 4:2. Forkynn Ordet! Vær rede i tide og utide. Overbevis, irettesett og trøst, med all tålmodighet og lære.

173. Må da ikke en prest trøste alle mennesker?

Nei, bare de botferdige. Å trøste sikre syndere er å gi sjelen deres gift.

Esek 3:18. Når jeg sier til den ugudelige: Du skal visselig dø! – og du ikke advarer ham, ikke taler og advarer den ugudelige for hans ugudelige ferd for å holde ham i live, da skal han, den ugudelige, dø for sin misgjernings skyld, men hans blod vil jeg kreve av din hånd.

*** 174. Hvem er de falske profeter som en skal vokte seg for?**

Det er mange forskjellige, som ikke kan regnes opp her. Men etter Frelserens ord er det særlig dem som gjør veien til himmelen bred og bedrar sjelene med håp om salighet, inntil de våkner i helvete.

Mat 7:14–16. For trang er den port, og smal er den vei som fører til livet, og få er de som finner den. Vokt dere for de falske profeter! De kommer til dere i fåreham, men innvendig er de glupske ulver. På fruktene skal dere kjenne dem.

Jes 3:12. Dine førere er forførere. Den vei du skal gå, har de ødelagt.

(Eldre bibelutgave: De som priser deg salig, de forfører deg.)

175. Hvilke plikter har foreldrene mot barna sine?

Å be for dem og ha omsorg for at det kan gå dem godt både legemlig, åndelig og evig.

Ef 6:4. Og dere fedre: Oppdra barna deres med Herrens tuktt og formaning.

176. Hva skal da foreldrene gjøre mot ulydige barn?

De skal straffe dem på en fornuftig og kjærlig måte, så de ikke blir bitre, men forbedrer seg.

Ordspr 13:24. *Den som sparer sitt ris, hater sin sønn. Men den som elsker ham, tukter ham tidlig.*

*** 177. Straffer Gud de foreldre som lar barna gjøre som de vil?**

Ja, det ser vi av Elis eksempel.

1 Sam 2:31.

*** 178. Kan en også straffe barna for mye?**

Ja.

Ef 6:4. *Og dere fedre: Vekk ikke sinne hos barna deres!*

179. Hva er barnas plikter mot foreldrene?

Å ære, elske, tjene og lyde dem med hjerte og ord, miner og handlinger – også da, når barna er blitt voksne, ja, selv om de er kommet i en høyere stilling enn foreldrene. I tillegg skal de be for dem.

Sir 3:7. *Ær din far i gjerning og ord, for at velsignelse fra ham må komme over deg.*

Sir 3:11. *Mitt barn! Hjelp din far i hans alderdom, og gjør ham ikke sorg mens han lever!*

Sir 3:15. *Som en gudsbespotter er den som forlater sin far, og forbannet av Herren er den som gjør sin mor vred.*

*** 180. Er det riktig å forlove seg og gifte seg uten foreldrenes vilje og samtykke?**

Nei, for det er å gjøre dem stor sorg.

*** 181. Skal en da også lyde sine foreldre i det som er ondt og syndig?**

Nei.

Matt 10:37. *Den som elsker far eller mor mer enn meg, er meg ikke verd.*

182. Hvilke plikter har en arbeidsgiver mot sine ansatte?

1) Å gi dem gode arbeidsforhold og forsvarlig kost og lønn i rett tid.

3 Mos 19:13. *Du skal ikke la en dagarbeiders lønn bli natten over hos deg til om morgenen.*

2) Å styre og lede dem med kjærlighet og tålmodighet.

Ef 6:9. *Og dere herrer: Gjør likedan mot dem, så dere lar være å bruke trusler. Dere vet jo at både de og dere selv har den samme Herre i himmelen, og han gjør ikke forskjell på folk.*

3) Å ha omsorg for dem når de er i legemlig nød, særlig når de er syke, og i åndelig nød, ved å undervise, formane og be for dem, slik som høvedsmannen i Kapernaum gjorde.

Matt 8:6. 1 Mos 18:19.

183. Hvilke plikter har arbeidstakerne mot sine overordnede?

De skal elske, ære og lyde dem, i alle ting se på arbeidsgivernes beste, være flittig og tro, enten de overordnede er til stede eller ikke, og be ofte for dem.

Ef 6:5–8. *Dere tjenere! Vær lydige mot deres jordiske herrer, med respekt og aktelse av et*

oppriktig hjerte, som mot Kristus selv. Vær ikke øyentjenere som bare vil gjøre mennesker til lags, men som Kristi tjenere, så dere gjør Guds vilje av hjertet. Gjør deres tjeneste med et villig sinn, som for Herren og ikke for mennesker. For dere vet at det gode som enhver gjør, det skal han få igjen av Herren, enten han er trell eller fri.

*** 184. Men hvis nå de overordnede er vanskelige å ha med å gjøre?**

Da skal en kristelig arbeidstaker vise tålmodighet.

1 Pet 2:18–19. Dere tjenere: underordne dere under deres herrer og vis dem respekt – ikke bare de gode og rimelige, men også de vrange. For dette finner nåde, om noen av samvittighet for Gud tåler sorger når han lider urettferdig.

185. Skal de ansatte være lydige hvis de blir bedt om å gjøre noe som er synd?

Nei, på ingen måte, for høyt er herrebud, men høyere er Guds bud.

Apg 5:29. En skal lyde Gud mer enn mennesker!

2 Sam 18:9–15.

186. Hva lover Gud dem som holder det fjerde bud?

Det skal gå dem godt, og de skal leve lenge i landet.

*** 187. Gir da Gud alle gudfryktige et langt og lykkelig liv?**

Ja, hvis han finner det tjenlig til deres salighet, ellers ikke.

*** 188. Hvorfor lar Gud også ugudelige mennesker ofte bli gamle?**

Fordi han vil gi dem så mye mer tid og anledning til å omvende seg.

*** 189. Straffer da Gud barnas ulydighet, slik han lønner deres lydighet mot foreldrene?**

Ja, Absalom, Davids gjenstridige sønn, er et klart eksempel på dette. Han hang fast med hodet i en eik og fikk tre spyd i hjertet.

Det femte bud

Du skal ikke slå i hjel.

Hva vil det si?

Vi skal frykte og elske Gud, så vi ikke skader vår neste på hans legeme eller gjør ham noe vondt, men hjelper ham når han er i nød.

190. Hva ondt forbys i det femte bud?

Ethvert mord og drap som ikke skjer etter øvrighetens lovlige dom eller befaling, men av egen hevngjerrighet.

191. Hvor mange slags mord er det?

To slags. Det grove når en virkelig utfører handlingen, og det subtile eller fine når en har et hatefullt hjerte og viser hat med ord og ansiktets miner.

192. Hvordan slår en sin neste i hjel ved gjerning?

1) Ved å skyte, slå, stikke, forgifte eller lignende, eller ved å la være å hjelpe en som er i livsfare.

1 Mos 9:6. *Den som utøser menneskets blod, hans blod skal bli utøst av mennesker.*

Eller det kan skje:

2) Ved å påføre sin neste stor hjertesorg eller ta levebrødet fra ham. Dette kan skje langsamt og hemmelig.

Sir 34:23. *Den dreper sin neste som tar hans livsopphold fra ham, og den utøser blod som frarøver en arbeider hans lønn.*

193. Men om en ikke fysisk tar livet av sin neste, kan en da likevel drepe ham ved et hatefullt hjerte og ved harde ord?

Ja, det lærer Jesus oss når han forklarer den åndelige meningen med dette budet:

Matt 5:21–22. *Dere har hørt det er sagt til de gamle: Du skal ikke slå i hjel, men den som slår i hjel, skal være skyldig for domstolen. Men jeg sier dere: Den som uten grunn harmes på sin bror, skal være skyldig for domstolen. Og den som sier til sin bror: Raka! skal være skyldig for Rådet. Og den som sier: Du dåre! skal være skyldig til helvetes ild.*

194. Er da et hatefullt og hevngjerrig menneske en morder?

Ja, det er sikkert, for Gud ser mer på hjertet enn på hånden.

1 Joh 3:15. *Hver den som hater sin bror, er en morder, og dere vet at ingen morder har evig liv værende i seg.*

195. Er et menneske som håner, spotter og skjeller ut sin neste, også en morder?

Ja, Jesus kaller det en synd som fortjener helvetes ild, og David sier:

Salm 64:4. *De gjør sin tunge skarp som et sverd, på buen legger de sin pil – det bitre ord.*

196. Er det så stor synd å være bitter, sint og ondskapsfull?

Ja, der slike synder hersker, der er ikke nådens Ånd og Jesu vennlige sinn.

Ef 4:31–32. *La all bitterhet og hissighet og sinne og skrål og spott være langt borte fra dere, likesom all slags ondskap. Vær gode mot hverandre, vis barmhjertighet så dere tilgir hverandre, likesom Gud har tilgitt dere i Kristus!*

197. Hva skal da en som lett blir vred eller sint, gjøre for å styre og dempe sitt heftige sinn?

Han skal væpne seg med Kristi kjærlige sinnelag, våke over hver tanke, be om at han ikke må falle i fristelse, og selv unngå alt som kan føre til fristelse.

*** 198. Men har en aldri lov til å bli vred eller sint?**

Ikke på mennesker, men bare på synd og ondskap. Denne rette vrede kalles nidkjærhet, og kommer av kjærlighet til Gud og nesten.

Jak. 1:19–20. Salm 119:139. Ef 4:26.

*** 199. Kan en også drepe sin nestes åndelige liv?**

Ja, ved å forføre ham og være til anstøt for ham, så han faller i synd.

Matt 18:6. *Men den som forfører én av disse små som tror på meg, for ham var det bedre om en kvernstein ble hengt om halsen på ham og han ble senket i havets dyp.*

200. Er det tillatt å ta livet av seg selv?

Nei, det er å drepe både legeme og sjel, og lukke nådens dør til, liksom Judas, det fortapelsens barn.

201. Hva godt befales i det femte bud?

1) Å hjelpe og støtte vår neste i all legemlig nød.

1 Joh 3:17. *Men den som har jordisk gods og ser sin bror lide nød og likevel lukker sitt hjerte for ham, hvordan kan kjærligheten til Gud bli værende i ham?*

2) Å være vennlig og saktmodig mot vår neste.

Matt 5:5. *Salige er de saktmodige, for de skal arve jorden.*

3) Å sørge for vår nestes sjel nå vi ser den står i fare for å gå forapt. Som åndelige prester skal vi hjelpe vår neste til salighet ved å advare og formane i kjærlighet.

Jak 5:19–20. *Mine brødre! Dersom noen iblant dere har fart vill fra sannheten, og en omvender ham, så skal han vite at den som omvender en synder fra hans villfarne vei, han frelser en sjel fra døden, og skjuler en mengde av synder.*

*** 202. Hvem var den første morder?**

Kain, som slo sin bror Abel i hjel av misunnelse.

*** 203. Er ubarmhjertighet mot dyrene også synd?**

Ja.

Ordspr 12:10. *Den rettferdige har omsorg for sin buskap, men den ugudeliges hjerte er hårdt.*

Det sjette bud

Du skal ikke drive hor.

Hva vil det si?

Vi skal frykte og elske Gud, så vi lever rent og tuktig i ord og gjerning og enhver elsker og ærer sin ektefelle.

204. Hva er ekteskapet?

Det sanne ekteskap er mellom mann og kvinne. Det er den eldste stand og ordning, innstiftet i paradiset av Gud selv, som ville at mann og kvinne skulle være ett kjød.

205. Er ekteskapet ikke syndig og vanhellig?

Nei, ikke når en følger Guds ordning og vilje.

Heb 13:4. *La ekteskapet holdes i ære av alle, og ektesengen være usmittet!*

*** 206. Hvorfor har Gud innstiftet ekteskapet?**

1) For at menneskeslekten skal forplante seg.

1 Mos 1:28. *Vær fruktbare og bli mange, fyll jorden.*

2) For å avverge de onde lyster.

1 Kor 7:2. *Men for hors skyld skal hver mann ha sin egen hustru, og hver kvinne sin egen mann.*

3) For at mann og hustru skal gi hverandre hjelp, råd og trøst.

1 Mos 2:18. *Så sa Gud Herren: Det er ikke godt for mennesket å være alene. Jeg vil gjøre ham en medhjelp som er hans like.*

207. Hvordan skal en mann være mot sin hustru?

Han skal i troskap elske, ære, styre, råde og forsørge henne, bære hennes svakhet med tålmodighet, be for henne og søke hennes sjels salighet.

Kol 3:19. *Dere menn: Elsk deres hustruer, og vær ikke bitre mot dem.*

1 Kor 7:16.

208. Hvordan skal en hustru være mot sin mann?

Hun skal underordne seg ham i kjærlighet og troskap, ha omsorg for hjemmet, be for ham og søke hans sjels salighet.

1 Mos 3:16. *Til din mann skal din attrå stå, og han skal råde over deg.*

1 Kor 7:34. *Men den gifte kvinnen har omsorg for verdens ting, hvordan hun kan være sin mann til behag.*

1 Kor 7:16. 1 Pet 3:1.

209. Hva er til trøst for gudfryktige enker og farløse?

At deres Far i himmelen har spesiell omsorg for dem.

Salm 68:6. *Farløses far og enkers dommer er Gud.*

2 Mos 22:22–24. 5 Mos 27:19. Sir 35:14, 15.

210. Hva er fromme enkers plikt?

Å leve ærbart og andektig.

1 Tim 5:5–6. *Men den som virkelig er enke og står alene, hun har satt sitt håp til Gud. Hun lever i bønn og påkallelse natt og dag. Men den som lever etter sine lyster, er levende død.*

211. Hva ondt forbys i det sjette bud?

Å drive hor. Det er enhver kjønnslig omgang utenfor det sanne ekteskap, all syndig tilfredsstillelse av kjønnsdriften, forakt for ekteskapet, begjær etter andre enn ektefellen, og all annen urenhet i tanker, ord, miner og gjerninger, både i og utenfor ekteskapet.

212. Hva er hor eller utukt i tanker?

Urent og usedelig begjær. Dette er ikke skjult for Gud, som kjenner hjertet.

Matt 5:28. *Men jeg sier dere: Hver den som ser på en kvinne for å begjære henne, har allerede drevet hor med henne i sitt hjerte.*

213. Hva er utukt i ord or bilder?

Alt usømmelig og skittent snakk, usedelige blader, bilder, filmer, bøker og sanger, all moro som går ut på utukt eller i det minste strider mot sant kristent alvor.

Ef 4:29. *La ikke råttent snakk gå ut fra deres munn.*

Ef 5:3–5. *Hor og all slags urenheter eller pengegriskhet må ikke engang nevnes blant dere – som det sømmer seg for hellige – og heller ikke skamløshet og dumt snakk eller lettsindig skjemt, som er usømmelig. Tvert imot, la det heller bringes takkebønn! For dette vet og skjønner dere at ingen som driver hor eller lever i urenheter, heller ikke noen som er pengegrisk – han er jo en avgudsdyrker – har arv i Kristi og Guds rike.*

214. Hva er utukt i miner og fakter?

All oppførsel som viser at det er uren lyst i hjertet. Det kan skje ved øyekast, ansiktsuttrykk, ved å blotte seg eller kle seg på en uanstendig måte, eller ved kjærtegn, kyss, lek og dans som virker eggende.

Sir 26:11–12. *Hold streng vakt over en ubluferdig datter, så hun ikke skal følge sin egen vilje når hun finner frihet til det. Pass vel på et uforskammet øye, og forundre deg ikke om hun forsér seg mot deg.*

*** 215. Men er det så stor synd å drive utukt i ord, miner og fakter?**

Ja, det er helt usømmelig for kristne, og det har også farlige følger: Det vekker og nærer de onde lyster, som så kan bryte ut i handling.

Jak 1:14–15. Men enhver som blir fristet, dras og lokkes av sin egen lyst. Når så lysten har unnfanget, føder den synd. Men når synden er fullmoden, føder den død.

*** 216. Hvorfor skal en avsky og straffe denne synden mer enn andre synder?**

Fordi den besmitter og forderver både sjel og legeme, som skulle være Guds tempel, men blir i stedet en bolig for den urene ånd.

1 Kor 6:15–18. Vet dere ikke at deres legemer er Kristi lemmer? Skal jeg ta Kristi lemmer og gjøre dem til en skjøges lemmer? Langt derifra! Eller vet dere ikke at den som holder seg til en skjøge, er ett legeme med henne? For det er sagt: De to skal være ett kjød. Men den som holder seg til Herren, er én ånd med ham. Fly hor! All synd som et menneske ellers kan gjøre, er utenfor legemet. Men den som driver hor, synder mot sitt eget legeme.

217. Hva befales i det sjette bud?

Å bevare både legeme og sjel i renhet og sedelighet, enten en er gift eller ugift, så en alltid må være skikket til omgang med Gud.

Matt 5:8. Salige er de rene av hjertet, for de skal se Gud.

218. Hvilke midler skal en bruke til å bevare seg mot usedelighet?

Når ånden er villig, men kjødet er svakt, skal en våke og be, og så vokte seg for alt det som kan vekke de onde lyster.

219. Hva er det som kan vekke slike onde kjødslyster?

Særlig rus og fråtsing.

220. Er da rus og fråtsing så farlig og stor synd?

Ja, det er sikkert, for de utelukker oss fra Guds rike, likeså vel som hor, mord og tyveri.

Gal 5:19–21. *Kjødets gjerninger er åpenbare. Det er slikt som utukt, urenhet, skamløshet, avgudsdyrkelse, trolldom, fiendskap, trette, avindsyke, sinne, ærgjerrighet, splittelse, partier, misunnelse, mord, drukkenskap, svirelag og annet slikt. Om dette sier jeg dere på forhånd, som jeg også før har sagt dere: De som gjør slikt, skal ikke arve Guds rike.*

Luk 21:34. *Men ta dere i vare, så ikke deres hjerte tynges av rus og svir og timelige bekymringer.*

221. Men er det så farlig å ta seg en rus av og til, når en bare ikke gjør det til en vane?

Ja, når det skjer med forsett, er det alltid en fordømmelig synd, som aldri kan forenes med Guds nåde og håpet om salighet.

222. Men om en er så sterk at en tåler mye, kan en da ikke også drikke mye?

Nei, en skal ikke spise eller drikke mer enn det en trenger. Apostelen Peter regner så vel fråtsing som drukkenskap for hedenske synder.

1 Peter 4:3

223. Hva mer er det som kan friste til usedelighet?

Lediggang, dårlig selskap, kjærlighetsromaner, skittent og usedelig lesestoff, eggende bilder og filmer, musikk, lek, dans, skuespill og annet som gir næring til øyenslyst, kjødslyst og et overdådig liv.

224. Hvilke gode tanker kan hjelpe oss til å dempe de kjødelige fristelser?

Vi bør tenke på at den allerhelligste Gud er til stede og ser oss, at Jesus ble pint og korsfestet for våre synder, at de fordømte må lide i helvete, mens den gleden synden gir, er så kortvarig. En salmedikter sier det slik:

«Du skal og ei bedrive hor, det monne så mang en dåre; Ukyskhets synd, den snart forgår, men pinen lenge varer».

(Fra salmen «Gud Fader uti himmerik»)

*** 225. Hvem har bevart sin renhet i fristelsen?**

Josef, som sa til Potifars hustru:

1 Mos 39:9. *Hvordan skulle jeg da gjøre denne store ondskap og synde mot Gud?*

Det sjuende bud
Du skal ikke stjele.

Hva vil det si?

Vi skal frykte og elske Gud, så vi ikke tar eller lurur til oss penger eller annet som vår neste eier, men hjelper ham å bevare sin eiendom og bedre sine levekår.

226. Hva ondt forbys i det sjuende bud?

Å stjele eller begå tyveri.

227. Hva er det å stjele?

Det er å ta noe fra sin neste mot hans vilje, om det så er det aller minste.

228. Kan det skje på mer enn én måte?

Ja, enten grovt og åpenbart eller skjult.

229. Hva mener vi her med grovt og åpenbart tyveri?

Å ta andres eiendeler uten minste skinn av rett, som om det var vårt eget.

Ef 4:28. Den som stjal, må ikke stjele lenger, men heller arbeide og gjøre noe godt med sine egne hender.

230. Hva er skjult tyveri?

At en på en hemmelig og listig måte tar eller holder tilbake noe som tilhører andre. Slikt tyveri kan foregå på mange forskjellige måter og blir ofte ikke oppdaget.

231. Nevn noen av de mest alminnelige former for skjult tyveri!

1) At en bedrar sin neste i kjøp og salg ved å være uærlig i mål eller vekt, kvalitet på varene, betaling eller liknende. Dette er ikke å elske sin neste som seg selv.

1 Tess 4:6. *Ingen må bedra eller utnytte sin bror i det han har med ham å gjøre. For Herren er hevner over alt slikt.*

3 Mos 19:35–36. *Dere skal ikke gjøre urett i dom, i lengdemål, i vekt eller i hulmål. Rette vektskåler og rette vektlodder – skal dere ha.*

2) Når en arbeidstaker tar imot full betaling, men ikke gjør fullgodt arbeid, eller han urettmessig tar til seg noe av arbeidsgiverens penger eller eiendeler eller forårsaker skade ved skjødesløshet.

2 Tess 3:10. *Den som ikke vil arbeide, skal heller ikke ete.*

Tilsvarende når en arbeidsgiver ikke gir de ansatte forsvarlig lønn, og eventuelt kost når den er berettiget.

Jak 5:4. *Se, lønnen dere har holdt tilbake fra arbeiderne som har skåret åkrene deres, roper høyt, og ropene fra høstfolkene er nådd fram til Herren Sebaots ører.*

3) Når en som låner ut penger, utnytter andres nød ved å ta urimelig høye renter.

3 Mos 25:36. *Du må ikke ta rente eller ågerpenger av ham. Du skal frykte din Gud, så din bror kan leve med deg.*

4) Når en som skylder penger og kan betale, men ikke vil, lar seg slå konkurs eller kommer seg unna gjelden på annen uhederlig måte.

Salm 37:21. *Den ugudelige låner og betaler ikke.*

5) Når en dommer eller annen øvrighetsperson misbruker sin makt til å utsuge sin neste eller lar seg bestikke til å gjøre noe urett.

Ordspr 17:23. *Den ugudelige tar gaver ut av brystlommen for å bøye rettens gang.*

6) Når en lur seg unna skatt, toll eller andre avgifter.

Rom 13:7. *Gi alle det dere skylder dem: skatt til dem som har krav på skatt, toll til dem som har rett til toll.*

7) Når noen vil høste fordel av andres skade, ved forsikringsbedrageri, ved vågelig spill om penger eller andre verdier, enten en vinner eller taper, ved unyttige kunster og ved unødvendig tigging.

2 Tess 3:11–12. *Men nå hører vi at noen blant dere ikke skikker seg vel. De arbeider ikke, men er opptatt med unyttige ting. Slike folk påbyr og formaner vi i den Herre Jesus Kristus, at de skal arbeide i stillhet og ete sitt eget brød.*

232. Er alle slike tyver i en fordømmelig tilstand?

Ja, det er sikkert. Selv om ikke alle blir straffet her i tiden, kommer de likevel alle til helvete hvis de ikke alvorlig omvender seg.

1 Kor 6:9–10. *Far ikke vill! Verken – – tyver eller pengegriske eller drankere eller baktalere eller røvere skal arve Guds rike.*

233. Hva skal en tyv gjøre som vil omvende seg og søke nåde hos Gud?

Når han slutter å stjele, skal han heller ikke beholde det som han har stjålet, men gi enhver sitt tilbake eller erstatte det, hvis han enda evner det.

2 Mos 22:3. *Tyven skal gi full bot.*

Luk 19:8. *Har jeg presset penger ut av noen, skal jeg gi det firedobbelt igjen.*

Tob 2:18. *Gi det tilbake til eiermennene, for det er ikke tillatt å spise det som er stjålet.*

*** 234. Men dersom nå den rette eieren eller arvingene ikke er å finne?**

Da, men ikke før, må tyvegodset gis til de fattige.

Luk 16:9. *Gjør dere venner ved den urettferdige mammon, for at de, når den svikter, kan ta imot dere i de evige boliger!*

235. Kan ikke presten avløse fra denne synden, selv om tyven beholder det han har stjålet?

Nei, langt fra. For avløsningen for Gud gjelder bare de sanne botferdige, og så lenge en tyv beholder det stjalne, er han ikke botferdig.

236. Er det synd å stjele ting som har liten verdi?

Ja, det er en stor synd mot Gud å ville overtrede hans bud på grunn av en ubetydelig ting. Men mot nesten er det større synd når en stjeler mer fra ham.

*** 237. Er det synd å stjele fra en rik?**

Ja, dette bud har slett ingen unntak, og min nestes rikdom gjør ikke min urett til rett.

238. Er det synd å hele med en tyv?

Ja, det er å gjøre seg delaktig i andres synder.

Ordspr 29:24. *Den som deler med en tyv, hater sitt liv.*

*** 239. Kan noen også stjele fra seg selv?**

Ja, for det skjer:

1) Hvis en sløser med Guds gaver eller ikke vil arbeide.

Ordspr 23:21. *For drankeren og fråtseren blir fattig, og søvnighet kler mannen i filler.*

2) Hvis en av gjerrighet ikke bruker det en trenger til livets opphold.

Sir 14:5–6. *Den som er ond mot seg selv, hvem vil han være god mot? Og han skal aldri få glede av*

sine penger. Det finnes ingen verre enn den som ikke unner seg selv noe, og dette er lønnen for hans ondskap.

240. Kan da ikke enhver gjøre som han vil med det han har?

Nei, for vi forvalter Guds gaver og skal en gang gjøre regnskap for dem.

Luk 16:12.

241. Hva godt befales i det sjuende bud?

Å gjøre det som er til nytte for vår neste.

242. Hvordan kan vi være til nytte for vår neste i timelige ting?

Når vi låner ham noe eller gir ham noe han trenger.

1 Joh 3:17. *Men den som har jordisk gods og ser sin bror lide nød og likevel lukker sitt hjerte for ham, hvordan kan kjærligheten til Gud bli værende i ham?*

Hebr 13:16. *Men glem ikke å gjøre godt og dele med andre. For slike offer er til behag for Gud.*

243. Straffer Gud de ubarmhjertige?

Ja.

Jak 2:13. *For dommen skal være uten barmhjertighet mot dem som ikke har vist barmhjertighet.*

Salm 41:2. *Salig er den som akter på den hjelpeløse! På den onde dag skal Herren fri ham ut.*

*** 244. Hvem kan og skal hjelpe den trengende neste?**

Særlig de rike og ellers enhver som har mer enn han trenger til daglig.

1 Tim 6:17–19. *Du skal pålegge dem som er rike i denne verden, at de ikke skal være overmodige og heller ikke skal de sette sitt håp til den usikre rikdom, men til Gud, han som rikelig gir oss alle ting til vårt bruk. De skal gjøre det gode, være rike på gode gjerninger, være gavmilde og gjerne dele med andre. Slik samler de seg en skatt og legger en god grunnvoll for framtiden, for at de kan gripe det sanne liv.*

245. Hvordan skal en gi gaver til de trengende?

Etter sin evne og av et kjærlig hjertelag.

Tob 4:9. *Gi almisser etter din evne. Om du har lite, så vær ikke redd for å gi almisser etter det lille du har.*

Det åttende bud

Du skal ikke si falskt vitnesbyrd mot din neste.

Hva vil det si?

Vi skal frykte og elske Gud, så vi ikke lyver om vår neste, ikke sviker, baksnakker eller setter ut ondt rykte om ham, men unnskylder ham, snakker pent om ham og tar alt i beste mening.

246. Hva ondt forbys i det åttende bud?

Å si falskt vitnesbyrd mot sin neste.

247. Hva er et falskt vitnesbyrd?

All usannferdig og ukjærlig tale om nesten i eller utenfor retten.

*** 248. Hvordan sies falskt vitnesbyrd i rettssaker?**

1) Når anklageren kommer med løgnaktige beskyldninger.

Ordspr 19:5b. *Den som taler løgn, skal ikke komme unna.*

2) Når et vitne avgir falsk forklaring.

Ordspr 19:5a. *Et falskt vitne skal ikke bli ustraffet.*

3) Når den tiltalte eller hans forsvarer påstår noe som de vet er løgn.

2 Mos 23:1. *Du skal ikke utbre falskt rykte. Du skal ikke gjøre felles sak med den ugudelige, så du blir et urettferdig vitne.*

4) Når dommeren avsier en uriktig dom, enten bevisst eller av uforstand.

Ordspr 17:15. *Den som frikjenner en ugudelig, og den som domfeller en rettferdig, de er begge to en styggedom for Herren.*

2 Krøn 19:6–7. Jes 10:1–2.

*** 249. Er det tillatt for kristne å føre rettssaker mot hverandre?**

I viktige saker og ytterste nødsfall kan de overlate en avgjørelse til domstolen, som er en Guds ordning. Det må skje uten hat til motparten. Men det er høyst ukristelig å være uforsonlig og hevnlysten og føre rettssak for småting.

1 Kor 6:7. *Allerede dette at dere har rettssaker mot hverandre, er et nederlag for dere. Hvorfor lider dere ikke heller urett? Hvorfor tåler dere ikke heller tap?*

Ordspr 20:22. Matt 5:39. Rom 12:19.

250. Hvordan sies falsk vitnesbyrd utenfor retten?

Når en lyver om sin neste og setter ut et ondt rykte om ham.

Sir 5:16. *La deg ikke kalles en øretuter, og forråd ingen med din tunge.*

251. Men kan en ikke si det onde om nesten som er sant?

Nei, ikke uten at alle vet om det, og selv da bør en ikke finne noen glede i slikt, for det er ukjærlig.

252. Hvordan kan en forråde eller svike sin neste?

1) Når en åpenbarer det han hemmelig har betrodd oss.

Ordspr 11:13. *Den som går omkring og baktaler, åpenbarer hemmeligheter. Men den som er trofast i ånden, skjuler saken.*

2) Når en snakker om hans skjulte feil til skade for ham selv og til anstøt for andre.

Sir 19:7–8. *Si aldri igjen det andre har sagt. – Fortell ikke venn eller fiende om andres livsførsel, og hvis du ikke synder ved det, så åpenbar det ikke.*

*** 253. Skal vi da ikke la øvrigheten eller presten få vite det gale vår neste har gjort?**

Jo, når det skjer av kjærlighet og omsorg for sin neste eller for å hindre synd, som da Josef fortalte sin far om brødrenes synder. Og Kristus befaler i Matteus 18:17 å si vår nestes synd til menigheten når hemmelig advarsel ikke vil hjelpe. Men når det skjer av lyst til sladder eller hevn, er det synd.

254. Kan en også på andre måter synde med sine ord?

Ja, alle unyttige ord er syndige.

Matt 12:36. *Men det sier jeg dere: Hvert unyttig ord som menneskene sier, skal de gjøre regnskap for på dommens dag.*

255. Hva godt befales i det åttende bud?

Å unnskyldte, tenke og snakke godt om vår neste og ta alt i beste mening.

*** 256. Kan en da tenke godt om alle mennesker?**

Når de ikke avslører ondskaper i hjertet ved åpenbare synder, må en i kjærlighet håpe det beste og ikke bære på mistanke eller tenke ondt om noen.

1 Kor 13:5, 7. *Kjærligheten gjemmer ikke på det onde. Den utholder alt, tror alt, håper alt, tåler alt.*

Men når ondskapen er åpenbar, må en ikke kalle den god.

Jes 5:20. *Ve dem som kaller det onde godt.*

257. Skal en også unnskyldes sin neste når andre baktaler ham?

Ja, når en kan gjøre det med sannhet, særlig når han ikke selv er til stede og kan forsvare seg.

Sir 6:6. *En søt munn vinner mange venner.*

1 Pet 4:8. *Kjærligheten skjuler en mengde synder.*

Det niende bud

Du skal ikke begjære din nestes hus.

Hva vil det si?

Vi skal frykte og elske Gud, så vi ikke ønsker å få tak i andres arv eller eiendom på en uærlig måte og lurert det til oss, men hjelper dem til å ha sitt i fred.

258. Hva ondt forbys i det niende bud?

De syndige lyster og begjæringer, særlig etter andres eiendom.

259. Lyder ikke det tiende bud nesten likedan?

Jo.

Det tiende bud

Du skal ikke begjære din nestes ektefelle, arbeidsfolk, husdyr eller noe annet som hører ham til.

Hva vil det si?

Vi skal frykte og elske Gud, så vi ikke lokker eller truer fra vår neste hans ektefelle eller noen som arbeider hos ham, men formaner alle til å være trofaste og gjøre sin plikt.

260. Hvilken forskjell er det da mellom det niende og det tiende bud?

Forskjellen består ikke så mye i de tingene vi begjærer, som i selve begjæringen eller lysten.

261. Hvor mange slags ond lyst eller begjæring er det da?

To slags.

1) En arvelig eller opprinnelig lyst, som er selve den fordervede natur eller tilbøyeligheten til det onde.

2) En gjørlig eller virkelig lyst, som springer ut fra arvelysten som en frukt fra roten. Denne lysten kan mennesket enten følge og opprettholde, eller ved Guds hjelp stå imot og undertrykke.

Jak 1:14–15. *Men enhver som blir fristet, dras og lokkes av sin egen lyst. Når så lysten har unnfanget, føder den synd. Men når synden er fullmoden, føder den død.*

262. Hvor forbys den gjørlige lyst?

I det niende bud, som er uttrykt slik i 5 Mos 5:21 «La deg ikke lyste», dvs: La din vilje ikke bli dradd med av det onde begjæret som bor i deg.

(Luthers bibeloversettelse brukte «La deg ikke lyste»)

263. Hvor forbys den arvelige lyst?

I det tiende bud, som er uttrykt slik: Du skal ikke begjære, det er: det skal ikke være noe ondt begjær i ditt hjerte. Du skal ingen arvelig synd ha.

264. Finnes det vel noe menneske på jorden som ikke har arvelig ond lyst?

Nei.

1 Joh 1:8. *Dersom vi sier at vi ikke har synd, da bedrar vi oss selv, og sannheten er ikke i oss.*

265. Fordømmer da den arvelige lyst Guds troende barn, som føler den til deres bedrøvelse?

Nei, hos dem har synden tapt sin fordømmende kraft, fordi de er i Kristus og står ikke lenger nakne for Guds rettferdighet.

Rom 8:1,4. *Så er da nå ingen fordømmelse for dem som er i Kristus Jesus. – som ikke vandrer etter kjødet, men etter Ånden.*

266. Men om nå et menneske følger sin arvelige lyst og lar den bryte ut i gjørlig lyst med vilje og behag?

Der denne gjørlige lyst hersker, der hersker ikke Kristi nåde, og altså er en under forbannelsen.

Rom 8:13. *For dersom dere lever etter kjødet, da skal dere dø. Men dersom dere ved Ånden dører legemets gjerninger, skal dere leve.*

267. Er da en ond lyst synd selv om en bare har forsett om å gjøre den, men ikke utfører gjerningen?

Ja, hos Gud er viljen antatt i gjerningens sted.

Matt 5:28. *Men jeg sier dere: Hver den som ser på en kvinne for å begjære henne, har allerede drevet hor med henne i sitt hjerte.*

268. Men på den måten kan en jo overtre alle Guds bud bare med tanker og begjæringer?

Ja, det er sikkert, for Guds lov er åndelig, og den som vil adlyde de andre budene, må stadig våke over sitt hjerte etter disse to siste bud. De er som nøkkelen til hele loven.

269. Er da all lyst og begjæring ond?

Det er et uskyldig begjær i sjelen etter det som legemet trenger, som lyst til å spise, drikke, sove, bevege seg og lignende. Denne lyst var hos mennesket i uskyldighetsstanden, og er derfor i seg selv ikke syndig.

270. Men kommer det likevel ikke mange synder av slike naturlige begjæringer?

Jo, det er sikkert. Det skyldes naturens dype fordervelse, som vil blande seg i alle ting, og som gjør den uskyldige lyst overdreven og uren, hvis vi ikke nøye våker og strider mot den.

*** 271. Hva er det som særlig vekker det syndige begjær?**

Det er:

1) Rikdom og det som er overdådig og vellystig.

1 Pet 2:11. *Jeg formaner dere – – at dere avstår fra de kjødelige lyster, som strider mot sjelen.*

2) Det som Gud ikke har gitt meg, men min neste, og som jeg derfor ikke må misunne ham, som f. eks. hans hustru, arbeidstakere eller noe han eier.

*** 272. Kan jeg da ikke uten misunnelse eller urett ønske meg noe av det min neste eier?**

Jo, jeg kan ønske å få kjøpt for betaling noe som min neste vil selge, slik som Abraham ønsket å kjøpe en åker. Men med et falskt skinn av rett, svik eller makt må jeg ikke begjære å tilvende meg noe fra min neste, slik som Akab begjærte Nabots vingård.

1 Mos 23:4. 1 Kong 21:2.

273. Hva godt befales i det niende bud?

At vi skal våke over og stride mot hjertets onde lyster.

274. Hva godt befales i det tiende bud?

At vi ikke skal ha det aller minste onde begjær i hjertet.

*** 275. Hva tjener da det tiende bud til, som krever av menneskene en helt fullkommen uskyldighet, som likevel er umulig?**

Det viser:

1) At Gud, som er fullkommen rettferdig, ikke slår av på sine krav, selv om de falne mennesker ikke er i stand til å oppfylle dem.

2) At Gud ikke er årsak til menneskets fall, for ellers kunne han ikke forby følgene av fallet.

3) At alle, selv de helligste mennesker, i grunnen er syndere, som ikke kan bli stående for Gud med sin egen rettferdighet. Selv om de ved Guds nåde overvant alle gjørlige synder og lyster, så har de likevel arvesynden, som er en årsak til å ydmyke dem.

276. Hva sier Gud om alle disse bud?

Jeg, Herren din Gud, er en nidkjær Gud, som straffer fedrenes synder på barna i tredje og fjerde ledd av dem som hater meg. Men mot dem som elsker meg og holder mine bud, gjør jeg godt i tusen ledd.

2 Mos 20:5, 6.

Hva vil det si?

Gud truer med å straffe alle som bryter disse bud. Derfor skal vi frykte for hans vrede og ikke gjøre imot dem. Men nåde og alt godt lover han til alle dem som holder disse bud. Derfor skal vi også elske ham og stole på ham og villig følge hans bud

277. Hva er det korteste innhold av disse ord?

To årsaker, som skal bevege oss til å holde Guds bud eller til å sky det onde og gjøre det gode.

278. Hva er den første årsaken?

Guds rettferdige vrede og nidkjærhet, som truer med å straffe alle som med vilje overtrer hans bud.

279. Hva er den andre årsaken?

Guds faderlige nåde og barmhjertighet som lover å gjøre godt mot dem som holder hans bud.

280. Hva er overtredelse eller synd?

Alt det som strider mot Guds bud, som nylig er forklart.

281. Hvor mange slags er synden i alminnelighet?

To slags, den arvelige og den gjørlige.

282. Hva er den arvelige synd?

Naturens dype fordervelse og tilbøyelighet til det onde, som vi lærer om i det tiende bud.

283. Hvorfor kalles den arvelig?

Fordi den er oss medfødt som en ond arv fra Adam.

Rom 5:12. *Synden kom inn i verden ved ett menneske.*

Salm 51:7. *Se, jeg er født i misgjerning, og min mor har unnfanget meg i synd.*

284. Hva er gjørlig synd?

Alle onde tanker, ord og gjerninger, som lik onde frukter skyter fram av arvesyndens onde rot.

285. Er det likeså vel synd å forsømme det gode som å gjøre det onde?

Ja, det er sikkert.

Jak 4:17. *Den som altså vet hva godt han burde gjøre, men ikke gjør det, for ham er det synd.*

286. Hvor mange slags er den gjørlige synd?

To slags, skrupelighets-synd og ondskaps-synd.

287. Hva er skrupelighets-synd?

Når en sann kristen, som av hjertet er alle synders fiende, feiler fordi han ikke vet det er synd, ikke har tenkt seg om, blir overilt eller lignende. Men han merker straks sin synd ved Åndens tukt i samvittigheten, angrer hjertelig, ber Gud om tilgivelse og streber enda mer etter å bedre seg.

Gal 6:1. *Om også et menneske skulle bli overrumplet av en eller annen synd, da hjelp ham til rette, dere åndelige, med saktmodighets ånd.*

Jak 3:2. *Vi snubler alle i så mangt.*

1 Joh 1:8.

288. Hva er ondskaps-synd?

Når et menneske med vitende og vilje og velbehag gjør det onde eller lar være å gjøre det gode og fortsetter med det.

1 Joh 3:8–10. *Den som gjør synd, er av djevelen. For djevelen synder fra begynnelsen. Til dette ble Guds Sønn åpenbart, for at han skulle gjøre ende på djevelens gjerninger. Hver den som er født av Gud, gjør ikke synd, fordi Guds sæd blir i ham. Han kan ikke synde, fordi han er født av Gud. På dette*

kan Guds barn og djevelens barn kjennes. Hver den som ikke gjør rettferdighet, er ikke av Gud, heller ikke den som ikke elsker sin bror.

Joh 8:34. Pet 3:3. 4 Mos 15:30.

289. Er det viktig å vite forskjellen mellom skrupelighets- og ondskaps-synd?

Ja, meget viktig. Kjenner en ikke denne forskjellen, kan det føre til farlig sikkerhet, eller til unødig engstelse.

290. Hvordan kan det føre til sikkerhet?

Slik at den som lever i ondskaps-synd, trøster seg med at alle mennesker er syndere.

291. Er det ikke sant at alle er syndere?

Jo, det er sikkert, men det er stor forskjell, som før er forklart.

292. Si meg denne forskjell med andre ord, fordi saken er så viktig!

Forskjellen er så stor som på natt og dag.

Guds barn har vel svakhets synd, føler synd, lider av synd, blir overrumplet av synd mot sin vilje, og de avlegger daglig mer og mer sine syndige feil og mangler, som er meget smertelige for dem. De lar seg lede av Den Hellige Ånd og strekker seg mot fullkommenheten.

Men verdens og djevelens barn gjør synd med vilje, gleder seg i synden, ja, synder på nåde. De lar altså kjødet få herske, og derfor skal de dø.

293. Gjør da et Guds barn aldri noen ondskaps-synd?

Nei, en som er født på ny og lever i nådestanden, kan umulig synde av ondskap. Hvis han derimot faller ved å gjøre synd med vilje, så er han ikke lenger et Guds barn.

1 Joh 3:9. *Hver den som er født av Gud, gjør ikke synd, fordi Guds sæd blir i ham. Han kan ikke synde, fordi han er født av Gud.*

*** 294. Men vil da ikke Guds barn bli fordømt på grunn av de synder og feil de ennå har?**

Nei, slett ikke. Vel fortjener deres minste synder fordømmelsen, men Guds barn går fri fordi de lever i samfunn med Kristus.

Rom 8:1,4. *Så er da nå ingen fordømmelse for dem som er i Kristus Jesus. – som ikke vandrer etter kjødet, men etter Ånden.*

295. Skader da ikke skrøpelighets-synd en kristen noe?

Jo, den forminsker nåden, hindrer den sønnlige ånds dristighet i omgang med Gud. Slik kan den føre til at vi faller i ondskaps-synd.

296. Hva virker ondskaps-synd?

Den fordømmer alle dem som elsker den, og setter et sørgelig skille mellom Gud og dem, ja, gjør dem lik djevelen både her og i evigheten.

1 Joh 3:8. *Den som gjør synd, er av djevelen.*

1 Kor 6:9–10. *Eller vet dere ikke at de som gjør urett, ikke skal arve Guds rike? Far ikke vill! Verken horkarer eller avgudsdyrkere eller*

ekteskapsbrytere eller de som lar seg bruke til unaturlig utukt, eller menn som øver utukt med menn, eller tyver eller pengegriske eller drankere eller baktalere eller røvere skal arve Guds rike.

297. Er en eneste av disse eller andre ondskaps-synder nok til å fordømme et menneske?

Ja, for om et menneske bare gjør en eller annen bestemt synd, som det fristes av eller får anledning til, så viser nemlig denne ene synd, som hersker i mennesket, at det ikke er omvendt, og at det i sitt hjertes dyp forakter Gud.

Jak 2:10. For den som holder hele loven, men snubler i ett bud, han er blitt skyldig i dem alle.

298. Er det noen forskjell på ondskaps-synder?

Ja, hos noen hersker de med forherdelse og stor sikkerhet som hos Farao. Hos andre hersker de uten forherdelse, og de gjøres med angst og uro i samvittigheten, som hos David i handlingen med Urias.

*** 299. Hva er den høyeste grad av ondskap?**

At et menneske som i sitt hjerte har vært tilstrekkelig overbevist om sannheten, forneker, spotter og forfølger denne sannhet og lære om gudsfrykt, uten at det er tvunget eller lokket til det. Men gjør det av fri vilje og bevisst forsett i stadig ubotferdighet. Dette kalles synd mot Den Hellige Ånd og hans embete og forlates ikke.

Matt 12:31. Hebr 6:4–6.

*** 300. Er da ikke Guds barmhjertighet og Kristi fortjeneste kraftig nok til å forlate også denne synd?**

Mangelen er ikke hos Gud og Kristus, for nåden og forsoningen er i seg selv tilstrekkelig nok og overgår alle synder. Men skylden ligger hos mennesket, som helt til enden fortsetter med sin fiendtlige spott og forfølgelse av den erkjente sannhet.

301. Kan en gjøre seg delaktig i andres synder og altså få del i straffen?

Ja, og det skjer når en har behag i dem, sier seg enig i dem, gir anledning, råd eller befaling til dem, og ikke hindrer eller straffer dem hvis en kan.

3 Mos 19:17. *Men du skal irettesette din neste, for at du ikke skal få synd på deg for hans skyld.*

1 Tim 5:22. Åp 18:4.

302. Hvilke er de alminneligste store synder mot Guds lov?

De er vantro, hykleri, ærgjerrighet, pengegriskhet, vellyst, vrede og utålmodighet.

303. Hvilke er de fornemste og største dyder etter Guds lov?

De er tro, kjærlighet, redelighet, ydmykhet, nøysomhet, måtehold, saktmodighet, tålmodighet og framfor alt et gudfryktig og himmelsk sinn.

304. Hva truer Gud dem med som overtrer hans bud?

At han vil straffe deres ondskap.

*** 305. Skjer dette alltid i denne verden?**

Nei. I noen tilfeller får nok den ugudelige en forferdelig død. Men ofte lykkes ondskapen så godt for ham at han blir prist salig. Likevel våkner hans sjel i helvete og i pinen.

Luk 16:23.

*** 306. Rammer straffen her i tiden bare den ugudelige selv?**

Nei, Gud straffer også barna for foreldrenes ondskap, inntil tredje og fjerde ledd.

*** 307. Er det rettferdig å straffe sønnen for farens synd?**

Ja, når han med den samme synden går i sin fars fotspor. Ellers heter det:

Esek 18:20, 19. *En sønn skal ikke bære sin fars misgjerning. – Sønnen har jo gjort rett og rettferdighet, alle mine bud har han holdt og gjort etter dem. Han skal sannelig leve.*

308. Hvor mange slags er Guds straff i alminnelighet?

Tre slags.

1) Den legemlige, som krig, hungersnød, pest eller annen ulykke i landet og huset.

2) Den åndelige, som Guds vrede, at Gud tar bort sin Ånd og sin nåde og overgir synderen til et forvendt sinn, ja i forherdelse.

3) Den evige straff, som er fordømmelsen til helvete.

Tilsvarende er det godes belønning tre slags, legemlig, åndelig og evig.

309. Hva godt lover Gud dem som holder hans bud?

At han vil gjøre miskunn mot dem inntil tusen ledd.

310. Hva menes det her ved miskunn?

Alt godt for legeme og sjel i tid og evighet.

1 Tim 4:8. *Gudsfrykt er nyttig til alt. Den har løfte både for dette liv og for det som kommer.*

311. Hvem er det Gud lover sin miskunn?

Dem som elsker ham og holder hans bud.

312. Elsker da ingen andre Gud enn de som holder hans bud?

Nei.

Joh 14:21. *Den som har mine bud og holder dem, han er den som elsker meg.*

313. Hva er det å holde Guds bud?

Det er at en gjenfødt kristen som har fått nåde hos Gud, alltid har Guds vilje for øye, og av et oppriktig hjerte retter sine tanker, ord og gjerninger etter hans vilje.

Joh 14:23. *Jesus svarte og sa til ham: Om noen elsker meg, da holder han mitt ord.*

1 Joh 2:3–5. *Ved dette vet vi at vi har lært ham å kjenne, om vi holder hans bud. Den som sier: Jeg kjenner ham! – og ikke holder hans bud, han er en løgner, og sannheten er ikke i ham. Men den som*

holder hans ord, i ham er sannelig kjærligheten til Gud blitt fullkommen.

Matt 28:20. Lær dem å holde alt det jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende!

314. Kan en da holde Guds lov eller bud?

Ja, dersom en rett elsker Gud, både må og kan en ved Kristi kraft holde Guds bud i en oppriktig evangelisk ånd. Men å oppfylle loven fullkomment er umulig, og en fortjener derfor heller ikke noe. Men å holde Guds bud er bevis på tro og kjærlighet.

Joh 14:23. 1 Joh 5:3.

315. Kan vi da fortjene salighet ved å holde loven?

Nei, for

1) Vår lydighet er en gjeld eller skyldig plikt.

Luk 17:10. Slik skal også dere, når dere har gjort alt det som er pålagt dere, si: Vi er unyttige tjenere! Vi har bare gjort det vi var skyldige å gjøre.

2) Vi kan ikke holde loven ved kraften fra vår egen natur, men ved Guds nådes kraft, og det som Gud virker i oss, kan vi ikke opparbeide fortjeneste på.

Fil 2:13. For Gud er den som virker i dere både å ville og å virke til hans gode behag.

3) Vi holder aldri loven så fullkomment at ikke den villige ånds lydighet blir blandet med kjødets svakhet. Likevel anser og belønner Gud i nåde for Kristi skyld vår ufullkomne lydighet.

Salm 130:3. *Dersom du, Herre, vil gjemme på misgjerninger, Herre, hvem kan da bli stående?*

316. Men kan en ikke som apostelen Paulus komme så langt at en ikke med seg selv vet om noen forsettlige synder etter sin omvendelse?

Jo, for apostelen var også et skrupelig menneske. Men selv om en kommer så langt, er en likevel dermed ikke rettferdig for Gud.

317. Hvorfor ikke?

Fordi loven er åndelig, og Gud, som dømmer oss, ser klart også våre tanker og begjæringer. Det vil si at han ser lengre enn noe menneske, ja, dypere enn vi selv ser inn i vårt onde hjerte. Å leve ærbart og rettferdig i det ytre, slik også hedninger kan gjøre, er derfor ikke å holde loven.

*** 318. Er det ingen fullkommenhet å vente i dette liv?**

Så fullkommen er ingen at synden blir helt utryddet, eller at striden mellom Ånden og kjødet opphører, og ingen feil mer er å finne. Likevel kalles og er en kristen fullkommen:

1) I forhold til hans rettferdiggjørelse ved Kristus, som fullkomment har tatt bort all hans synd og fullkomment kledd ham i all sin egen rettferdighet.

2) I forhold til hans helliggjørelse. Men da betyr ordet ikke en syndefri fullkommenhet etter loven, men at hjertet er oppriktig og redelig.

3) I forhold til andre, som er svakere og mer ufullkomne, og som ikke har nådd den samme grad av åndelig modenhet i Kristus.

Fil 3:12, 15. Kol 1:28. Matt 5:48. 2 Kor 7:1.

319. Når vi nå streber etter å holde Guds bud, hva gjør vi da?

Da gjør vi gode gjerninger.

320. Hva er sanne gode gjerninger?

Ikke bare at en i det ytre viser andektighet, rettferdighet og kjærlighet, men indre hellige og gode tanker og følelser er også gode gjerninger. Guds Ånd virker alt dette i de gjenfødte Guds barn i samsvar med loven. Det er likevel ikke loven som tvinger dem, men de gjør det frivillig, drevet av troen og nåden – til Guds ære og nestens gagn.

Gal 5:22. Åndens frukt er kjærlighet, glede, fred, langmodighet, mildhet, godhet, trofasthet, saktmodighet, avholdenhet.

*** 321. Er da hedningenes og de ugjenfødte kristnes bønner, gaver og lignende også gode gjerninger?**

Nei, ikke sanne gode for Gud, for det som ikke kommer av troen, er synd.

322. Er det da helt nødvendig å gjøre sanne gode gjerninger?

Ja, det er helt nødvendig for alle som vil bli salige, for det er et kjennemerke på Kristi gjenløsning, det flyter av troens natur, og i det vises den nye lydighet.

Hebr 12:14. *Uten helliggjørelse skal ingen se Herren.*

Luk 1:74, 75. Tit 2:11–14.

323. Men er gode gjerninger nødvendige som et virkende middel til rettferdighet og salighet?

Nei, selv våre beste gjerninger duger ikke til salighet, som før er sagt.

Fil 3:6–7. *(Jeg var) i rettferdighet etter loven uten lyte. Men det som var en vinning for meg, det har jeg for Kristi skyld aktet som tap.*

324. Hvilket middel blir da et menneske rettferdig og salig ved?

Bare ved troen, som griper Guds nåde i Kristus.

Rom 3:28. *For vi holder for at mennesket blir rettferdiggjort ved tro, uten lovgjerninger.*

325. Er da troen så viktig i vår kristendom?

Ja, den er det aller viktigste, for uten den er det umulig å behage Gud.

Hebr 11:6.

326. Hvor i min katekisme finner jeg mer undervisning om troen?

I den andre part, som handler om de tre kristelige trosartikler.

Den andre part

Om troen

327. Kan et menneske bli salig ved å vite troens artikler?

Nei, for dem vet også djevelen.

Jak. 2:19.

328. Hvilken forskjell er det da på troens artikler og troen selv?

Troens artikler er utenfor mennesket. Det er de sannheter som en skal tro og bygge på. Men selve troen er inne i mennesket. Det er å ha tillit til og ta til seg alle de sannheter som troens artikler inneholder.

329. Hva handler troens artikler om?

Om Guds vesen, vilje og gjerninger.

330. Finnes det da en Gud?

Ja, det er sikkert.

331. Hvordan kan jeg være sikker på det, når jeg ikke ser Gud?

Jo, jeg kan se ham. Selv om jeg ikke kan se ham direkte med øynene, så kan jeg likevel se ham med sinnet – i min samvittighet, i hele skaperverket og i Den hellige skrifts lys.

*** 332. Hvordan lærer jeg av disse at det finnes en Gud?**

1) Samvittigheten, som er Guds domstol i hjertet, lærer meg det ved hemmelig frykt når jeg gjør ondt, og ved trøst, når jeg gjør godt.

Rom 2:15. Hedningene viser at den gjerning loven krever, er skrevet i deres hjerter. Om det vitner også deres samvittighet og deres tanker, som innbyrdes anklager dem eller også forsvarer dem.

2) Det at hele verden er skapt og blir oppholdt, vitner daglig om at Gud finnes.

Rom 1:19–20. For det en kan vite om Gud, ligger åpent for dem, for Gud har åpenbart det for dem. For hans usynlige vesen, både hans evige kraft og hans guddommelighet, har vært synlig fra verdens skapelse av. Det kjennes av hans gjerninger, for at de skal være uten unnskyldning.

3) Den hellige skrift taler tydelig om at Gud er til, og Den Hellige Ånd bekrefter ved Ordet denne sannhet i de troendes hjerter.

Joh 1:18. Ingen har noensinne sett Gud. Den enbårne Sønn, som er i Faderens favn, han har forklaret ham.

*** 333. Er da den naturlige kunnskap, som en hedning kan ha om Gud ut fra fornuften, samvittigheten, og skaperverket, ikke nok til salighet?**

Nei, for han vet ikke noe om Kristus og Guds nåde i ham, noe som hans egen natur ikke åpenbarer. Men den naturlige kunnskap kan

veilede til å søke nærmere etter Gud, og gjør at de som forakter denne kunnskap, er uten unnskyldning på dommens dag.

Matt 16:17.

334. Hva er Gud?

Et åndelig, uendelig og ubegripelig vesen, som er allmektig, allvitende, allestedsnærværende, god, barmhjertig, hellig, sannferdig og rettferdig.

335. Når Gud er et åndelig vesen, har han da ikke noe legeme eller noen skikkelse?

Nei, for en ånd har ikke kjøtt og ben.

Luk 24:39.

*** 336. Hvorfor taler da Skriften om Guds øyne, hender eller andre lemmer?**

Guds Ånd retter seg i dette etter vårt menneskelige begrep, og vi forstår ved lemmene Guds krefter og egenskaper, f. eks. ved øynene hans visdom, ved hendene hans kraft osv.

337. Hva minner Guds åndelige vesen meg om?

At Gud, som er en ånd, bør tilbes i ånd og sannhet.

Joh 4:24.

338. Hva forstår du ved de oppregnede Guds egenskaper?

Hans allmakt er at han kan gjøre alt. Allvitenhet, at han ser og kjenner alt. Allestedsnærvær, at han ikke noe sted er lukket inne eller ute, men til stede over alt. Godhet, at det

ikke er noe ondt i ham, og at han vil oss bare godt. Barmhjertighet, at han har medlidenhet med oss i vår jammer. Hellighet, at all synd er langt fra ham. Sannhet, at han ikke kan lyve eller bedra, og rettferdighet, at han vil straffe det onde og belønne det gode.

339. Hvilke formaninger kan vi få når vi betrakter Guds egenskaper?

Vi bør ha ærefrykt for hans allestedsnær og allvitenhet, etterfølge hans hellighet, la oss bevege av hans godhet og barmhjertighet, stole fullt og fast på hans sannhet og allmakt og la hans rettferdighet holde oss borte fra all urett.

340. Hvilken trøst kan vi få når vi betrakter Guds egenskaper?

Det er til stor trøst for oss at den allestedsnærværende og allvitende Gud ser vår nød, og at han etter sin allmakt *kan*, etter sin godhet og barmhjertighet *vil*, og etter sin sannhet og rettferdighet virkelig *skal* hjelpe oss, når vi hjertelig søker ham i troen.

341. Hvor mange guder er det?

Bare én eneste gud.

5 Mos 6:4. *Hør, Israel! Herren er vår Gud, Herren er én.*

342. Hvordan har det guddommelige vesen åpenbart seg i Skriftens ord?

Som ett eneste vesen, Faderen, Sønnen og Den Hellige Ånd. Disse tre er ett og kalles Den hellige treenighet.

1 Joh 5:7. *For de er tre som vitner i himmelen, Faderen, Ordet og Den Hellige Ånd, og disse tre er ett.* †

Matt 3:16, 17. og 28:19. 2 Kor 13:13.

343. Kan vi med vår fornuft forstå dette at Gud er én og samtidig tre?

Nei, det er langt over, men ikke mot vår fornuft. Derfor er det en trosartikkel og ingen fornuftsartikkel, og Gud var ikke Gud dersom han kunne forstås med vår fornuft.

*** 344. Er det ikke noe mer enn bare tre forskjellige navn eller egenskaper i Gud som ligger i ordene: Gud Fader, Sønnen og Den Hellige Ånd?**

Jo, det er mer enn bare en forskjell i navn eller egenskaper, for det tillegges enhver av dem noe spesielt, som ikke gjelder de andre.

*** 345. Hva består denne forskjellen i?**

Ikke i vesenet, som før er sagt, men i visse personlige innbyrdes gjerninger, som hører til hver av dem, hver for seg. Faderen, som ikke har sitt opphav fra noen, føder sin Sønn av evighet. Sønnen fødes av Faderen, og Den Hellige Ånd går ut fra dem begge. Alt dette er troens dype hemmeligheter, som vår fornuft ikke kan utgrunne.

346. Er da Faderen eldre eller ypperligere enn Sønnen, og Sønnen enn Den Hellige Ånd?

Nei, de tre er ett, og derfor ikke over eller under hverandre i vesen og verdighet, men helt like.

347. Hvilke andre gjerninger tillegges hver enkelt av dem spesielt?

Skapelsen tillegges Faderen, gjenløsningen Sønnen, og helliggjørelsen Den Hellige Ånd. Likevel har de alle del i hver enkelt gjerning, og ingen av dem er utelukket fra de gjerninger, som gjelder verden.

348. Hvor i katekismen lærer vi om skapelsen?

I den første artikkel.

Salm 2:7. Joh 15:26. Rom 8:9

Den første artikkel**Om skapelsen****Jeg tror på Gud Fader, den allmektige himmelens og jordens skaper.**

Hva vil det si?

Jeg tror at Gud har skapt meg og alle andre skapninger. Han har gitt meg legeme og sjel, øyne, ører og alle lemmer, fornuft og alle sanser, og han oppholder alt dette fremdeles. Jeg tror også at han gir meg mat og drikke, klær og sko, hus og hjem, ektefelle og barn, åker, husdyr og alle andre goder. Hver dag sørger han rikelig for alt jeg trenger. Han verner meg mot all fare og bevarer meg mot alt ondt. Alt dette gjør han av bare faderlig, guddommelig godhet og barmhjertighet, uten at jeg fortjener det eller er verdig til det. For alt dette skylder jeg å takke og prise ham, tjene og adlyde ham. Det er visst og sant.

349. Hva er det å skape?

Det er å gjøre noe av ingenting eller av et helt uskikket materiale.

Hebr 11:3 *Ved tro skjønner vi at verden er skapt ved Guds ord, så det en kan se, ikke er blitt til av det synlige.*

350. Hva har Gud skapt?

Himmelen og jorden og alt det som er i verden, nemlig: sol, måne, stjerner, planeter, elementer, mennesker, dyr, fugler, fisker, ormer og en utallig mengde av andre ting, som tjener til Guds ære og vårt gagn, selv om vi ikke kjenner dem alle.

1 Mos 1.

351. Hvor mange dager skapte Gud verden på?

Seks dager, og på den sjette dagen skapte han mennesket.

352. Oppholder Gud ennå de ting som han skapte i begynnelsen?

Ja, det er sikkert.

Hebr 1:3. *Han bærer alle ting ved sin krafts ord.*

Salm 104:27–30.

353. Hva skal denne sannhet oppmuntre deg til?

Til å ære Gud i alt, og ofre meg selv til ham med alt jeg har, for alt er fra ham og blir oppholdt av ham.

1 Kor 10:31.

354. Er det Gud alene som oppholder og forsørger alle mennesker?

Ja, menneskene får alt til sitt opphold av Guds hånd, som mat, drikke, klær, sko osv.

*** 355. Men kan da ikke de rike oppholde og forsørge seg selv?**

Nei, ikke et øyeblikk, for de har ingenting uten det de får fra Gud, som gir og tar når han vil. Alt avhenger av hans vilje og velsignelse.

1 Kor 3:7. *Derfor er de ikke noe, verken den som planter eller den som vanner, men bare Gud, som gir vekst.*

356. Oppholder Gud også de ugudelige mennesker?

Ja.

Matt 5:45. *For han lar sin sol gå opp over onde og gode, og lar det regne over rettferdige og urettferdige.*

357. Hvem sørger Gud aller mest for?

For sine troende barn.

1 Pet 3:12. *For Herrens øyne er over de rettferdige.*

*** 358. Styrer og oppholder Gud alle andre ting i hele verden?**

Ja.

Apg 17:28. *For i ham er det vi lever og rører oss og er til.*

*** 359. Styrer Gud også menneskene i deres synder?**

Gud styrer ingen til å synde, for det gjør menneskenes egen onde vilje tvert imot Guds vilje. Men han tåler at de synder, setter grenser for deres synd og styrer sakens utfall ved sin visdom så at alt må tjene dem til gode som elsker ham. Dette ser vi av Josefs eksempel.

Rom 8:28.

360. Hvor mange slags er Guds skapninger?

To slags, de usynlige og de synlige.

361. Hvilke er de fornemste usynlige skapninger?

Englene. Dette ordet betyr sendebud og brukes også om Kristus, den uskapte engel, som er sendt av sin Fader, og som i Det gamle testamente ofte åpenbarte seg som en engel.

1 Mos 22:11. 2 Mos 3:2.

362. Hvor mange slags engler er det?

To slags. Gode engler, som egentlig har beholdt dette navn, og onde engler, som også kalles djevler.

*** 363. Hvordan er de gode engler?**

De er hellige, vise, hurtige og mektige ånder, som alltid priser Gud, utfører hans befalinger og særlig tjener de troende.

Hebr 1:14.

*** 364. Hva er de onde engler eller djevlene?**

I begynnelsen var de av samme slag som de gode. Men ved stolthet og ulydighet falt de fra Gud og ble både Guds og menneskenes bitreste fiender. Deres bolig er helvete.

2 Pet 2:4. For Gud sparte ikke englene som syndet, men styrtet dem ned til helvete og overgav dem til forvaring i mørkets lenker til dommen. †

365. Hvilke er de fornemste iblant de synlige skapninger?

Menneskene.

366. Hva er et menneske?

En meget edel Guds skapning som er satt til å råde over dyrene og alle andre skapte ting.

367. Hva består et menneske av?

Av to vesentlige deler, sjel og legeme.

368. Hva er et menneskes sjel?

Den er en usynlig og udødelig ånd, utrustet med forskjellige evner, særlig med forstand til å begripe og vilje til å utvelge eller forkaste.

369. Hva er et menneskes legeme?

Det er sjelens bolig og består av forskjellige lemmer og er utrustet med sine sanser, som er: hørsel, syn, lukt, smak og følelse.

*** 370. Hva er menneskets edleste del, sjelen eller legemet?**

Sjelen er mye edlere enn legemet, for den er en udødelig ånd, som kan ha samfunn med Gud og

styre legemet. Og til det sted sjelen farer, følger til sist også legemet etter, enten til himmelen eller til helvete.

371. Hvor mange mennesker skapte Gud i begynnelsen?

To: en mann, kalt Adam, av en jordklump, og en kvinne, kalt Eva, av den sovende Adams ribben.

1 Mos 2:7, 22.

372. Var de første mennesker i samme tilstand da de ble skapt som vi nå er i?

Nei, deres tilstand var langt mer lykksalig.

373. Hvor mange slags er da menneskets tilstand?

Fire slags. 1) Uskyldighets-standen. 2) Synde-standen. 3) Nåde-standen. 4) Herlighets-standen for de salige, men fordømmelses-standen for de usalige.

374. Hva er uskyldighets-standen?

Da mennesket var fullkomment salig, uten synd og sorg, skapt helt etter Guds bilde.

1 Mos 1:27. *Og Gud skapte mennesket i sitt bilde, i Guds bilde skapte han det, til mann og kvinne skapte han dem.*

375. Hva var dette Guds bilde hos mennesket?

Generelt var det en likhet og overensstemmelse med Gud selv. Men spesielt var det i forstanden et guddommelig visdoms lys, så mennesket kjente Gud og hele hans skaperverk. I viljen var det en inderlig kjærlighet til Gud. Begjæret og sinns-

bevegelsene var i en hellig orden. Legemet med sine lemmer ble brukt rett, og derfor var det også i samvittigheten et himmerike fullt av fred og glede.

*** 376. Bar ikke mennesket dette Guds bilde særlig i sjelen?**

Jo. Men Guds bilde gav også legemet stor herlighet, som var fullkommen sunnhet, udødelighet og makt over alt det skapte. Menneskets bolig var også et herlig paradis, den vakre og fruktbare hage.

377. Er ikke noe menneske lenger i denne uskyldighets-stand?

Nei, dessverre! Erfaringen lærer oss at Adam og alle hans etterkommere er falt fra uskyldighets-standen til synde-standen.

Visd 2:23–24. Gud skapte mennesket til uforgjengelighet, til et bilde av sitt eget vesen gjorde han det; men ved djevelens avind er døden kommet inn i verden.

378. Hvordan skjedde våre første foreldres syndefall?

De lot seg ved djevelens list forføre til å spise av kunnskaps-treets frukt, som var det eneste Gud strengt hadde forbydd dem.

*** 379. Var da denne synd så farlig og stor?**

Ja, det er sikkert. For den bestod ikke bare i den ytre gjerning å spise av eplet, men særlig i at hjertet frivillig vendte seg fra Gud til seg selv, til verden og Guds fiende, djevelen. Dette skjedde selv om Adam og Eva var i en slik tilstand at Guds

bilde gav dem fullkommen kraft til å stå imot alt ondt.

*** 380. Hva ble da følgen av dette første syndefall?**

Alt ondt. Mennesket tapte Guds bilde, fikk en avskyelig likhet med Satan, kom under hans herredømme og ble ødelagt både på sjel og legeme. Følgen ble døden, både åndelig, legemlig og evig.

1 Mos 2:17. *Men treet til kunnskap om godt og ondt, må du ikke ete av, for den dag du eter av det, skal du visselig dø.*

*** 381. Hvordan har da synden særlig skadet menneskets sjel?**

1) Den har formørket forstanden, som er blitt halvt blind i menneskelige ting og helt blind i guddommelige ting, ja tilbøyelig til å fare vill og dømme feil i alt det som hører Gud til.

2) Den har frarøvet viljen sin hellighet og gjort den fiendsk mot Gud.

3) Den har forstyrret begjæret og sinnsbevegelsene og ødelagt freden i samvittigheten.

Rom 8:7. *Kjødets attrå er jo fiendskap mot Gud.*

Ef 4:18. 1 Kor 2:14.

*** 382. Hvordan har synden særlig skadet menneskets legeme?**

Den har gjort det syndig, nødlidende, forgjengelig, dødelig og utsatt det for utallige smerter.

*** 383. Har det falne menneske i sin naturlige stand ingen fri vilje til det gode?**

Ikke til det åndelige gode, som byr ham helt imot. Men han har fri vilje til naturlige gode ting og ytre gode gjerninger som å lese, synge og gå til kirken.

384. Er da Guds bilde gått helt tapt på grunn av synden?

Ja.

385. Får vi det aldri mer igjen?

Jo, Guds barn, som er gjenfødt og daglig fornyes til Guds bilde, får det igjen. Her på jorden blir det riktignok ufullkomment, men i himmelen skal de bære det helt fullkomment.

386. Har alle mennesker del i det første syndefall?

Ja, det er sikkert.

Rom 5:12. *Synden kom inn i verden ved ett menneske, og døden på grunn av synden, og døden slik trengte gjennom til alle mennesker, fordi de syndet alle.*

387. Fra hvem er nå synden og alt ondt kommet inn i verden?

Fra djevelen og menneskets misbruk av sin frie vilje.

388. Er da ikke Gud årsak i synden?

Nei, det er en løgnaktig gudsbespottelse både å tenke og si noe slikt.

Sir 15:12. *Si ikke: Det er han som har villedet meg. For han har ikke bruk for noen syndig mann.*

389. Kunne ikke Gud ha forhindret syndefallet?

Ikke uten å ta den frie viljen fra menneskene, og slik mot sitt vise forsett gjøre dem til andre skapninger, som ikke kunne avlegge noen prøve på sin lydighet.

390. Hva har mennesket fortjent med sin frivillige synd?

Guds vrede og unåde, timelig død og evig forømmelse.

391. Skal da alle de som blir i sin syndestand og naturlige fordervelse, utstå slik straff i evighet?

Ja, det er sikkert.

Joh 3:3. *Uten at en blir født på ny, kan han ikke se Guds rike.*

392. Vil da Gud slik la menneskene evig omkomme?

Nei, han har av en forbarmende kjærlighet besluttet å ta dem igjen til nåde og føre dem over fra synde-standen til nåde-standen.

Joh 3:16. *For så har Gud elsket verden at han gav sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal fortapes, men ha evig liv.*

1 Tim 2:4. *Gud vil at alle mennesker skal bli frelst og komme til sannhets erkjennelse.*

393. Hva er nåde-standen?

Et salig samfunn og forening med Gud. Ved sin Ånd gjenføder han den syndige sjel for Kristi skyld, tilgir den syndene, kler den i Kristi rettferdighet, befri den fra syndens og Satans lenker, og fornyer den daglig så den igjen blir lik sitt bilde.

Ef 2:4–6. Men Gud, som er rik på miskunn, har, på grunn av sin store kjærlighet som han elsket oss med, gjort oss levende med Kristus, vi som var døde ved våre overtredelser. Av nåde er dere frelst. Han oppvakte oss med ham og satte oss med ham i himmelen, i Kristus Jesus.

394. Hvem har da skaffet menneskene Guds nåde, så de kan bli oppreist av fallet og ført tilbake til en salig stand?

Det har alene Jesus Kristus, Guds egen Sønn, som ble lovet straks etter syndefallet, og da den bestemte tid var inne, ble han sendt for å frelse menneskene og reise dem opp igjen av fallet.

Rom 5:17. For om døden kom til å herske ved den ene, fordi denne ene falt, hvor meget mer skal da de som mottar nådens og rettferdighetsgavens overstrømmende rikdom, leve og herske ved den ene, Jesus Kristus.

1 Mos 3:15. Kvinnens ætt skal knuse slangens hode.

395. Hvor lærer jeg da nærmere å kjenne og elske den dyrebare frelser, Jesus Kristus?

I den andre artikkel, som handler om gjenløsningen.

Den andre artikkel**Om gjenløsningen**

Jeg tror på Jesus Kristus, Guds enbårne sønn, vår Herre, som ble unnnfanget ved Den Hellige Ånd, født av jomfru Maria, pint under Pontius Pilatus, korsfestet, død og begravet, fór ned til dødsriket, stod opp fra de døde tredje dag, fór opp til himmelen, sitter ved Guds, den allmektige Faders høyre hånd, skal derfra komme igjen for å dømme levende og døde.

Hva vil det si?

Jeg tror at Jesus Kristus er sann Gud, født av Faderen fra evighet, og sant menneske, født av jomfru Maria. Han er min Herre, som har gjenløst meg, fortapte og fordømte menneske, frikjøpt og frelst meg fra alle synder, fra døden og djevelens makt. Det har han ikke gjort med gull eller sølv, men med sitt hellige og dyrebare blod og sin uskyldige lidelse og død. Dette har han gjort for at jeg skal være hans egen og leve under ham i hans rike og tjene ham i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet, likesom han er stått opp fra de døde og lever og regjerer i evighet. Det er visst og sant.

396. Hva er innholdet av den andre artikkel?

Kunnskap om de to naturer i Kristi ene person, om hans tre embeter og dobbelte stand, men særlig om vår dyrebare gjenløsning ved ham.

*** 397. Er det svært viktig å kjenne Kristus?**

Ja, for det er ikke salighet i noen annen.

Apg 4:12.

Joh 17:3. Og dette er det evige liv, at de kjenner deg, den eneste sanne Gud, og ham du utsendte, Jesus Kristus.

1 Joh 5:11–12. Gud har gitt oss evig liv, og dette liv er i hans Sønn. Den som har Sønnen, har livet. Den som ikke har Guds Sønn, har ikke livet.

398. Hvem er Jesus Kristus?

Guds og Marias sønn, sann Gud og sant menneske.

399. Er da Kristus to personer?

Nei.

1 Tim 2:5. For det er én Gud, og én mellommann mellom Gud og mennesker, mennesket Kristus Jesus.

Men i Kristi ene guddommelige person er to naturer nøye forenet: den guddommelige og den menneskelige.

400. Har disse to naturer alltid vært forenet i Kristus?

Nei, den guddommelige natur har han fra Faderen fra evighet.

Salm 2:7. Du er min Sønn, jeg har født deg i dag!

Men den menneskelige natur har han fra sin mor, Maria.

Gal 4:4. *Men da tidens fylde kom, utsendte Gud sin Sønn, født av en kvinne.*

401. Hvordan beviser du at Kristus er en sann Gud i sitt vesen?

Han er født av Faderen fra evighet, har guddommelige egenskaper og gjør guddommelige gjerninger, og Skriften vitner om det med klare ord:

1 Joh 5:20. *Jesus Kristus er den sanne Gud og det evige liv.*

Tit 2:13.

402. Vet du flere bevis på at Kristus er Gud og mann i én person?

Ja.

Joh 1:14. *Ordet ble kjød og tok bolig iblant oss.*

Rom 9:5. *Fra fedrene er Kristus kommet etter kjødet, han som er Gud over alle ting, velsignet i evighet.*

403. Hvorfor måtte Guds Sønn bli et sant menneske?

At han for oss mennesker og i vår dødelige natur kunne smake dødens bitterhet.

404. Hvorfor måtte han også være en sann Gud?

For at hans død og offerblod kunne ha en uendelig forsoningskraft.

*** 405. Er Jesus fra Nasaret den sanne Messias og den frelser som var lovet verden?**

Ja, for alle de kjennetegn som Skriften gir om den sanne Messias, finner vi hos Jesus fra Nasaret. Han er født av Juda stamme, av Davids slekt, i Betlehem, Davids by, av en jomfru. Ja, alt annet som er spådd om den sanne Messias' fornedrelse og opphøyelse, passer fullt ut og bare på vår Jesus fra Nasaret.

1 Mos 49:8, 10. 2 Sam 7:12. Mika 5:2. Jes 7:14. Hag 2:7, 9. Dan 9:24. Salm 22. Jes 53.

406. Hvem er Jesus født av?

Av Maria, en ren og hellig jomfru, som var trolovet med Josef, Jesu pleiefar, men visste ikke av noen mann.

407. Er da Jesus ikke unnfanget og født med synd?

Nei, for selv om Maria hadde arvesyndens i sin natur, så arvet likevel ikke Kristus den, men den ble ved unnfangelsen rensset ut ved Den Hellige Ånd.

Luk 1:35. Den Hellige Ånd skal komme over deg, og Den Høyestes kraft skal overskygge deg. Derfor skal også det hellige som blir født, kalles Guds Sønn.

*** 408. Hvordan kan tanken på at Jesus er blitt et hellig menneske, være til nytte for oss?**

Denne herlige sannhet kan trøste oss med en forsikring om Guds inderlige kjærlighet til oss arme mennesker, om vår forsonings sannhet og

fullkommenhet, og om den ærefulle stilling som vår menneskelige natur er opphøyet til ved foreningen med Gud i Kristus. Derfor må vi også desto mer rense oss fra kjødets og åndens urenheter.

409. Hva betyr din Frelseres to navn?

1) Navnet Jesus betyr en frelser.

Matt 1:21. *Du skal gi ham navnet Jesus, for han skal frelse sitt folk fra deres synder.*

2) Navnet Kristus er det samme som Messias og betyr den salvede.

*** 410. Hva ble Kristus salvet med?**

Med Den Hellige Ånd og kraft, og det uten mål. Den guddommelige natur gav den menneskelige natur sine guddommelige egenskaper i det øyeblikk da den personlige forening mellom begge naturer skjedde.

Apg 10:38. Joh 3:34.

*** 411. Etter hvilken natur ble Kristus salvet?**

Etter den menneskelige, for den guddommelige natur hadde alle egenskaper fra evighet.

*** 412. Brukte Kristus alltid sine guddommelige egenskaper?**

Nei, i sin fornedreleses-stand brukte han dem ikke, unntatt når han ved mirakler ville vise hvem han var.

*** 413. Hvorfor skulle vår Frelser være salvet av Gud og ha guddommelige egenskaper?**

For at han kunne utføre sitt tredobbelte embete, det prestelige, profetiske og kongelige. Til disse

embeter ble en i Det gamle testamente innviet ved å bli salvet. Kristi tredobbelte embete kalles med ett navn hans meglerembete.

414. Hva er Kristi yppersteprestelige embete?

At han én gang har ofret seg selv på korset for våre synder, og ennå alltid ber for oss og velsigner oss.

Hebr 7:24–26. Men Jesus har et prestedømme som ikke kan forandres, fordi han blir ved til evig tid. Derfor kan han også fullkomment frelse dem som kommer til Gud ved ham, da han alltid lever til å gå i forbønn for dem. For en slik yppersteprest var det vi måtte ha – hellig, uskyldig, ren, skilt fra syndere og opphøyet over himlene.

1 Joh 2:1. Ef 1:3.

415. Hva er Kristi profetiske embete?

At han lærer oss Guds vilje til vår salighet. Dette har han før gjort i egen person, men nå ved sin Ånd og sine tjenere.

Joh 6:14. Dette er i sannhet profeten som skal komme til verden.

416. Hva er Kristi kongelige embete?

At han styrer, oppholder og beskytter sine troende mot deres fiender.

*** 417. Har denne konge også et kongerike?**

Ja, men et åndelig rike som er hans kirke eller nådens rike her på jorden. Fra dette riket flytter han til slutt sine troende til herlighetens rike i himmelen.

Joh 18:36. *Mitt rike er ikke av denne verden.*

418. Hva skal betraktningen av Kristi embeter oppmuntre deg til?

Til å elske ham som min yppersteprest og gjenløser, å tro ham som min profet og ære og adlyde ham som min konge. Da kan jeg også ha den største trøst av hans embeter.

419. Hvilket navn har de troende fått etter Kristus?

De kalles kristne, det vil si salvede, fordi han har salvet dem med sin Ånd.

1 Joh 2:20. *Og dere har salvelse av Den Hellige og vet alt.*

Apg 11:26.

420. Er da alle mennesker i de kristne land slike kristne?

De kalles vel ofte kristne, men salvelsens ånd og nåde mangler de fleste.

*** 421. Er de sanne kristne også salvet til åndelige prester, konger og profeter?**

Ja, og det viser de slik:

Som prester ved å ofre seg selv til Gud, velsigne og be for seg selv og andre.

Som konger ved å regjere seg selv ved Guds Ånd og stride mot sine åndelige fiender.

Som profeter ved å lære, straffe, formane og trøste seg selv og andre.

422. Men skal enhver kristen som en åndelig prest forkynne offentlig?

Nei, til det hører Guds kall ved menigheten eller øvrigheten. Men i daglig omgang og ellers når det er anledning, er det alle kristnes kall og plikt å lære, trøste og oppbygge hverandre.

1 Tess 5:11–14. *Forman derfor hverandre og oppbygg hverandre innbyrdes, som dere også gjør. – Vi formaner dere, brødre: Irettesett dem som ikke skikker seg vel. Sett mot i de mismodige. Bistå de svake! Vær tålmodige mot alle!*

Hebr 3:13. *Men forman hverandre hver dag, så lenge det heter i dag, for at ikke noen av dere skal forherdes ved syndens svik.*

423. Hvilke av de tre embeter sikter mest til vår gjenløsning?

Det yppersteprestelige embete. Ifølge dette er Kristus vår forsoner og talsmann. Men ingen kan ha ham som sin yppersteprest og få del i hans gjenløsning uten at han også holder ham for og følger ham som sin profet og konge.

1 Kor 1:30.

424. Da nå Kristi yppersteprestelige embete er grunnen til vår salighet, så si meg nøye og tydelig alt som hører med til vår kunnskap om gjenløsningen!

Jeg må kjenne godt ham som har gjenløst oss, hvem han har gjenløst, det middel han har gjenløst oss med, det onde han har gjenløst oss fra, og den hensikt han hadde med sin gjenløsning.

425. Står det ikke noe om dette i katekismen?

Jo, det er kort sammenfattet i de ord: Han er min Herre, som har gjenløst meg, fortapte og fordømte menneske osv.

426. Hvem har gjenløst oss?

Vår Herre Jesus Kristus, Guds og Marias Sønn, sann Gud og sant menneske, har gjenløst oss etter begge naturer.

Apq 20:28. *Guds menighet, som han vant seg med sitt eget blod.*

427. Har da ikke Faderen og Den Hellige Ånd gjenløst oss?

De har vel elsket oss og medvirket til vår gjenløsning. Men selve gjenløsningen med lidelse og død kunne de ikke utføre.

Joh 3:16. 1 Kor 6:11.

428. Hvorfor ikke?

Fordi Faderen er bare Gud og kan derfor ikke dø. Det samme gjelder Den Hellige Ånd. Men Sønnen er både sann Gud og sant menneske, som er død og har utøst sitt blod for våre synder.

429. Hvem har Kristus gjenløst?

Meg hjelpeløse, fortapte og fordømte menneske.

430. Hvordan kan du være sikker på at du er gjenløst?

Alle mennesker er gjenløst, og altså er jeg blant dem.

1 Tim 2:5–6. *Kristus Jesus gav seg selv til en løsepenge for alle.*

*** 431. Gi enda et bevis på at alle mennesker er gjenløst ved Kristus!**

Oppreisningen i Kristus gikk like langt som fallet i Adam, nemlig til alle. Dette lærer apostelen Paulus utførlig.

Rom 5, 15–21.

1 Joh 2:2. *Jesus Kristus er en soning for våre synder, og det ikke bare for våre, men også for hele verdens.*

1 Tim 4:10. *For vi har satt vårt håp til den levende Gud, han som er alle menneskers frelser, mest deres som tror.*

*** 432. Har da Kristus også gjenløst dem som ved ubotferdighet og vantro styrter seg selv i fordømmelsen?**

Ja.

2 Pet 2:1. *De fornekter den Herre som kjøpte dem, og fører over seg selv en brå fortapelse.*

433. Hva har Kristus gjenløst oss med?

Ikke med gull eller sølv, men med sitt hellige og dyrebare blod og med sin uskyldige lidelse og død, ja ikke bare med lidelse, men også med lydighet og oppfyllelse av loven.

1 Pet 1:18–19. *For dere vet at det ikke var med forgjengelige ting, med sølv eller gull, dere ble kjøpt fri fra den dårlige ferd som var arvet fra fedrene, men med Kristi dyrebare blod, som blodet av et feilfritt og lyteløst lam.*

Rom 5:19. *For likesom de mange kom til å stå som syndere ved det ene menneskes ulydighet, så*

skal også de mange stå som rettferdige ved den enes lydighet.

Gal 4:4

*** 434. Var det da nødvendig å bruke et så dyrebart middel til vår gjeløsning?**

Ja, Kristi offerblod var nødvendig til vår renselse og forsoning.

Hebr 9:22. *Og uten at blod blir utgytt, blir ikke synd tilgitt.*

435. Hva er det onde som Kristus har gjeløst oss fra?

Fra synd, fra død og fra Satans rike.

436. Hvordan har Kristus gjeløst oss fra synden?

1) Syndens skyld og straff blir tatt bort.

1 Joh 1:7. *Jesu (Kristi) hans Sønn's blod renser oss fra all synd.*

Kol 1:14. *I ham har vi forløsningen, syndenes forlatelse.*

2) Syndens makt og herredømme blir brutt, og til slutt blir syndens rot utryddet i døden.

Rom 6:14. *For synden skal ikke få herske over dere, for dere er ikke under loven, men under nåden.*

1 Pet 2:24. *Kristus bar våre synder på sitt legeme opp på treet, for at vi skal dø bort fra syndene og leve for rettferdigheten. Ved hans sår er dere blitt legte.*

*** 437. Kan jeg ikke være løst og fri fra syndens straff, men likevel la synden herske over meg?**

Nei, det viser de ovennevnte ord fra Skriften. Alle ubotferdige tar feil ved at de misbruker evangeliet til en frihet for kjødet. For de vil ikke bli frigjort fra selve synden, som de vil tjene i sin åndelige død, Men det er bare syndens straff de vil at Kristus skal fri dem fra.

438. Hvordan har Kristus gjenløst oss fra døden?

Den legemlige død er blitt en inngang til livet, den åndelige død har tapt sin makt, og den evige død har de troende ikke noe mer å frykte for.

Joh 11:25–26. Jeg er oppstandelsen og livet. Den som tror på meg, skal leve om han enn dør. Og hver den som lever og tror på meg, skal aldri i evighet dø.

439. Hvordan har Kristus gjenløst oss fra Satan og hans rike?

Satan har ikke lenger noen makt over oss. Vi kan stå ham imot, og vi behøver ikke å frykte for ham når vi frykter Gud.

Hebr 2:14–15. Ved sin død skulle Jesus gjøre til intet den som hadde dødens velde, det er djevelen, og utfri alle dem som av frykt for døden var i trelldom hele sin livstid.

440. Med hvilken hensikt har Kristus gjenløst deg?

Han ville at jeg skulle være hans egen som en særlig verdifull eiendom og alltid leve under ham i hans rike og tjene ham.

*** 441. Gir da Kristi gjenløsning deg slett ikke lov til å tjene synden, Satan og verden eller tilhøre dem?**

Nei, det er å stjele fra Kristus, min rette Herre, det som han har kjøpt så dyrt.

Luk 1:74–75. *(Han gav løftet) om å fri oss fra våre fienders hånd og gi oss å tjene ham uten frykt i hellighet og rettferd for hans åsyn alle vårt livs dager.*

Rom 6:18. *Og når dere nå er frigjort fra synden, er dere blitt tjenere for rettferdigheten.*

Tit 2:14. *Kristus gav seg selv for oss for å løse oss ut fra all urettferdighet, og rense for seg selv et eiendomsfolk, som med iver gjør gode gjerninger.*

1 Kor 6:20.

442. Kan en merke på verdens barn at Kristus har gjenløst dem?

Nei, for de har på nytt solgt seg til synden og Satan, Guds fiende.

443. Er Kristus, vår gjenløser, alltid blitt i én stand?

Nei, hans stand er to slags: fornedreles-standen og opphøyelses-standen. Om begge lærer Paulus:

Fil 2:6–11. *Da han var i Guds skikkelse, holdt han det ikke for et røvet bytte å være Gud lik, men gav avkall på det og tok en tjeners skikkelse på seg, da han kom i menneskers liknelse. Og da han i sin ferd var funnet som et menneske, fornedret han seg selv og ble lydig til døden – ja, døden på korset. Derfor har og Gud høyt opphøyet ham og gitt ham det navn som er over alle navn, for at i Jesu navn skal hvert kne bøye seg, deres som er i himmelen og på jorden og under jorden, og hver tunge skal bekjenne at Jesus Kristus er Herre, til Gud Faders ære.*

*** 444. Hva er Kristi fornedrelses-stand?**

At han etter sin menneskelige natur lot være å gjøre full og bestandig bruk av de guddommelige egenskaper, som han hadde fått som menneske. Han tok på seg en tjeners skikkelse, for å kunne forsonse Gud for oss med sin lydighet.

*** 445. Hva er Kristi opphøyes-stand?**

Da lidelsen var forbi, ble Kristus etter sin menneskelige natur opphøyet til en full og bestandig bruk av de guddommelige egenskaper og herligheter, for å gjøre oss delaktig i den salighet som han har vunnet for oss.

446. Hvor mange trinn er det i Kristi dype fornedrelse?

Den apostoliske trosbekjennelse oppregner fem: fødselen i fattigdom, lidelsen, korsfestelsen, døden og begravelsen.

*** 447. Hvorfor begynte Kristus sitt liv med den fattige fødsel i stallen?**

Fordi han tidlig ville vise at han ikke søkte rikdom og herlighet i verden, men bare å gjøre oss rike med sin fattigdom.

2 Kor 8:9.

448. Hva bestod Kristi lidelse i?

Hele livet fra ungdommen av levde han i fattigdom, forakt, forfølgelse, arbeid og uro. Til sist ble han smertelig pint under den romerske landshøvding, Pontius Pilatus, som lot ham hudstryke, tornekrone, spotte og ille mishandle.

449. Led Kristus bare på legemet?

Nei, hans aller største lidelse var en helvetes sjeleangst over våre synder, og denne tunge byrde presset fram blodig svette og fikk ham til å si:

Matt 26:38 *Min sjel er bedrøvet inntil døden!*

450. Hvorfor led Jesus så meget vondt?

For våre synder og til vår salighet.

Jes 53:4–5. *Sannelig, våre sykdommer har han tatt på seg, og våre piner har han båret. – Han ble såret for våre overtredelser, knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham, for at vi skulle ha fred, og ved hans sår har vi fått legedom.*

451. Hvordan bar Jesus sin lidelse?

Meget tålmodig som et lam som føres til slakterbenken.

Jes 53:7.

452. Hva er Kristi korsfestelse?

En meget pinefull, vanærende og forbannet dødsstraff, som ble brukt til de aller største forbrytere.

Gal 3:13. Kristus kjøpte oss fri fra lovens forbannelse ved at han ble en forbannelse for oss. For det står skrevet: Forbannet er hver den som henger på et tre.

453. Er Kristus også virkelig død på korset?

Ja.

Luk 23:46. Og Jesus ropte med høy røst og sa: Far, i dine hender overgir jeg min ånd! Og da han hadde sagt dette, utåndet han.

454. Hadde Kristi død stor kraft til å bringe oss liv og salighet?

Ja, den aller største kraft; for dermed ble døden, som syndens lønn, betalt av vår mellommann, og vi ble frigitt ved ham.

Rom 5:10. For vi ble forlikt med Gud ved hans Sønns død, da vi var fiender.

455. Hva var Kristi begravelse?

Den var ikke nødvendig, siden han ikke skulle være død lenge. Men den vitner om at han virkelig var død, og er en trøstefull påminnelse om at han har begravd våre synder, helliget våre graver og tatt bort deres gru.

456. Hvordan skal vi se på Kristi hele liv og lidelse i denne fornedreelses-stand?

Først og fremst som en forsoning for oss, men også som et eksempel på hellighet og tålmodighet i liv og lidelse.

1 Pet 2:21. Kristus led for dere, og etterlot dere et eksempel, for at dere skal følge i hans fotspor.

1 Joh 2:6. Joh 13:15. Matt 10:38 og 11:29. Luk 9:23.

457. Hva fulgte etter begravelsen, som er det siste trinn i Kristi fornedreelses-stand?

Hans opphøyses-stand som også har fem trinn: nedfarten til dødsriket, oppstandelsen, himmelfarten, plassen hans ved Faderens høyre hånd, og gjenkomsten til dommen over levende og døde.

458. Hva var Kristi nedfart til dødsriket?

At han kort før sin oppstandelse har dratt til de fordømtes oppholdssted, har åpenbart sin seier over Satans makt og preket for åndene.

1 Pet 3:18–20. Han som led døden i kjødet, men ble levendegjort i Ånden. I denne gikk han også bort og preket for åndene som var i varetekt, de som tidligere var ulydige.

459. Hva er Kristi oppstandelse?

At han på den tredje dag etter sin død har våknet opp til liv igjen, forklaret sitt legeme og vist seg tydelig til syne i legemet.

Apg 2:24. Ham oppreiste Gud, idet han løste dødens veer. For det var umulig for døden å holde ham fast.

460. Hva nytte har vi av Kristi oppstandelse?

Den aller største nytte:

1) Den stadfester vår tro på en fullkommen betaling for våre synder, da vår mellommann er sluppet av dødens fengsel.

Rom 4:25. *Han ble gitt for våre overtredelser og oppreist til vår rettferdiggjørelse.*

2) Den gir oss kraft til vår åndelige oppstandelse og hellige vandring i et nytt liv, og til sist kraft til våre legemers oppstandelse til salighet.

Rom 6:4–5. *Likesom Kristus ble oppreist fra de døde ved Faderens herlighet, så skal også vi vandre i et nytt liv. For er vi blitt forenet med ham ved en død som er lik hans død, så skal vi også bli det ved en oppstandelse som er lik hans oppstandelse.*

461. Ble Kristus alltid på jorden etter sin oppstandelse?

Nei, i førti dager viste han seg flere ganger for sine disipler og talte med dem om det som hører til Guds rike. Så forlot han verden med sitt synlige nærvær og fór opp over alle skapte himler til Guds herlighets himmel og satte seg ved hans Majestets høyre hånd.

Apg 1:9. *Da han hadde sagt dette, ble han løftet opp mens de så på, og en sky tok ham bort fra deres øyne.*

Hebr 9:24.

*** 462. Hva nytte har vi av Jesu himmelfart?**

1) Vi har den trøst at Jesus er gått bort for å gjøre i stand et sted for oss i sin Faders himmelske hus, og derfra vil han hente oss til seg.

Joh 14:2. *I min Fars hus er det mange rom. – – Jeg går bort for å gjøre i stand et sted for dere.*

2) Vi blir formant til å ha et himmelsk sinn, ja, ha lyst til å reise herfra og være med Kristus.

Kol 3:1. *Er dere da oppreist med Kristus, så søk det som er der oppe, der Kristus sitter ved Guds høyre hånd.*

463. Hva betyr det at Kristus sitter ved Faderens høyre hånd?

At Kristus – også som menneske – hersker med et fullkomment og uavbrutt herredømme over alle ting.

Ef 1:20–21. *Gud reiste Kristus opp fra de døde og satte ham ved sin høyre hånd i himmelen, over all makt og myndighet, over alt velde og herredømme.*

*** 464. Hva nytte har vi av at Kristus sitter ved Guds høyre hånd?**

Vi kan trøste oss med at han på sin guddomstrone styrer sin kirke, setter grenser for sine fiender, ber for oss og sender oss sin Hellige Ånd. Slik søker han i sin opphøvelses-stand å gi oss del i det som han har vunnet for oss i sin fornedrelses-stand. Derfor er det vår plikt å ære, adlyde og tilbe en så opphøyet Herre.

Salm 110:1. *Herren sa til min Herre: Sett deg ved min høyre hånd, til jeg får lagt dine fiender til skammel for dine føtter!*

Rom 8, 34.

465. Er ikke Kristus mer til stede her på jorden?

Jo, med all sin kraft, men uten at vi kan se ham.

Matt 28:20. *Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende!*

466. Når vil han annen gang komme synlig igjen til verden?

På den ytterste dag, som bare Gud kjenner.

Apg 1:11. *Denne Jesus, som er tatt opp fra dere til himmelen, skal komme igjen på samme måten som dere så ham fare opp til himmelen!*

Luk 21:27. *Da skal de se Menneskesønnen komme i skyen med kraft og stor herlighet.*

467. Hvordan skal det gå for seg på dommens dag?

Alle døde skal bli vekket opp og stilt for Kristi domstol sammen med dem som lever den dagen. Alle menneskers tanker, ord og gjerninger skal da dømmes etter Guds ord. Da skal også djevlene bli dømt.

Apg 17:31. *For han har fastsatt en dag da han skal dømme verden med rettferdighet. Dette skal skje ved den mann han har utvalgt til det.*

1 Kor 4:5. *Døm derfor ikke noe før tiden, før Herren kommer. Han skal føre fram i lyset det som er skjult i mørket, og åpenbare hjertenes råd. Da skal enhver får sin ros av Gud.*

2 Kor 5:10. *For vi skal alle åpenbares for Kristi domstol, for at enhver kan få igjen det som er skjedd ved legemet, etter det han gjorde, enten godt eller ondt.*

2 Tess 1:6–8. *For det er i sannhet rettferdig av Gud å gi trengsel til gjengjeld for dem som fører trengsel over dere, men dere som lider trengsel, skal han gi ro sammen med oss. Dette skal skje når Herren Jesus åpenbarer seg fra himmelen med sin makts engler. Han kommer med flammende ild, og tar hevn over dem som ikke kjenner Gud og over dem som ikke er lydige mot vår Herre Jesu evangelium.*

1 Kor 6:2–3. *Eller vet dere ikke at de hellige skal dømme verden? – Vet dere ikke at vi skal dømme engler?*

Joh 12:48. *Det ord jeg har talt, det skal dømme ham på den siste dag.*

468. Er det nok at du vet alt dette om Kristus og holder det for sant?

Nei, ikke uten Den Hellige Ånd ved en levende tro forklarer Kristus i mitt hjerte og på den måten helliggjør meg i sannhet.

Den tredje artikkel**Om helliggjørelsen**

Jeg tror på Den Hellige Ånd, en hellig, allmenn kirke, de helliges samfunn, syndenes forlatelse, legemets oppstandelse og det evige liv.

Hva vil det si?

Jeg tror at jeg ikke av egen fornuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus, min Herre, eller komme til ham. Men Den Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet, opplyst meg ved sine gaver, helliggjort og oppholdt meg i den rette tro. Slik kaller, samler, opplyser og helliggjør han hele den kristne kirke på jorden og holder den fast hos Jesus Kristus i den rette, ene tro. I denne kristne kirke gir han meg og alle troende daglig full tilgivelse for all synd. Og på den ytterste dag vil han vekke opp meg og alle døde, og gi meg og alle andre som tror på Kristus, et evig liv. Det er visst og sant.

469. Tror du på den hellige, kristne kirke?

Nei, men jeg tror at det finnes en hellig, kristen kirke.

470. Tror du på Den Hellige Ånd?

Ja, jeg tror på ham, som jeg tror på Faderen og Sønnen, og med disse er han ett guddommelig vesen.

*** 471. Bevis at Den Hellige Ånd er en guddommelig person!**

Det beviser ikke bare de guddommelige egenskaper og gjerninger som Skriften ofte sier han har, men også at han uttrykkelig blir kalt Gud.

Apg 5:3–4. *Da sa Peter: Ananias, hvorfor har Satan fylt ditt hjerte, så du skulle lyve for Den Hellige Ånd? – Det er ikke for mennesker du har løyet, men for Gud!*

1 Kor 3:16. *Vet dere ikke at dere er Guds tempel, og at Guds Ånd bor i dere?*

1 Joh 5:7.

*** 472. Hvorfor kalles han en Ånd?**

Fordi han fra evighet på en guddommelig måte, som Guds munns ånde, går ut fra Faderen og Sønnen.

Salm 36:6.

Joh 15:26. *Når talsmannen kommer, han som jeg skal sende dere fra Faderen, sannhetens Ånd som utgår fra Faderen, da skal han vitne om meg.*

473. Hvorfor kalles han en Hellig Ånd?

Ikke bare fordi han selv er hellig i sitt vesen, men også fordi han virker helliggjørelsens gjerning i menneskene.

474. Hva er Den Hellige Ånds viktigste virkninger?

Å kalle, opplyse, helliggjøre og oppholde.

475. Er det viktig å kjenne disse virkninger av Den Hellige Ånd i sjelen?

Ja, for etter disse virkninger må enhver prøve seg selv om han er et rett medlem av Guds kirke

476. Hva er da Guds kall?

At han ved sitt ord virker på menneskenes hjerter.

Særlig ved evangeliet åpenbarer han sin nåde på dem og tilbyr den alvorlig. Evangeliet gir også kraft til å ta imot nåden.

2 Tim 1:9. Han er den som har frelst oss og kalt oss med et hellig kall. Han gjorde det ikke etter våre gjerninger, men etter sin egen rådslutning og nåde.

477. Hvilke andre hjelpemidler bruker Gud for å vekke og kalle menneskene til å søke saligheten?

Han bruker lidelser, velgjerninger, andres eksempel eller annet - for å føre mennesket til ettertanke.

478. Tar alle mennesker imot Guds kall?

Nei, mange står imot Den Hellige Ånds forekommende og tilberedende nåde når han kaller dem til omvendelse. Derfor nyter de heller ikke den ideoende nåde når han bor i hjertet.

*** 479. Men kan da et menneske stå Guds kall imot?**

Ja.

Apg 7:51. Dere står alltid Den Hellige Ånd imot.

Jes 65:2. *Hele dagen bredte jeg ut mine hender til et gjenstridig folk.*

*** 480. Hvem tar imot Guds kall?**

De som tar imot Ordet i et villig hjerte og bærer frukt i tålmodighet, det vil si: de som omvender seg og tror evangeliet. Dette er en Guds kraft til salighet, men bare for dem som tror.

Rom 1:16.

481. Når en nå ikke står imot evangeliets kall, men gir det rom hos seg, hva virker det da i hjertet?

Det virker opplysning, det er: en levende kunnskap og kraftig overbevisning om de guddommelige sannheter, som en først da får rett innsikt i og smak på.

Joh 7:17.

*** 482. Er da et ugudelig menneske ikke opplyst når han har mye bibelkunnskap?**

Nei, han er ennå et mørkets barn og kjenner ikke Lysenes Fader.

1 Sam 2:12. *Men Elis sønner var onde menn (Belials sønner), de kjente ikke Herren.*

Jer 2:8. *Prestene sa ikke: Hvor er Herren? De som syslet med loven, kjente meg ikke. Hyrdene falt fra meg.*

Joh 8:54–55. *Dere sier at han er deres Gud. Dere kjenner ham ikke.*

1 Joh 2:3–4. *Ved dette vet vi at vi har lært ham å kjenne, om vi holder hans bud. Den som sier: Jeg*

kjenner ham! – og ikke holder hans bud, han er en løgner, og sannheten er ikke i ham.

Ef 5:8. Dere selv var jo en gang mørke, men nå er dere lys i Herren. Vandre som lysets barn!

483. Hva er egentlige forskjellen mellom menneskelig kunnskap og guddommelig opplysning?

Den menneskelige kunnskap læres av Guds ord ved menneskelig fornuft og flid, men kraften av Ordet blir da stått imot. Denne kunnskap er i hjernen alene og bare en historisk kunnskap, og den lar mennesket bli i sin ondskap.

Den guddommelige opplysning gis også ved Guds ord, men av Den Hellige Ånd, som tar bolig i sjelen. Den guddommelige opplysning inntar hjertet og vokser gjennom erfaringer i livet, og den begynner å ta bort viljens gjenstridighet.

484. Hva forstår vi med ordet helligjørelse?

Dette ordet blir brukt i to betydninger:

1) I en vidtrekkende betydning omfatter det tre ting som alltid hører sammen: gjennfødelsen, rettferdiggjørelsen og fornyelsen.

2) I en avgrenset betydning brukes ordet ofte om daglig fornyelse.

485. Hva er gjennfødelsen eller den nye fødsel?

Det er det samme som å bli gitt en levende tro, eller bli vekket opp av den åndelige død, omvendt og overført fra mørket til lyset, fra Satans makt til Gud.

Ef 2:5. *Gud gjorde oss levende med Kristus, vi som var døde ved våre overtredelser.*

*** 486. Si enda tydeligere hva gjenfødelsen er!**

Det er ikke en ny naturlig fødsel som Nikodemus tenkte seg, men gjenfødelsen er en åndelig gjerning av Gud i menneskets hjerte. Dette blir født på ny når Gud, på en ubegripelig måte for oss, skaper en ny guddommelig tilstand, et nytt lys i forstanden, en ny lengsel, lyst og kraft i viljen, og altså et helt nytt liv i den som før var åndelig død. Dette kaller Skriften et nytt hjerte, en ny ånd, et nytt menneske eller en ny skapning.

Esek 36:26. *Jeg vil gi dere et nytt hjerte, og en ny ånd vil jeg gi i dere. Jeg vil ta bort steinhjertet av deres kjød og gi dere et kjødhjerte.*

Joh 3:6. *Det som er født av kjødet, er kjød, og det som er født av Ånden, er ånd.*

487. Ved hvilke midler blir et menneske gjenfødt?

De små barn blir gjenfødt ved vann og Ånd i dåpens sakrament. Men de eldre, som ved sikkerhet eller ondskaps-synd er falt fra dåpens nåde og sin gjenfødte tilstand, blir på ny gjenfødt ved Guds ord, den uforgjengelige sæd.

1 Pet 1:23.

488. Er det helt nødvendig å være gjenfødt for å bli salig?

Ja, det er sikkert.

Joh 3:3. *Uten at en blir født på ny, kan han ikke se Guds rike.*

Gal 6:15. *For det som betyr noe, er verken å være omskåret eller uomskåret, men å være en ny skapning.*

2 Kor 5:17.

489. Hvordan kan et menneske kjenne om det er gjenfødt?

Det kjennes på den alvorlige forandring i hjertet og de nye nådegaver, som gjør det til et merkbart nytt og annet menneske.

(Se også spørsmål 498)

490. Hva får da egentlig et menneske ved gjenfødselen som det ikke hadde før?

Det får den sanne levende tro som griper Kristus, og i ham barnekårets ånd, med arverett til Guds rike og lyst og kraft til å gjøre Guds vilje.

Joh 1:12–13. *Men alle dem som tok imot ham, dem gav han rett til å bli Guds barn, de som tror på hans navn. De er ikke født av blod, heller ikke av kjøds vilje, heller ikke av manns vilje, men av Gud.*

491. Hva er den sanne, levende tro som vi får ved gjenfødselen?

Troen er en botferdig sjels tilflukt til Guds nåde i Kristi fortjeneste. Den botferdige tar imot denne nåden med begjær og bygger på den med tillit i hjertet.

*** 492. Hva sier Luther om den sanne tro?**

Tro er en levende, frimodig tillit til Guds nåde. Den er en guddommelig gjerning i oss, som omvender og føder oss på ny som Guds barn. Den dreper den gamle Adam, gjør oss til helt andre

mennesker av hjerte, mot, sinn og alle krefter og bringer Den Hellige Ånd med seg. Å, hvilken levende, kraftig, mektig og virksom ting troen er!

(Se Luthers fortale til Romerbrevet.)

493. Hvor mange stykker hører da egentlig til den sanne tro?

Til den sanne tro hører tre stykker:

1) En levende kunnskap om Gud og hans vilje, som er åpenbart i Ordet.

Joh 17:3. Og dette er det evige liv, at de kjenner deg, den eneste sanne Gud, og ham du utsendte, Jesus Kristus.

Rom 10:14. Hvordan kan de tro på en som de ikke har hørt om?

2) Et levende bifall eller samtykke i Guds ord og overbevisning om sannheten.

Joh 3:33. Den som har tatt imot hans vitnesbyrd, har stadfestet at Gud er sanndru.

Hebr 11:1. Men tro er full visshet om det en håper, overbevisning om ting en ikke ser.

3) En levende tilegnelse av Guds nåde i Kristus og tillit og fortrøstning til denne nåde, enten den nå ytrer seg i sann brennende lengsel og hunger etter Kristus, eller i større forsikring om nåden og hvile i Kristus.

Matt 5:6. Salige er de som hungrer og tørster etter rettferdigheten, for de skal mettes.

Rom 8:33–34. Hvem vil anklage Guds utvalgte? Gud er den som rettferdiggjør. Hvem er den som fordømmer? Kristus er den som er død, ja, mer enn

det: som også er oppstått, som også er ved Guds høyre hånd, som også går i forbønn for oss.

494. Hvorfor kalles denne kunnskap, bifall og tilegnelse en levende tro?

Troen kalles levende, ikke bare fordi den er virket av Guds ord, som er liv og ånd, men også fordi den viser seg levende og kraftig i hjertet, noe den døde tro ikke gjør.

495. Hva er en død tro?

Den døde tro er en falsk innbilning hos ubotferdige syndere. De innbiller seg at de får nåde, skjønt de ikke vil omvende seg og søke nåden på den måten som Ordet foreskriver. Det skjer altså ingen forandring med dem. Derimot er den levende tro slik at den forandrer mennesket.

Jak 2:26. For likesom legemet er dødt uten ånd, slik er også troen død uten gjerninger.

496. Har da de ubotferdige ingen sann tro?

Nei, slett ingen. Selv om de kjenner alt Guds ord, holder det for sant og trøster seg ved det, så er likevel deres tro død og deres tilstand fordømmelig, så lenge troen bare blir i hodet og ikke kommer i hjertet eller dreper den gamle Adam og gjenföder dem til nye mennesker.

497. Hvordan kan jeg da kjenne om min tro er levende og ikke død.

Det kan jeg kjenne på troens kraftige virkning i hjertet, nemlig kjærlighet til Gud og nesten, hat til synden og seier over verden, rett bruk av nådemidlene og lignende.

Jak 2:18. *Vis meg din tro uten gjerninger, så vil jeg vise deg min tro av mine gjerninger!*

Luk 6:43. *For det er ikke noe godt tre som bærer dårlig frukt.*

Apg 15:9. *For ved troen renses Gud også deres hjerter.*

1 Joh 5:4. *For alt det som er født av Gud, seirer over verden. Og dette er den seier som har seiret over verden: vår tro.*

1 Pet 2:2. (Se også spørsmål 498)

498. Er den sanne tro alltid like sterk hos alle?

Nei, for når den ansektes av vantro, er troen iblant meget svak som en skjelvende hånd, som knapt tør gripe Guds nåde eller tilegne seg den, men strekker seg likevel ut etter nåden med hjertelig lengsel og begjær.

Mark 9:24. *Jeg tror! Hjelp min vantro!*

*** 499. Er Gud tilfreds med en slik svak tro?**

Ja, når den bare er sann og oppriktig i sin svakhet. Dette kan best merkes på alvorlig hat til synden og lengsel etter å få en sterkere tro, selv om en da ikke kan føle troens frimodighet.

Matt 5:3–6. *Salige er de fattige i ånden, for himlenes rike er deres osv.*

1 Joh 3:19.

500. Hva nytte har et menneske av den tro han får ved gjenfødelsen?

Den aller største nytte, for det er bare troen som griper Kristus og gjør synderen rettferdig, det er: gir ham del i Kristi rettferdighet.

Rom 5:1. *Da vi nå er rettferdiggjort av tro, har vi fred med Gud ved vår Herre Jesus Kristus.*

501. Hva er rettferdiggjørelsen?

Den er gjenfødselsens aller nærmeste frukt og består i at den treenige Gud av bare nåde frikjenner en sann botferdig og troende synder både for sin synd og den straffen han har fortjent. I stedet blir han tilregnet Kristi rettferdighet, og Gud ser på ham i Kristus som om han aldri hadde syndet.

2 Kor 5:21. *Ham som ikke visste av synd, har Gud gjort til synd for oss, for at vi i ham skal bli rettferdige for Gud.*

Rom 3:28. *For vi holder for at mennesket blir rettferdiggjort ved tro, uten lovgjerninger.*

Gal 2:16. *Men da vi innså at et menneske ikke blir rettferdiggjort av lovgjerninger, men ved tro på Kristus Jesus, da trodde også vi på Kristus Jesus, for å bli rettferdiggjort ved tro på Kristus og ikke av lovgjerninger. For ikke noe menneske blir rettferdiggjort av lovgjerninger.*

Rom 4:2-8. Fil 3:8,9. Ef 2:8-10.

502. Er nå den rettferdiggjorte sjel i en virkelig salig og bedre tilstand enn før?

Ja, det er sikkert, for den er nå nøye forenet med den treenige Gud, som bor i hjertet som nå er blitt hans tempel. Sjelen er i Kristus blitt rik på åndelig velsignelse og himmelske goder og på nådens og salighetens verdifulle skatt – rikdommer i evangeliet som ikke kan verdsettes høyt nok.

Salm 32:1–2. Salig er den som har fått sin overtredelse forlatt og sin synd skjult. Salig er det menneske som Herren ikke tilregner misgjerning, og som er uten svik i sin ånd.

*** 503. Hvilke nådegaver bringer evangeliet oss?**

Det gir oss Kristi rettferdighet, syndsforlatelse, fred med Gud, barnekår og dermed arverett til himmelen. Gjennom evangeliet møter vi Guds faderlige omsorg og får kjenne hvor god Guds kjærlighet er. Vi får en barnlig tillit til ham og tør komme frimodig med våre bønner. Han gir visshet om at han er nådig, at han vil høre våre bønner, hjelpe oss i all nød og verne oss mot alle synlige og usynlige fiender, at han er tålmodig med oss i vår svakhet og bærer over med oss livet gjennom. Videre gir evangeliet oss forsmak på det evige liv. Det gir oss glede i Den Hellige Ånd og lar oss bli ledet, opplyst, drevet og gitt kraft av denne Ånd. Det befri oss fra syndens straff og herredømme, fra Guds vrede, lovens forbannelse og tvang, fra Satans, helvetes og dødens makt, fra verden og en vond samvittighet. Evangeliet forsikrer oss om at alt – selv de bitreste lidelser – skal få et utfall som

er til det beste for de troende, og gir et levende håp om saligheten. Til sist følger så den usigelige, evige gleden og herligheten i himmelen.

Ef 1:3. Lovet være Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, han som har velsignet oss med all åndelig velsignelse i himmelen i Kristus.

Ef 3:8. Til meg, den minste av alle de hellige, ble den nåde gitt å forkynne hedningene evangeliet om Kristi uransakelige rikdom.

Rom 10:15. Hvor fagre deres føtter er som bringer fred, som bringer et godt budskap!

*** 504. Smaker enhver rettferdiggjort alltid og i like grad disse herlige gavene?**

Nei, helst i bedrøvelse og anfektninger når Den Hellige Ånd viser han dem. En troende må derfor ved troens vekst søke å tilegne seg dem med den største omhu, ta vare på dem både i frykt og glede, og få lyst og kraft gjennom disse gavene til å fortsette i den daglige fornyelse eller helliggjørelse som følger etter rettferdigjørelsen.

Ef 1:16–19. Jeg holder ikke opp med å takke Gud for dere når jeg minnes dere i mine bønner. Jeg ber om at vår Herre Jesu Kristi Gud, herlighetens Far, må gi dere visdoms og åpenbarings Ånd til kunnskap om seg, og gi deres hjerter opplyste øyne, så dere kan forstå hvilket håp han har kalt dere til, hvor rik på herlighet hans arv er blant de hellige, og hvor overveldende stor hans makt er for oss som tror, etter virksomheten av hans veldige kraft.

505. Hva er egentlig fornyelsen?

At vi stadig blir avkledd det gamle mennesket og iført det nye. Det vil si at synden blir undertrykt, og at vi daglig går fram i det gode: i opplysning og kunnskap om Gud, i tro, håp, kjærlighet, ydmykhet, saktmodighet, tålmodighet, selvfornektelse, lyst til bønn og Guds ord, kraft til å stå imot synden og strebe etter å bli helliggjort osv.

Ef 4:22–24. Dere må nå avlegge det gamle menneske, som er fordervet ved de forførende lyster. Men bli fornyet i deres ånd og sinn. Og ikle dere det nye menneske, som er skapt etter Gud i den rettferdighet og hellighet som er av sannheten.

*** 506. Hvorfor kalles denne fornyelse daglig?**

Fordi den ikke straks er fullendt, slik som rettferdiggjørelsen, men må derimot fortsette ved daglig øvelse hele livet gjennom, så Guds bilde og sinnelag kan komme mer og mer til syne hos hans gjenfødte barn.

Fil 3:12. Ikke så at jeg alt har nådd dette eller allerede er fullkommen. Men jeg jager etter det for å kunne gripe det, fordi jeg selv er grepet av Kristus Jesus.

507. Hva er den Helligånds siste velgjerning mot et menneske?

Det er oppholdelsen. For når han har helliget oss ved gjenfødselen, rettferdiggjørelsen og fornyelsen, da oppholder han oss også i alle fristelser ved den sanne tro inntil døden, hvis vi ikke med vilje faller fra.

Fil 1:6. *Han som begynte en god gjerning i dere, vil fullføre den inntil Jesu Kristi dag.*

1 Pet 1:5 og 5:10.

508. Hvordan oppholder Den Hellige Ånd de troende?

Han overbeviser eller straffer, lærer, leder og trøster deres hjerter.

509. Hva er Den Hellige Ånds overbevisnings- eller straffe-embete?

Han gjør samvittigheten øm og lar selv de aller minste synder føles med smerte og virke til ydmykelse.

Joh 16:8. *Og når Talsmannen kommer, skal han overbevise verden om synd og om rettferdighet og om dom.*

510. Hva er Den Hellige Ånds lære-embete?

At han ved Guds ord mer og mer åpner og opplyser menneskets forstand og bekrefter sannheten i hjertet mot all villfarelse.

1 Joh 2:20–27. *Og dere har salvelse av Den Hellige og vet alt osv.*

511. Hva er Den Hellige Ånds ledsage-embete?

At han ved sin hemmelige tuktt og advarsel holder mennesket fra å synde, men oppmuntrer, beveger og driver til det gode.

Rom 8:14. *For så mange som drives av Guds Ånd, de er Guds barn.*

Gal 5:16. *Vandre i Ånden! Så skal dere ikke fullføre kjødets lyst.*

512. Hva er Den Hellige Ånds trøste-embete?

At han, særlig i nødens og fristelsens tid, minner en sann kristen om Guds nådige hjelp, lar ham smake evangeliets trøstende kraft og oppholder ham i tålmodighet ved et levende håp.

Rom 15:13. *Må så håpets Gud fylle dere med all glede og fred i troen, så dere kan være rike på håp ved Den Hellige Ånds kraft.*

Rom 8:16. *Ånden selv vitner sammen med vår ånd at vi er Guds barn.*

513. Når nå Guds Ånd helliggjør og oppholder menneskene slik, hva kalles og er de da?

Hellige mennesker.

Ef 1:1. *De hellige i Efesus, som tror på Kristus Jesus.*

Salm 86:2. *Bevar min sjel, for jeg er din hellige.†*

514. Hvor finnes disse hellige mennesker?

I den hellige, allmenne, kristne kirke.

515. Hva menes her med kirken?

Ikke selve kirkebygget, men kirken er det åndelige samfunn og fellesskap av hellige mennesker.

516. Hvor mange slike kirker eller samfunn er det?

Det er bare én kirke, og den er allmenn. Det betyr at den ikke er bundet til noe bestemt sted, men omfatter alle kristne som er spredt over hele verden. Her på jorden er kirken stridende, men i himmelen skal den bli triumferende.

*** 517. Hvorfor kalles kirken kristen?**

Fordi den bekjenner seg til Kristi lære og har Kristus selv til eneste hode og herre.

*** 518. Er da et samfunn eller felleskap som kaller seg kristent og bekjenner Kristi navn, alltid en del av den sanne kristne kirke?**

Nei, ikke uten at det også forkynner Kristi ord uforfalsket og forvalter de hellige sakramenter slik han har innstiftet dem. Dette er kirkens kjennetegn.

Joh 8:31,32. *Dersom dere blir i mitt ord, da er dere i sannhet mine disipler.*

519. Blir da alle salige som lever og dør i den sanne kirke?

Nei, ikke alle den synlige kirkes medlemmer blir salige, men bare de som er medlemmer av den usynlige kirke.

Matt 22:14. *For mange er kalt, men få er utvalgt.*

520. Når det bare er én kirke, hvordan er det da forskjell på den synlige og usynlige?

Det er bare én kirke. Men i den ene synlige flokken av mennesker er det to slags medlemmer, nemlig hyklere og sanne kristne.

521. Hvem er hyklere og bare synlige medlemmer av kirken?

De som bekjenner Kristus bare med munnen og roper: Herre! Herre! – men gjør ikke Faderens vilje, som er i himmelen.

Matt 7:21.

522. Hvem er sanne kristne og rette lemmer av kirken?

De som i troen gjør Guds vilje, så de holder seg til Herren og er én ånd med ham.

1 Kor 6:17.

Rom 8:9. *Men om noen ikke har Kristi Ånd, da hører han ikke Kristus til.*

523. Kan en alltid kjenne de sanne kristne fra hyklerne?

Herren kjenner alltid sine, men i menneskenes øyne er forskjellen ikke alltid åpenbar. Derfor kalles kirken usynlig, fordi medlemmene i den er skjult blant den store mengden av hyklere.

524. Kan de sanne kristne være sammen med hyklere?

Ikke i det onde de gjør, for lyset har ikke noe fellesskap med mørket, eller Kristus med Belial. Men i handel, arbeid eller annen nødvendig forbindelse kan de ikke skille seg fra dem, for ellers måtte de gå ut av verden.

1 Kor 5:10.

525. Har de sanne kristne noe nært fellesskap med hverandre?

Ja, da er sikkert. For da de alle er lemmer på ett legeme, grener på ett tre og barn født av den samme Far, så har de broderlig fellesskap og deler med hverandre sorg og glede, åndelige gaver og velgjerninger, bønn og forbønn. De er ett i troen og i håpet om den evige arv.

Ef 4:3–6. *Legg vinn på å bevare Åndens enhet i fredens sambånd. Det er ett legeme og én Ånd, likesom dere òg ble kalt med ett håp i deres kall. Det er én Herre, én tro, én dåp, én Gud og alles Far, han som er over alle og gjennom alle og i alle.*

1 Kor 12:26.

*** 526. Kan Guds kirke gå til grunne?**

Den usynlige og allmenne kirke går ikke under. Den blir holdt oppe av sitt overhode, Kristus, mot alle helvetes porter. Men Gud tillater ofte at tyranner og vranglærere ødelegger den på enkelte steder.

527. Hva har vi ennå igjen av den tredje artikkel?

Tre stykker: syndenes forlatelse, legemets oppstandelse og det evige liv.

528. Hvem forlater synden?

Gud selv, som synden blir begått imot.

Mark 2:7. *Hvem kan forlate synder uten én, det er Gud?*

529. Hva er det å forlate synden?

Det er å slette ut og ta bort all syndens skyld og straff, så synderen regnes for rettferdig, som om han ikke hadde syndet.

2 Sam 12:13. *Så har også Herren borttatt din synd, du skal ikke dø.*

530. Men vil nå Gud forlate synden?

Ja, så ofte noen omvender seg og tror evangeliet, vil Gud forlate ham synden av bare nåde for Kristi

skyld – han som med sitt blod på korset har forsonet all verdens synder.

Ef 1:7. *I ham har vi forløsningen ved hans blod, syndenes forlatelse.*

531. Hvilke mennesker vil Gud forlate synden?

Alle i sannhet botferdige og troende, men ikke de ubotferdige og vantro.

Apg. 2:38. *Omvend dere og la dere alle døpe på Jesu Kristi navn til syndenes forlatelse.*

Esek 18:21, 22.

532. Hvilke eller hvor mange synder vil Gud forlate?

Alle synder, de største med de minste, når synderen bare omvender seg av hjertet.

1 Joh 1:7. *Men dersom vi vandrer i lyset, likesom han er i lyset, da har vi samfunn med hverandre, og Jesu, hans Sønnns blod renser oss fra all synd.*

Jes 1:18. Rom 5:20

533. Ved hvilket middel gir Gud menneskene syndenes forlatelse?

Ved sitt hellige evangelium, som han i sitt sted har gitt sine tjenere makt og myndighet til å forkynde for alle botferdige til syndenes forlatelse.

Luk 24:47. *I hans navn skal omvendelse og syndenes forlatelse forkynnes for alle folkeslag.*

534. Ved hvilket middel tar mennesket imot syndenes forlatelse?

Det er bare ved troen, som tar imot den Herre Jesus og i ham rettferdighet av bare nåde.

Apg 13:38–39. *Ved ham forkynnes syndenes forlatelse for dere. Og fra alt det som dere ikke kunne rettferdiggjøres fra ved Mose lov, rettferdiggjøres i ham enhver som tror.*

Gal 2:16.

535. Kan ikke læren om syndenes forlatelse føre menneskene inn i en falsk trygghet?

Mange misbruker den nok til sikkerhet og får desto verre dom, men Guds barn blir oppmuntret ved nåden til kjærlig takknemlighet og mer gudsfrykt.

Sal 130:4. *Men hos deg er tilgivelsen, for at vi skal frykte deg.*

536. Hva er legemets eller kjødets oppstandelse, som den tredje artikkel videre handler om?

På den ytterste dag skal alle de dødes legemer ved Guds kraft forenes igjen med sjelen og reises opp, noen til evig glede, andre til evig pine.

Joh 5:28–29. *For den time kommer da alle de som er i gravene skal høre hans røst. Og de skal komme ut, – de som har gjort det gode, til livets oppstandelse, men de som har gjort det onde, til dommens oppstandelse.*

Joh 6:40. Dan. 12:2.

537. Kan da dette skje?

Ja, for ikke noe er umulig for Gud, som skapte jorden av ingenting og det første menneske av jord.

Luk 1:37.

*** 538. Er det nødvendig å tro de dødes oppstandelse?**

Ja, for Guds belønnende og straffende rettferdighets skyld; for til den sikter de troendes håp og de ugudeliges forskrekkelse.

1 Kor 15:13–14. *Dersom det ikke er noen oppstandelse fra de døde, da er heller ikke Kristus oppstått. Men er Kristus ikke oppstått, da er vår forkynnelse intet, og den tro dere har, er intet.*

2 Tes 1:6–8. 1 Kor 5:10.

*** 539. Skal legemene i oppstandelsen ha samme egenskaper som nå?**

Nei, de skal da ha åndelige egenskaper og være udødelige og uforgjengelige og skikket til å ta imot enten himmelens evige glede eller helvetes evige pine.

1 Kor 15:44. *Det blir sådd et naturlig legeme, det oppstår et åndelig legeme.*

1 Kor 15:42, 43, 53

540. Hvor kommer de oppstandne legemer med sjelene hen?

Etter at dommen er holdt, går de fordømte til helvetes evige ild, kval og pine, men de utvalgte til det evige, himmelske og salige liv.

Matt 25:34, 41, 46.

541. Hva er det evige liv?

Et fullkomment samfunn med Gud. De salige er da fullstendig befridd fra synden og alt ondt på sjel og legeme, og nyter en uendelig og ubeskrivelig

fryd, fred, glede og herlighet. Uten opphold lovpriser de Gud sammen med alle utvalgte engler.

Salm 17:15. 1 Kor 13:12. 1 Tess 4:17. Rom 2:6, 7.

542. Hva er den evige død?

En skammelig og angstfull utelukkelse fra Guds salighet, men i stedet en bitende og brennende ilds og orms pine på legeme og sjel.

Matt 25:41. Gå bort fra meg, dere som er forbannet, til den evige ild, som er beredt for djevelen og hans engler.

Visd. 5:2. Rom 2:8, 9. 2 Pet 2:4. Åp 20:10.

543. Hvem kommer i helvetes evige død og pine?

Alle de som ikke har trodd på Kristus, men har levd i forsettlig synd og har dødd i ubotferdighet, vantro, sikkerhet og falsk innbilning om Guds nåde. Disse blir evig bortvist av Gud.

*** 544. Hva er denne bortvisning?**

Den allvitende Gud har fra evighet sett hvem som bestandig vil vise fra seg Guds nåde og fortsette i sin ubotferdighet og vantro. Dem har han besluttet å bortvise og fordømme, ikke etter et forutbestemt råd, men fordi mennesket med vilje står Gud imot.

Joh 3:18. Den som tror på ham, blir ikke dømt. Den som ikke tror, er allerede dømt, fordi han ikke har trodd på Guds enbårne Sønns navn.

545. Hvem får del i det evige livs glede og salighet?

Alle de som i sannhet har trodd på Kristus, har levd etter Guds vilje og er blitt stående i troen inntil enden. Disse kalles utvalgte.

*** 546. Hva er utvelgelsen?**

Gud har fra evighet sett hvem som ville ta imot den tilbudte nåde, tro på Kristus og bli bestandig i denne tro til enden. Alle disse har Gud bestemt til det evige liv.

Rom 8:28–30. For vi vet at alle ting samvirker til gode for dem som elsker Gud, dem som etter hans råd er kalt. For dem som han forut kjente, dem har han også forut bestemt til å bli likedannet med hans Sønnns bilde, for at han skulle være den førstefødte blant mange brødre. Og dem som han forut bestemte til dette, dem har han også kalt. Og dem som han har kalt, dem har han også rettferdiggjort. Og dem som han har rettferdiggjort, dem har han også herliggjort.

Den tredje part

Om bønnen

Herrens bønn

Fader vår, du som er i himmelen! Helliget vorde ditt navn. Komme ditt rike. Skje din vilje, som i himmelen, så òg på jorden. Gi oss i dag vårt daglige brød. Og forlat oss vår skyld, som vi òg forlater våre skyldnere! Og led oss ikke inn i fristelse, men frels oss fra det onde! For ditt er riket og makten og æren i evighet. Amen.

547. Hva skal en troende kristen alltid være opptatt med?

Å holde seg nær Gud i bønn og hellige tanker, slik som en er sammen med en venn og snakker fortrolig med ham.

Salm 19:15. Ef 6:18.

548. Hva er det å be?

Det er å tale enkelt og likefram med Gud i sitt hjerte, legge sine ønsker og behov av åndelig og legemlig art fram for ham, og utbe seg noe med alvorlig lengsel i sjelen.

1 Tim 2:1-3.

549. Hvem bør be slik?

Alle mennesker, selv små barn, fordi bønnen ikke bare er en plikt som er befalt i det andre bud og på mange andre steder. Men det er en nåde og

velgjerning fra Gud at vi uverdige og urene mennesker får lov til å be.

Salm 8:3. Luk 11:1–13. Luk 18:1, 8. Salm 50:15.

550. Men kan alle mennesker be på en måte som behager Gud?

Nei, ikke de ubotferdige, for deres bønn er en avskyelighet for Gud, men de som enten er omvendt eller på omvendelsens vei.

Joh 9:30. Vi vet at Gud ikke hører syndere, men han hører den som er gudfryktig og gjør hans vilje.

Salm 50:15–17. Salm 66:18. Salm 145:18, 19. Ordspr 28:9. Jes 1:15 osv.

551. Hvem skal vi be til?

Bare til den treenige Gud, for bare han kan høre og oppfylle vår bønn.

552. Hva skal vi bygge vår bønn på?

På Jesu fortjeneste og forbønn hos Faderen.

Joh 16:23. Sannelig, sannelig sier jeg dere: Alt det dere ber Faderen om, skal han gi dere i mitt navn

553. Hvordan skal en forberede seg til bønne?

Av et botferdig hjerte må en være bestemt på å ville følge Guds vilje oppriktig og kjempe alvorlig mot all synd. En må vende tankene bort fra verdslige ting, tenke over den store nød en er i, og at den hellige og nådige Gud er til stede. Med sukk om at Den Hellige Ånd vil virke bønne i oss, skal vi vende sjelens hele lengsel mot Gud, som er den rike kilden til alt godt.

*** 554. Hvordan skal vår bønn eller samtale med Gud være?**

Den skal skje med barnlig tillit, med andakt, ærbødighet og et forsonlig hjerte. Det må også vise seg i vår ytre fremtreden under bønnen at vi har ydmykhet og ærefrykt for den majestetiske Gud. Dette har Guds egen Sønn og de hellige gitt oss eksempel på.

Salm 95:6. Kom, la oss tilbe og bøye kne, la oss knele for Herren, vår Skaper!

1 Tim 2:8. Jeg vil altså at mennene på hvert sted skal be slik at de løfter hellige hender, uten vrede og trette. Joh 4:23, 24. Matt 26:39. Ef 3:14.

*** 555. Når og hvor skal vi be?**

Alltid og overalt, men helst i enerom.

Luk 18:1. Han sa en lignelse til dem om at de alltid skulle be og ikke bli trette.

Matt 6:6. Men du, når du ber, da gå inn i ditt lønnkammer og lukk din dør, og be til din Far som er i lønndom. Og din Far, som ser i det skjulte, skal lønne deg i det åpenbare.

556. Skal vi bare be skrevne bønner?

Vi skal også be av hjertet og med egne ord.

557. Kan da barn og enfoldige folk uttrykke sitt hjertes tanker med egne ord?

Ja, for med Gud kan en snakke enda mer enfoldig enn med menneskene, og for å be gir han sine barn nådens og bønnens Ånd.

Sak 12:10. Rom 8:15, 26.

*** 558. Hvor mange slags er bønner?**

To slags:

Den indre bønn, når bare hjertet taler i sukk, lengsel og stille oppløftelse til Gud. En slik stadig bønn kan og bør foregå mens vi utfører vårt arbeid eller andre gjøremål.

Den ytre bønn, når munnen taler det som hjertet er fullt av, slik at våre tanker og ønsker formes i ord.

Salm 19:15. *La min munns ord og mitt hjertes tanke være til velbehag for ditt åsyn, Herre, du min klippe og min gjeløser!*

Salm 55:17–18. *Jeg vil rope til Gud, og Herren skal frelse meg. Kveld og morgen og midt på dagen vil jeg klage og sukke, så hører han min røst.*

Dan 6:11. *Tre ganger om dagen bøyde Daniel sine knær med bønn og lovprisning for sin Guds åsyn.*

Salm 119:164. Salm 38:10. Jes 29:13, 14.

559. Skal vi bare be for oss selv?

Nei, for alle, selv om de var våre fiender. Særlig skal vi be for øvrigheten, for dem som lærer oss Guds ord, og for våre åndelige brødre og søstre.

Jak 5:16. *Be for hverandre, for at dere kan bli helbredet.*

Matt 5:44. *Be for dem som forfølger der.*

560. Hva skal vi be om?

Vi skal ikke bare be om legemlige gaver, som mat, helse, fred osv., for til disse ting skal vi ta

dette forbehold: Herre, om du vil. Men vi skal først og fremst be om åndelige gaver, som syndenes forlatelse, en sterkere tro, et rent hjerte, en god forberedelse til døden og den evige salighet. De åndelige gaver som ikke er helt nødvendige til salighet, som å få kjenne mer sorg over synden, følelse av troens frimodighet, stor åndelig glede osv., bør vi ikke be om uten ovennevnte forbehold.

561. Hvilken er den mest fullkomne og beste bønn?

Det hellige Fadervår, som Jesus selv har lært sine disipler og oss alle å be.

Matt 6:9–13. Luk 11:2–4.

562. Hvordan inndeles Herrens bønn?

I innledningen, de sju bønnene og slutten.

563. Hva er innledningen?

Den fortrolige tiltale: Fader vår, du som er i himmelen.

564. Hvorfor sier vi Fader til Gud i bønnen?

Gud vil med disse ord oppmuntre oss til å tro at han er vår rette Far og vi hans rette barn, så vi trygt og tillitsfullt kan be til ham, slik som gode barn ber sine kjære foreldre om noe.

565. Kan da de ubotferdige også ha den tillit at de kaller Gud sin Fader i himmelen?

Han er vel alles Fader etter skapelsen, oppholdelsen og sin kjærlige vilje til å omvende og frelse dem. Men likevel kan de ubotferdige ikke kalle ham sin Fader, så lenge de ikke blir gjenfødt

og får en sønnlig ånd, for ellers er deres rette far i helvete.

Joh 8:44. Dere har djevelen til far, og dere vil gjøre etter deres fars lyster.

566. Hvem kan da kalle Gud sin Fader?

De gjennfødte og sanne Guds barn, selv om de er svake.

Gal 4:6. Og fordi dere er sønner, har Gud sendt sin Sønns Ånd inn i våre hjerter, som roper: Abba, Far!

567. Hvorfor sier vi *vår* og ikke *min* Fader?

Fordi enhver kristen skal be i Åndens og nådens samfunn med andre og for andre, så vel som for seg selv.

*** 568. Hvorfor tilføyer vi ordene *som er i himmelen*?**

For å løfte hjertet vårt opp i ærbødig tillit til Gud, som er den Allerhøyeste, og som ser og makter alt.

Matt 6:32. Deres himmelske Far vet at dere trenger alt dette.

569. Hvor mange bønner inneholder Fadervår?

Sju. De fire første handler om det gode vi ønsker oss, men de tre siste om det onde vi ønsker å unngå.

Den første bønn.**Helliget vorde ditt navn.***Hva vil det si?*

Guds navn er jo hellig i seg selv, men vi ber i denne bønne at det også må bli hellig hos oss.

Hvordan skjer det?

Det skjer når Guds ord blir lært klart og rent, og vi også lever hellig etter det som Guds barn. Hjelp oss til det kjære Far i himmelen! Men den som lærer og lever annerledes enn Guds ord lærer, han vanhelliger Guds navn blant oss. Bevar oss fra det, himmelske Far!

570. Hva betyr Guds navn?

Guds egenskaper, ord, sakramenter og alt det som særlig hører ham til.

(Se mer under det andre bud, nr. 108)

571. Blir Guds navn helligere fordi vi ber om det?

Guds navn er hellig i seg selv, men vi ber her at det må bli helliget også hos oss.

572. Hvordan blir Guds navn helliget hos oss?

Det skjer når Guds ord blir lært klart og rent osv.

Matt 5:16. *Slik skal dere la deres lys skinne for menneskene, så de kan se de gode gjerninger dere gjør og prise deres Far i himmelen.*

573. Hvordan blir Guds navn vanhelliget?

Ved vranglære og ugudelig og hykkelsk liv. For den som lærer og lever annerledes enn Guds ord lærer, osv.

Rom 2:23. Du som roser deg av loven, du vanærer Gud ved å bryte loven!

Esek 36:22, 23.

574. Kan en ubotferdig synder be den første bønn?

Nei, ikke av et oppriktig hjerte, for han bringer jo selv skam og vanære over Guds hellige navn.

Den andre bønn.

Komme ditt rike.

Hva vil det si?

Guds rike kommer av seg selv, uten at vi ber om det. Men vi ber i denne bønningen at det også må komme til oss.

Hvordan skjer det?

Det skjer når den himmelske Fader gir oss sin Hellige Ånd, så vi ved hans nåde tror hans hellige ord og lever et gudfryktig liv her i tiden og siden i evigheten.

575. Hvor mange slags er Guds rike?

Tre slags:

1) Naturens rike, der Gud ved sin allmakt styrer alt det skapte etter sin vilje.

2) Nådens rike, som er kirken eller de helliges samfunn, der han ved sin Hellige Ånd i Ordet og sakramentene styrer sine troende barn.

3) Ærens eller herlighetens himmelske rike, der alle som hører Kristus til, evig skal herske med ham i fullkommen glede og salighet.

576. Hvilke av disse riker ber vi om i den andre bønn?

Om nådens rike og herlighetens rike.

577. Hvordan kommer Guds rike til oss?

Når vår himmelske Fader gir oss sin Hellige Ånd osv.

578. Kan en ubotferdig synder be den andre bønn?

Nei, ikke av et oppriktig hjerte, for han er redd for Den Hellige Ånds herredømme, støter Guds rike fra seg og lever med vilje i Satans rike.

*** 579. Har da også Satan et rike?**

Ja, Skriften kaller ham denne verdens gud og fyrste, og han er mektig i de vantroende. Under hans herredømme står alle ugjenfødte, til de blir omvendt.

Kol 1:13. *Han er den som fridde oss ut av mørkets makt og satte oss over i sin elskede Sønns rike.*

*** 580. Hva kjennes de på som står i djevelens rike?**

På det at de tjener synden og gjør som deres herre, djevelen, vil.

1 Joh 3:8. *Den som gjør synd, er av djevelen.*

Den tredje bønn.

Skje din vilje som i himmelen, så òg på jorden.

Hva vil det si?

Guds gode og nådige vilje skjer uten at vi ber om det. Men vi ber i denne bønningen at den også må skje hos oss.

Hvordan skjer det?

Det skjer når Gud bryter og hindrer alle onde planer og all ond vilje som ikke vil la oss hellige Guds navn og ikke vil la hans rike komme. Dette er djevelens, verdens og vårt kjøds vilje. Men Guds gode og nådige vilje er å styrke oss og holde oss fast i sitt ord og i troen helt til vår siste stund.

581. Hva er Guds vilje?

Guds vilje er at vi skal helliggjøres ved tro og kjærlighet etter loven og evangeliet.

1 Joh 3:23. *Dette er hans bud, at vi skal tro på hans Sønns, Jesu Kristi navn og elske hverandre, slik han bød oss.*

1 Tess 4:3. *For dette er Guds vilje, deres helliggjørelse.*

582. Skjer denne Guds vilje alltid og hos alle?

Nei, for der Guds rike ikke kommer, der skjer heller ikke Guds vilje, men djevelens, verdens og kjødets vilje.

583. Hvordan skjer da Guds vilje?

Når Gud bryter og hindrer alle onde planer og all ond vilje osv.

584. Gjør da ikke vår vilje noe godt hvis den får rå seg selv?

Nei, for vårt kjøds attrå er fiendskap mot Gud. Ikke vet vi hva som er best for oss, heller ikke har vi lyst til å søke det, hvis ikke Gud opplyser vår forstand og bøyer vår vilje under hans vilje, som alene er vis, god og fullkommen.

*** 585. Kan Guds vilje skje på jorden av menneskene slik den skjer i himmelen av englene?**

Ikke så fullkomment, men med den samme oppriktighet i hjertet, med glede og alvor.

586. Er det nok at vi i lydighet *gjør* Guds vilje?

Nei, vi skal også lide Guds vilje tålmodig og overgi oss i hans hånd, slik den syke overgir seg til legen.

1 Sam 3:18. *Da sa Eli: Han er Herren. Han må gjøre det som er godt i hans øyne!*

**587. Kan verdens barn med et oppriktig hjerte
be den tredje bønn?**

Nei, for de strider med forsett mot Guds vilje, og vil at Gud skal rette seg etter deres dårlige vilje og syndige egenrådighet.

Den fjerde bønn.**Gi oss i dag vårt daglige brød.**

Hva vil det si?

Gud gir daglig brød også til alle onde mennesker, uten at vi ber om det. Men vi ber i denne bønnen at han vil la oss forstå at brødet er en gave fra ham, og at vi må ta imot det med takk.

Hva menes med daglig brød?

Alt som hører til menneskets liv og behov, slikt som mat og drikke, klær og sko, hus og hjem, åker og husdyr, penger og gods, en god ektefelle, snille og lydige barn, gode tjenestefolk, gode og pålitelige overordnede, gode styresmakter, sunn luft, fred, sunnhet, god moral, godt navn og rykte, trofaste venner, gode naboer og mer slikt.

**588. Ber vi om alt dette når vi ber om daglig
brød?**

Ja, og vi ber ikke bare om å få det, men også at det må være velsignet for oss.

589. Hvorfor kalles alt dette «brød»?

Fordi brødet er vårt vanligste og viktigste næringsmiddel.

590. Hvorfor ber du om «daglig» brød?

Fordi jeg må være tilfreds med det mest nødvendige og ikke strebe etter overflod.

1 Tim 6:8. *Har vi mat og klær, skal vi la oss nøye med det.*

591. Hvorfor tilføyes ordet «i dag»?

Fordi jeg ikke må sørge for morgendagen, men la hver dag ha nok med sin egen plage.

Matt 6:34.

592. Hvorfor sier du: «gi oss vårt» brød?

Fordi vi tar vår neste med i bønnen, og fordi vi må be om å få spise vårt eget brød og ikke brød som er stjålet eller tigget på grunn av dovenskap.

2 Tess 3:12 *Slike folk påbyr og formaner vi i den Herre Jesus Kristus, at de skal arbeide i stillhet og ete sitt eget brød.*

1 Tess 4:11, 12.

593. Skal da den som ber om sitt daglige brød, også arbeide for det?

Ja.

1 Mos 3:19. *I ditt ansikts sved skal du ete ditt brød.*

594. Kan da ikke den rike la være å arbeide?

Nei, så sant han vil spise, bør han arbeide, og det er å gjøre noe godt, hva det enn er, til Guds ære og nestens nytte.

1 Pet 4:10. *Etter som enhver har fått en nådegave, så tjen hverandre med den som gode husholdere over Guds mangfoldige nåde.*

2 Tess 3:10–12.

Den femte bønn.

Og forlat oss vår skyld som vi òg forlater våre skyldnere.

Hva vil det si?

Vi ber i denne bønnen at Far i himmelen ikke vil se på vår synd og av den grunn avslå vår bønn. For vi er ikke verdige til å få noe av det vi ber om, og har ikke fortjent det. Men vi ber at han vil gi oss alt av nåde, for vi synder mye hver dag og fortjener bare straff. Så vil også vi av hjertet tilgi og gjøre godt mot dem som gjør ondt mot oss.

595. Hva er det for en skyld eller gjeld vi ber Gud forlate oss?

Våre synder og den timelige og evige straffen som vi har fortjent.

596. Vil Gud forlate den gjelden uten betaling?

Kristus har betalt hele gjelden for oss, for vi kunne ikke betale noe. Derfor ber vi i hans navn om nåde og forlatelse.

597. Når Gud en gang har tatt en synder til nåde, trenger han da å be daglig om syndsforlatelse?

Ja, akkurat som vi daglig trenger brød, så trenger vi også daglig nåde og forlatelse, for vi synder dessverre daglig av skrupelighet, selv om

Guds barn ikke mer synder med forsett og av ondskap.

Salm 19:13. Hvem merker vel alle sine feiltrinn? Tilgi meg hver ubevisst synd!

598. Hva lover vi Gud i denne bønn når vi søker forlatelse hos ham?

At vi på vår side vil forlate og tilgi våre skyldnere, det er andre mennesker som kan ha syndet mot oss. Men av den grunn fortjener vi ikke syndsforlatelse hos Gud.

Kol 3:13. Tilgi hverandre dersom en skulle ha noe å anklage en annen for. Likesom Kristus har tilgitt dere, skal også dere tilgi hverandre.

Luk 6:37. Ettergi, så skal dere bli ettergitt.

*** 599. Kan en som bærer på hat og hevnlyst, ha nytte av å be den femte bønn?**

Nei. Den som ikke vil tilgi andre som har syndet mot ham, ber da om at han selv heller ikke må få forlatelse hos Gud. Og det får han heller ikke. Derfor fortsetter Guds vrede å hvile over ham, slik han selv bærer på vrede mot sin neste.

Sir 28:1–2. Den som hevner seg, skal finne hevn fra Herren, og han skal nøye gi akt på hans synder. Tilgi din neste den urett han har gjort. Da skal også dine synder bli forlatt når du ber.

Matt 6:15. Men om dere ikke tilgir menneskene deres overtredelser, da skal heller ikke deres Far tilgi det dere har forbrutt.

Den sjette bønn.**Og led oss ikke inn i fristelse.***Hva vil det si?*

Gud frister ingen, men vi ber i denne bønnen at Gud vil bevare og forsvare oss, så djevelen, verden og vårt eget kjød ikke skal bedra oss og forføre oss til vantro, fortvilelse og andre store synder og laster. Men om vi blir fristet til noe slikt, ber vi om at vi til sist må vinne og holde fast på seieren.

600. Frister Gud aldri noe menneske?

Han er ikke en frister til det onde, for det er hans hellighet imot.

Jak. 1:3.

601. Er det da mer enn ett slags fristelse?

Ja, noen fristelser eller prøver er av Gud til det gode, og andre fristelser er av djevelen, verden og vårt eget kjød til det onde.

602. Hva er egentlig de guddommelige prøver eller fristelser?

De er visse legemlige eller åndelige omstendigheter som Gud lar menneskene komme i, for å prøve dem og åpenbare om det er sann tro, kjærlighet eller tålmodighet i deres hjerter.

*** 603. Nevn noen eksempler på slike prøver eller fristelser!**

Den rike prøves eller fristes med sin rikdom om han er barmhjertig, den fattige med sin fattigdom om han er fornøyd, den mektige med sin makt om han er ydmyk, den elendige med sine plager om

han er tålmodig, og den som ikke ser og føler trøst, om han likevel kan tro.

604. Kjenner da ikke Gud menneskets hjerte uten slike prøver eller fristelser?

Jo, Gud kjenner våre innerste tanker, men han vil at mennesket skal lære å kjenne seg selv og andre.

Joh 6:6. Men dette sa han for å prøve ham, for han visste selv hva han ville gjøre.

Eksempler: Abraham, 1 Mos 22:1 osv. Israel i ørkenen, 2 Mos 16:4. Hisikia, 2 Krøn 32:31.

605. Ber vi da i den sjette bønn at Gud aldeles ikke skal friste oss?

Nei, for det er ofte meget nyttig for oss.

Jak 1:2–3. Mine brødre, akt det for bare glede når dere kommer i mange slags prøvelser. For dere vet at når troen blir prøvet, virker det tålmodighet.

606. Hva er da meningen med denne bønn?

At Gud selv vil ta hensyn til vår svakhet og vise sin trofasthet ved ikke å sette oss på større prøver enn vi kan tåle, og at han må sette rette grenser for våre fiender når han tillater dem å friste oss.

607. Hvilke fiender er det som frister oss til det onde?

Det er djevelen, verden og vårt eget kjød.

608. Hvordan frister disse salighetsfiendene oss?

1) Djevelen, som gjerne kalles fristeren, skyter inn onde tanker liksom brennende piler.

Joh 13:2. *Djevelen hadde allerede inngitt i hjertet til Judas, sønn av Simon Iskariot, at han skulle forråde ham.*

2) Verden, det er verdens barn, frister oss til å synde ved å true og lokke, vise forargelige eksempler og komme med moralsk nedbrytende snakk.

Ordspr 1:10. *Min sønn! Når syndere lokker deg, da samtykk ikke!*

3) Vårt kjød eller vår onde natur, som er den nærmeste og farligste fiende, frister oss med onde oppstigende lyster og tilskyndelser.

Jak 1:14. *Men enhver som blir fristet, dras og lokkes av sin egen lyst.*

609. Hva skal vi gjøre når vi fristes til det onde?

Vi skal våke, be og stride med åndelige våpen imot disse farlige fiender.

Ef 6:16–18. *Grip framfor alt troens skjold, som dere kan slokke alle den ondes brennende piler med. Ta frelsens hjelm og Åndens sverd, som er Guds ord. Be til enhver tid i Ånden med all bønn og påkallelse. Vær årvåkne i dette, med all utholdenhet i bønn for alle de hellige.*

610. Er ikke vantro og gudsbespottelige tanker eller innskytelser farlige fristelser fra djevelen og menneskets hjerte?

Jo, men en troende, som har stor avsky for dem og kjemper etter evne imot dem, kan trøste seg ved at Gud ser at fristelsene ikke er ønsket, men en

smertelig lidelse, som til slutt blir til velsignelse for ham.

611. Kan ikke et menneske også lede seg selv inn i fristelse?

Jo, når han ikke skyr og vokter seg for alle anledninger til synd, men bruker skadelig litteratur eller filmer, har fortrolig omgang med verdens barn, eller uten å være kalt til det innlater seg på noe som kan lede til synd og forargelse.

612. Hva er forargelse?

Et anstøt som ligger i veien for vår sjel og kan føre den til fall.

613. Hvor mange slags forargelse eller anstøt er det?

To slags.

1) At en *gir* forargelse eller anstøt til andre, ved å si eller gjøre noe som er synd, forsømme noe godt, eller ved å misbruke sin frihet, særlig når det skjer av dem som i de tre stender skulle være gode forbilder for andre.

2) At en *tar* forargelse eller anstøt, ved uten grunn å støte seg over noe som er uskyldig og godt.

Matt 18:7. *Ve verden for forførelser!* 1 Kor 8. Rom 14:13 osv.

Matt 15:12–14. *Da gikk hans disipler til ham og sa: Vet du at fariseerne tok anstøt da de hørte dette ord? Men han svarte og sa: Hver plante som min himmelske Far ikke har plantet, skal bli rykket opp med rot. La dem fare! De er blinde veiledere for*

blinde, og når en blind leder en blind, faller de begge i grøften.

Joh 6:60, 61.

Den sjuende bønn.

Men frels oss fra det onde.

Hva vil det si?

Her ber vi – likesom i en sum – at Far i himmelen vil fri oss fra alt ondt på legeme og sjel, eiendom og ære. Så ber vi om å få dø salig når vår siste time kommer, og at Gud i nåde vil ta oss fra denne onde verden til seg i himmelen.

Amen

Hva vil det si?

Dette ordet skal gjøre meg sikker på at en slik bønn er etter vår himmelske Fars vilje, og at han hører den. For han har selv befalt oss å be slik, og han har lovt at han vil bønnhøre oss. Amen betyr: Ja, slik skal det skje.

614. Hvor mange slags er det onde som vi her ber imot?

Fire slags: på sjel, legeme, eiendom og ære, og imot djevelen. Han er ond i seg selv og årsak til alt ondt.

*** 615. Hva er det onde på sjelen?**

Synden selv, som er roten til alt ondt, en nagende samvittighet, forherdelse, fortvilelse og helvetes evige angst.

*** 616. Hva er det onde på legemet?**

Alle slags sykdommer og følelige smerter som kommer av sult, frost, fengsel, landflyktighet og lignende.

*** 617. Hva er det onde på eiendom og ære?**

Å miste noe av det en eier, ved tyveri, brann, oversvømmelse eller lignende, og bli utsatt for spott, onde rykter eller skammelig fattigdom.

618. Hvilke av disse onder skal vi mest be imot?

Det onde på sjelen. Når vi beholder fred med Gud i en god samvittighet, har vi trøst i alt annet ondt som rammer oss, og det blir da et salig kors.

619. Hvorfor er korset salig?

Det demper synden, kjødets selvrådighet og kjærligheten til verden. Det vekker lengsel etter den evige ro. Det øver, prøver og styrker troen og dens frukter, som bønn, bruk av Guds ord, ydmykhet, tålmodighet, erfaring og håp. Korset gir også anledning til at Guds nåde og allmakt kan kjennes i våre skrøpeligheter. Det gjør oss mer lik Kristus, og det baner vei til desto større herlighet.

Apg 14:22. *Vi må gå inn i Guds rike gjennom mange trengsler.*

*** 620. Bærer da ikke også de ubotferdige ofte korset?**

Nei, ingen bærer korset uten den som etterfølger den korsfestede Jesus. Men den ugudelige har vel mange plager, som han oftest selv er skyld i.

Salm 32:10.

621. Når blir et Guds barn fullstendig fri fra alt ondt?

Når han dør. Da blir han fri fra dette dødelige legemet.

*** 622. Har vi lov til å ønske oss døden?**

Ikke av utålmodighet, men fordi vi er trette av synden og i troen lengter etter fullkommen for-
ening med vår kjære Frelser. Men samtidig må vi
overlate oss tålmodig i hans vilje.

Fil 1:23. *Jeg har lyst til å bryte opp herfra og
være med Kristus, for det er så mye, mye bedre.*

623. Har de uomvendte verdens barn grunn til å ønske seg døden?

Nei, når de gjør det, da tenker de ikke på hva
som skal skje dem etter dette liv, og hvor grufullt
det pinestед er, som deres sjel farer til ved døden.

624. Hvem får da en salig død?

Den som dør i Herren, det er: i troens rette sam-
funn med den Herre Jesus.

Åp 14:13. *Salige er de døde som dør i Herren fra
nå av. Ja, sier Ånden, de skal hvile fra sitt besvær,
for deres gjerninger følger dem.*

Hebr 11:13.

625. Er da ikke alle de salige som etter døden blir holdt for å være salig?

Nei.

Visd 3:1. *De rettfærdiges sjeler er i Guds hånd, og
ingen pine skal røre dem.*

626. Hvordan lyder slutten av Fadervår?

For riket er ditt, og makten og æren i evighet. Amen.

627. Hvorfor minner vi oss selv om dette til slutt i bønnen?

Når vi tenker på Guds rike, makt og ære, blir vi sterkt oppmuntret i troen og i håpet om å bli bønnehørt.

628. Hva betyr det siste ord: Amen?

Dette ord betyr: Ja, det er sikkert, sannelig, det skal skje.

629. Kan vi da være sikre på å bli bønnehørt og få det vi ber om?

Ja, for Gud har befalt oss å be og lovt å bønnhøre oss. Amen betyr jo at det helt sikkert skal skje at vi skal få det vi ber om. Vi kan også være sikre på dette da vi vet at Kristus, Den Hellige Ånd og hele den kristne kirke ber for oss.

Luk 11:9. *Be, så skal dere få. Let, så skal dere finne. Bank på, så skal det lukkes opp for dere.*

Salm 50:15. Jes 65:24. Joh 16:24.

630. Men skjer det da alltid?

Ja, hvis vi ikke ber om noe som er imot Guds vilje, eller om det som han ser ikke er tjenlig for oss. Men om vi, uten å forstå det, ber slik, da gir han oss ikke det vi ber om, men i stedet noe som er bedre.

1 Joh 5:14. *Og dette er den frimodige tillit vi har til ham, at dersom vi ber om noe etter hans vilje, så hører han oss.*

2 Kor 12:8, 9.

631. Lar Gud bønnhørelsen komme straks?

Iblant, men ikke alltid. For når han vil øve oss i bestandig tro, håp og tålmodighet, venter han med hjelpen en stund, men lar den komme i rett tid.

Hab 2:3. 2 Pet 3:9.

632. Hva skal drive oss til å be flittig?

Guds befaling og løfte, vår egen nød, den store nytte vi har av å be, at troen kan vokse, og at Gud kan bli æret og priset for bønnhørelse.

Den fjerde part

Om den hellige dåps sakrament

633. Hva er et sakrament?

Det er en særdeles hellig handling som Gud selv har innstiftet. Ved synlige midler tilbyr, gir og stadfester han sin usynlige nåde og sine himmelske goder.

634. Hvor mange sakramenter var det i Det gamle testamente?

To: Omskjærelsen og påskelammet.

*** 635. Hva var omskjærelsen?**

Gud befalte Abraham at alle gutter av hans slekt skulle omskjæres åtte dager etter fødselen. Det var tegnet på at de kom inn i pakten med Gud. Men jødene stolte falskt på denne omskjærelsen i kjød, men forsømte den åndelige omskjærelse i hjertet.

1 Mos 17:1–9 osv. Rom 2:28, 29. Jer 9:26.

636. Hva var påskelammet?

Gud sa til Moses at israelittene hver påske skulle slakte og spise et lam, til minne om at de var blitt ført ut av Egypt. Samtidig skulle dette påskelammet bekrefte dem i troen på Messias, som skulle komme og la seg slakte som et lam.

2 Mos 12:1–10 osv. 1 Kor 5:7. Hebr 11:28.

637. Hvor mange sakramenter er det i Det nye testamente?

I stedet for omskjærelsen og påskelammet har vår Herre Jesus innstiftet to andre sakramenter, nemlig den hellige dåp og den hellige nattverd.

638. Er da alle kristne pliktige til å bruke de hellige sakramenter?

Ja, de bør takke Gud for disse nådemidlene og ikke forsømme eller forakte dem, men heller ikke sette en blind tillit til bruken av disse midlene uten sann botferdighet og tro.

639. Hvilken forskjell er det på disse to sakramenter?

Ved dåpen, som ved en dør til Guds kirke, blir et menneske opptatt og innlemmet i Guds nådes og de helliges samfunn. Men ved nattverdens verdige bruk blir den troende bekreftet og styrket i det begynte gode.

640. Hvor mange ting skal vi gi akt på ved dåpens sakrament?

Disse tre ting: hva dåpen er, hva godt Gud gjør oss ved den, og hva den forplikter oss til.

641. Hva er dåpen?

Dåpen er ikke bare vann.

642. Hva er den da mer?

Den er vann som er innesluttet i Guds befaling og forenet med Guds ord.

643. Hvor mange vesentlige stykker er det da i den hellige dåp?

To, nemlig vann og Guds ord, som er forenet med vannet.

644. Hva slags vann er det?

Naturlig og alminnelig vann.

645. Hva er det for ord som blir forenet med vannet?

Jesu ord:

Gå derfor ut og gjør alle folkeslag til disipler, idet dere døper dem i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. †

Matt 28:19. Mark 16:15

Den som tror og blir døpt, skal bli salig, men den som ikke tror, skal bli fordømt. †

Mark 16:16.

646. Hva er innholdet av disse ord?

Ordene har et dobbelt innhold: Befaling om å døpe og la seg døpe – og et løfte om salighet for de dømte som tror.

647. Hvordan utføres den hellige dåp?

Mennesket blir enten dukket ned i vannet eller overøst med vann i Faderens, Sønnens og Den Hellige Ånds navn.

*** 648. Hvorfor nevnes den treenige Guds navn ved dåpen?**

Kristus har selv befalt det for å vise at den døpte nå kommer inn i nært samfunn og fellesskap med Gud, hører ham til og tegnes med hans navn.

649. Hvem skal så døpes?

Etter Kristi innstiftelses-ord alle folk, inkludert spedbarn. Altså uten forskjell alle mennesker som vil komme inn i Guds menighet og bli salige.

*** 650. Hvem skal utføre dåpen?**

I nødsfall kan enhver kristen gjøre det, men normalt forrettes dåpen av Ordets tjenere, som forvalter Guds hemmeligheter.

1 Kor 4:1.

651. Hva er dåpens nytte, eller hva gir Gud oss i dåpen?

Han gir syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen, og gir den evige salighet til alle som tror dette Guds ord og løfte.

Guds ord og løfte er det som vår Herre Kristus sier i Markus:

Den som tror og blir døpt, skal bli salig, men den som ikke tror, skal bli fordømt. †

Markus 16:16.

652. Hva er meningen med disse ord?

Meningen er denne at dåpen gjør oss dobbelt gagn. Den frir oss fra mye ondt, og den tilfører oss mye godt.

653. Hva er særlig det første onde som dåpen frir oss fra?

Fra synden, det er: både den arvelige og den gjørlige synds skyld og straff forlates, og syndens makt eller herredømme dempes i den døbte ved Kristi kraft, men syndens rot blir ikke tatt bort.

Rom 6:4. Vi ble altså begravet med ham ved dåpen til døden, for at likesom Kristus ble oppreist fra de døde ved Faderens herlighet, så skal også vi vandre i et nytt liv.

654. Hva er det andre onde som dåpen frir oss fra?

Fra døden, idet alle lidelser og den siste avskjed fra verden er for de døbte og troende kristne ingen straff eller skade, men en vinning og et velsignet kors. Døden blir da en salig overgang til det evige liv. Ved dåpen har også den åndelige og evige død tapt all sin makt over dem.

1 Kor 15:55–57. Død, hvor er din brodd? Helvete, hvor er din seier? Men Gud være takk, som gir oss seier ved vår Herre Jesus Kristus! †

655. Hva er det tredje onde som dåpen frir oss fra?

Fra djevelen, som taper sin makt over dem som ved dåpen blir overført fra mørket til lyset, fra Satans makt til Gud.

Apg 26:18. Kol 1:13.

656. Men Kristus har jo fridd oss fra synden, døden og djevelen, – hvorfor tilskrives da denne befrielse dåpen?

Fordi dåpen er det middel som bringer oss i samfunn med Kristus så vi kan nyte hans velgjerninger.

Gal 3:27 For dere, så mange som er døpt til Kristus, har ikledd dere Kristus.

Rom 6:3, 4.

657. Hva er det gode som dåpen tilfører oss?

Det evige liv og salighet. Dette er en nødvendig følge av syndenes forlatelse hos de døpte og troende kristne.

Mark 16:16. Den som tror og blir døpt, skal bli salig, men den som ikke tror, skal bli fordømt. †

658. Hva består saligheten i?

I å forenes med Gud og å nyte Gud; for han er det høyeste gode og den fullkomne salighet.

Joh 17:21–27.

659. Blir da alle som er døpt, salige?

Nei, ikke alle, men bare de døpte som tror; for Kristus sier at den som ikke tror, skal bli fordømt. Selv om han er døpt, blir altså den som ikke tror, fordømt.

660. Kan de små barn ha troen?

Ja, Den Hellige Ånd kan virke troen i dem uten at de selv vet det eller forstår seg på det.

Luk 1:15. Han skal bli fylt av Den Hellige Ånd like fra sin mors liv.

Salm 22:10, 11. Salm 8:3. Matt 18:6 og 19:14.

*** 661. Blir de små barn fordømt som dør tidlig og ikke blir døpt?**

Nei, slett ikke. For de forakter ikke, men mister et nådemiddel, som Gud vel har bundet oss til, men ikke seg selv, da han også uten dåp kan gjøre salig.

Matt 18:14. *Slik er det heller ikke deres himmelske Fars vilje at en eneste av disse små skal gå bortapt.*

**662. Fordi det er en så stor og viktig gjerning å fri menneskene fra synden, døden og djevelen og gi dem det evige liv, da si meg:
Hvordan kan vann gjøre så store ting?**

Det er ikke vannet som gjør det, men Guds ord som er med vannet, og troen som stoler trygt på det Guds ord som er lagt til vannet. For uten Guds ord er vannet bare vann og ingen dåp. Men sammen med Guds ord er det en dåp, et nåderikt livets vann og et bad til ny fødsel ved Den Hellige Ånd. Apostelen Paulus skriver til Titus:

Tit 3:5–7. *Gud frelste oss etter sin miskunn, ved badet til gjensfødsel og fornyelse ved Den Hellige Ånd, som han rikelig har utøst over oss ved Jesus Kristus, vår Frelser, for at vi, rettferdiggjort ved hans nåde, skulle bli arvinger til det evige liv, som vi håper på.*

Det er visst og sant.

663. Hvorfor kalles dåpen i disse ord badet til gjenfødelse?

Fordi dåpen er midlet til gjenfødelse hos de små, slik som Ordet er midlet for dem som er falt ut av dåpspakten.

664. Men hvorfor kalles dåpen et bad?

Det er billedlig talt. Liksom nyfødte barn bades for å bli rene på kroppen, så renses sjelen ved dåpens bad fra syndens urenheter.

1 Pet 3:21. *Dåpen er ikke en avleggelse av kjødets urenheter, men en god samvittighets pakt med Gud.*

665. Hvorfor kalles dåpen i disse ord en pakt?

Fordi det ved dåpen blir stilt spørsmål og inngått en viss pakt, da Gud lover mennesket og mennesket igjen lover Gud noe.

666. Hva godt lover Gud mennesket i denne pakt?

Alt det store som vi før har hørt, nemlig befrielse fra synden, døden og djevelen og få del i det evige liv eller få barnekår og arverett til Guds rike.

667. Hva godt lover da mennesket Gud i dåpens pakt?

1) At han vil forsake djevelen, alle hans gjerninger og alt hans vesen. Det betyr at han sier seg løs fra djevelens herredømme, nekter å gjøre hans gjerninger ved å trelle under synden, og vil stå imot djevelens vesen, som er denne verdens prakt.

2) At han vil tro på Gud Fader, Sønn og Den Hellige Ånd.

668. Er det mulig å holde denne gode samvittighets pakt?

Ja, ved Guds nåde er det mulig for de troende, som daglig våker, ber og strider mot djevelen og hans vesen.

Fil 4:13. *Alt makter jeg i Kristus som gjør meg sterk.*

669. Men synder troende Guds barn ikke ofte av skrøpelighet?

Jo, dessverre; men de faller ikke derfor ut av nådepakten med Gud.

Rom 8:1.

670. Hvordan skjer det at et menneske faller ut av sin dåpspakt?

Det kan skje på to måter:

E n t e n skjult og umerkelig. Mennesket lever da i falsk trygghet, glemmer etter hvert å tenke på dåpspakten sin, står imot Den Hellige Ånds nådevirkninger, forsømmer å be og bruke Guds ord rett, og slutter å våke over hjertet og kjempe mot de åndelige fiendene. Når sinnet på den måten skikker seg lik verden, blir det etter hvert verdslig, forfengelig, uåndelig og kjødelig. Når det går slik med de unge, er foreldrene i alminnelighet, ja ofte med stor flid, den største årsak til det.

Hebr 3:12–14. Rom 12:2. 1 Joh 2:15–17. Jak 1:27 og 4:4.

Eller åpent og mer merkbart. Det er når mennesket gir seg ut i åpenbare synder og laster og lar seg beherske av dem.

Ef 4:29, 30. Jes 3:16 osv.

671. Er det da ikke mer nåde å vente for den som ved sikkerhet eller ondskaps-synd har brutt sin dåpspakt?

Jo, hvis han vil omvende seg og tro, da Gud i nådens tid kaller alle syndere til omvendelse.

Jer 3:1, 6, 7. Jes 55:6, 7. Esek 33:11. 2 Pet 3:9.

672. Skal da den som vil omvende seg, døpes om igjen?

Nei, langt fra. For den pakt som er brutt på menneskets side, står ennå fast på Guds side, og Guds troskap opphører ikke ved menneskenes vantro.

Rom 3:3.

673. Hva er det å omvende seg, så en frafallen på ny kan komme inn i Guds nåde og en god samvittighets-pakt?

Å omvende seg er hjertelig å kjenne, føle, angre og hate de synder en har gjort, ja hele sin naturs syndighet, inderlig lenges etter Guds nåde i Kristus og fatte et alvorlig forsett om å forbedre sin levemåte.

674. Hvor mange slags omvendelse er det?

To slags: De falnes og de ståendes.

675. Hva er de falnes omvendelse?

Når de menneskene som er falt fra Guds nåde og er døde i synden, blir igjen ved Guds kraft vekt opp til åndelig liv, ved troen forlikt med Gud og på den måten helt omvendt og forandret.

2 Tim 2:25–26. Med saktmodighet skal han tilrettevise dem som sier imot, om Gud da kunne gi dem omvendelse, så de kunne kjenne sannheten, og våkne opp av sin rus i djevelens snare, han som de er fanget av, så de må gjøre hans vilje.

Jer 3:1, 6, 7. Ef 2:5. Apg 26:18.

676. Hva er de ståendes omvendelse?

Når de troende daglig angrer sine tidligere synder og de feil som ennå henger ved dem, ber Gud om forlatelse for dem i Jesu navn og prøver alvorlig å døde alle onde lyster.

Gal 5:24. De som hører Kristus Jesus til, har korsfestet kjødet med dets lidenskaper og lyster.

2 Kor 7:1. 1 Joh 3:3.

677. Er det nødvendig å vite denne forskjellen?

Ja, for å avverge sikkerhet og falsk trygghet hos verdens barn, som mener at de omvender seg daglig, især når de går til skrifte og nattverd. De er ennå åndelig døde uten forandring i sinn og hjerte og har ikke lagt rett grunn ved omvendelse fra døde gjerninger.

Hebr 6:1.

678. Hvor mange stykker hører da til en sann omvendelse?

To. Først anger og sorg over synden, så tro til den Herre Jesus. Denne troens frukt er en ny lydigheit.

679. Kan en ikke ha tro til Kristus og trøste seg ved ham uten at en først føler sorg og bedrøvelse over synden?

Nei, den tro som skal gripe Kristus, må vekkes opp i følelsen av vår syndenød; for ellers er vi lik de syke som innbiller seg å være friske og sunne, som ikke trenger til lege.

Matt 9:12.

680. Hva er sann anger og bedrøvelse over synden?

En åndelig smerte og sorg som sønderknuser hjertet og får det liksom til å svi, ja iblant fører til gråt og tårer fra synderens øyne.

2 Kor 7:10 For bedrøvelsen etter Guds sinn virker omvendelse til frelse, som ingen angrer. Men verdens bedrøvelse virker død.

Matt 26:75. (Se spørsmål 673.)

681. Hvor stor må slik anger og bedrøvelse være?

Gud bestemmer selv den rette grad etter enhver synders åndelige og naturlige tilstand, men i det minste må tapet av Guds nåde ved synden smerte oss alvorlig, og vi må bli så redde for synden som for djevelen selv. Et eksempel på dette ser vi hos David i alle hans bots-salmer.

682. Hva skal få oss til å sørge slik over synden?

Ikke bare frykt for syndens straff; for da er det som Akabs hykleri. Men først og fremst må angeren komme av at vi hater selve synden, og at vi tenker på Guds kjærlighet og velgjerninger mot oss. Da ser vi vår skrekkelige utakknemlighet mot en så from og velmenende Gud.

1 Kong 21:27 osv.

683. Hva skal en engstelig og bedrøvet synder gjøre for å få oppreisning og ikke komme i fortvilelse?

Han skal bekjenne sin synd og ved troen søke Guds nåde i Kristus.

*** 684. Hvem skal vi bekjenne våre synder for?**

Først for Gud, som vel vet alt, men likevel krever slik ydmykelse. Videre for vår neste hvis vi har syndet mot ham. Hvis vi også har bedrøvet menigheten med offentlige forargelser, skal vi igjen forlike oss med den ved offentlig bekjennelse. Dessuten skal vi bekjenne for en sjelesørger.

Jak 5:16. *Bekjenn derfor deres synder for hverandre og be for hverandre, for at dere kan bli helbredet.*

*** 685. Hvilke synder skal en bekjenne?**

Ikke alle skrøpelighets-synder, som dessverre er flere enn vi selv vet om, men de synder som særlig trykker, nager og gjør samvittigheten urolig. Men det må ikke være noen samvittighetstvang som i den katolske kirke, for der ble det hevdet at de

syndene som ikke særlig ble skriftet, ikke kunne forlates. Gud begrenser nemlig ikke tilgivelsen bare til de synder som blir spesielt nevnt. Men slik særlig bekjennelse skjer alene fordi den er til stor nytte. Når en utøser sitt hjerte for sjelesørgeren, får han anledning til å komme samvittigheten til hjelp mot slike synder med så mye bedre undervisning, råd og trøst. En hemmelig bekjennelse av slike synder må også sjelesørgeren holde hemmelig.

Salm 32:3–5. Da jeg tidde, ble mine ben borttært, idet jeg stønnet hele dagen. For dag og natt lå din hånd tungt på meg. Min livssaft svant som i sommerens tørke. Sela. Jeg bekjente min synd for deg og skjulte ikke min skyld. Jeg sa: Jeg vil bekjenne mine misgjerninger for Herren! – Og du tok bort min syndeskyld.

686. Hva mer hører med til sann bot eller omvendelse?

Den andre og viktigste del av omvendelsen er troen på Kristus. Om den er det lært foran, i den tredje artikkel.

687. Si meg også her hvordan troen ytrer seg i en angrende synder?

Når en fallen synder vil søke Guds nåde og på ny komme inn i sin dåps pakt, finner han ikke straks den fulle tillit og visshet i sitt hjerte. Men troen begynner hos ham i hunger og tørst, det er: lengsel etter Kristi rettferdighet.

688. Hvordan får han mer tillit og troens frimodighet?

Når han ber og ivrig leser og overveier evangeliets ord, da blir han lokket og dradd av Jesu vennlige innbydelse:

Matt 11:28. *Kom til meg, alle som strever og har tungt å bære, og jeg vil gi dere hvile!*

Joh 6:37. Luk 11:13. og 17:5.

689. Kan dåpens pakt også her bli til trøst og styrke i troen for en synder?

Ja, det er sikkert. For da pakten på Guds side alltid står fast, så står nådens dør åpen for enhver synder som vender om og søker nåde. Ja, Gud står hele dagen med utstrakte kjærlighets-arme for å ta imot og på ny omfavne de fortapte sønner som kommer hjem igjen til Faderens hus.

Luk 15:20. Jes 65:1,2. Rom 2:4, 5, 20. 1 Tim 2:4.

690. Blir en synder som omvender seg etterat han har tapt dåpens første gjenfødende nåde, gjenfødt enda en gang?

Ja, enhver omvendelse fra døde gjerninger og oppvekkelse til et nytt liv er en ny fødsel.

691. Er ikke dåpen det eneste gjenfødelsesmidlet?

Nei, Ordet har samme kraft og virkning.

1 Pet 1:23. *For dere er gjenfødt, ikke av forgjengelig, men av uforgjengelig sæd, ved Guds ord, som lever og blir.*

692. Si meg med Luthers ord: Hva er da meningen med vanndåpen?

At den gamle Adam i oss skal druknes ved daglig anger og bot og død med alle synder og onde lyster. Derimot skal et nytt menneske daglig komme fram og oppstå og leve evig for Gud i rettferd og renhet.

693. Hva er den gamle Adam eller det gamle mennesket?

Det er vår egen naturs syndighet eller den opprinnelige synden som bor i oss, med sine syndige tilbøyeligheter og lyster. Alt dette har vi arvet av Adam.

Ef 4:22. Når det gjelder deres tidligere ferd, så må dere nå avlegge det gamle menneske.

694. Hva skal det gjøres med den gamle Adam?

Han skal dødes og druknes, det er: undertrykkes ved daglig omvendelse. Dette blir vi minnet om ved dåpen, hvor den dømte blir overøst med vann, eller dukket ned i vann, slik skikken var i kirkens første tid.

695. Hva er det nye menneske?

Det er den nye åndelige art og natur, sinnelag, lys, lyst og kraft, som vi får ved gjenfødselen.

696. Hvordan skal dette nye menneske daglig mer og mer komme fram og oppstå i oss?

Slik at vi ved fornyelsen daglig vokser i det gode og lar Guds bilde og Kristi sinn mer og mer tilta og komme til syne i vår ferd. Vår dåp forplikter oss til dette. Når den dømte stiger opp av vannet på de

steder hvor de første kristnes døpemåte blir brukt, blir vi minnet om denne fornyelse, det vil si at det nye menneske skal komme fram og oppstå. Derfor skal en kristens liv være en daglig øvelse i hans dåp.

Ef 4:23–24. Men bli fornyet i deres ånd og sinn. Og ikle dere det nye menneske, som er skapt etter Gud i den rettferdighet og hellighet som er av sannheten.

697. Hvor finner vi bekreftelse på at Adam skal dødes og Kristus leve i de dømte kristne?

Apostelen Paulus sier i brevet til romerne:

Rom 6:4. Vi ble altså begravet med ham ved dåpen til døden, for at likesom Kristus ble oppreist fra de døde ved Faderens herlighet, så skal også vi vandre i et nytt liv.

698. Hvilke plikter har fadderne ved dåpen?

1) At de ved selvprøve og nytt forsett minnes sin egen dåpspakt.

2) At de hjertelig ber for den de er dåpsvitner til.

3) At de siden, så langt det er nødvendig og mulig, skal sørge for at barnet blir oppdradd i gudsfrykt. Derfor bør bare rettskafne og i sannhet gode kristne velges til faddere.

Om nattverdens sakrament

699. Hvor mange stykker må vi vite og merke oss ved dette hellige sakrament?

Særdeles fire stykker: hva sakramentet er, hvem som bør bruke det, hva det gagnar, og hvordan en bør forberede seg for å nyte det verdig.

700. Hva er nattverdens sakrament?

Det er vår Herre Jesu Kristi sanne legeme og sanne blod under brødet og vinen. Kristus har selv innstiftet det for at vi kristne skal ete og drikke det.

701. Hvor står det skrevet?

Slik skriver de hellige evangelister Matteus, Markus, Lukas og apostelen Paulus:

Vår Herre Jesus Kristus, i den natten da han ble forrådt, tok han brødet, takket og brøt det, gav sine disipler og sa: Ta dette og et det! Dette er mitt legeme som gis for dere. Gjør dette til minne om meg!

Likeså tok han kalken etter aftensmåltidet, takket, gav dem og sa: Ta denne og drikk alle av den! Denne kalk er den nye pakt i mitt blod, som utgytes for dere til syndenes forlatelse. Gjør dette, så ofte som dere drikker det, til minne om meg!

702. Hvem har innstiftet den hellige nattverd?

Vår Herre Jesus Kristus, og på hans sannhet og allmakt må vi grunne vår tro i denne hemmelighet.

*** 703. Når har han innstiftet den?**

I den natt da han ble forrådt til døden. Derfor kalles den også den hellige nattverd.

*** 704. Er det av noen særlig betydning at nattverden ble innstiftet nettopp på dette tidspunkt?**

Ja, det viser Jesu kjærlige omsorg for oss. Enda han visste om sin straks forestående dødsangst, tenkte han mer på oss enn på seg selv.

705. Hvordan innstiftet han dette hellige sakrament?

Med særskilte ord og gjerninger både ved utdelingen av brødet og av vinen.

706. Hva gjorde og sa han ved utdelingen av brødet?

Han tok brødet, takket og brøt det, gav osv.

707. Hva gjorde og sa han ved utdelingen av vinen?

Han tok kalken eller begeret med vin i, takket og sa: Drikk alle av den! osv.

708. Hva forplikter disse ord og gjerninger oss til?

Til å tro ordene og gjøre etter dem.

709. Hvor mange slags ting tror vi å være til stede i nattverdens sakrament?

To slags, noen jordiske og synlige, noen himmelske og usynlige.

710. Hvilke er de jordiske ting?

Naturlig brød og vin.

Luk 22:18.

711. Hvilke er de himmelske ting?

Jesu Kristi sanne legeme og blod, forenet med brød og vin.

712. Kan du se og merke det?

Nei, jeg ser og smaker ikke noe mer enn brød og vin.

713. Tror du da ikke at du mottar noe mer enn brød og vin?

Jo, jeg tror at jeg med brødet nyter Kristi sanne legeme og med vinen Kristi sanne blod.

714. Hva får deg til å tro dette?

Disse ord: Ta dette og et det! Dette er mitt legeme; drikk osv.

*** 715. Skal vi forstå dette slik at brød og vin ved velsignelsen blir forvandlet til Kristi legeme og blod?**

Nei, på ingen måte. Brød og vin beholder sin natur og blir det samme som før. For etter velsignelsen kaller Paulus det ennå brød, og erfaring viser at det kan råtne liksom annet brød. Det jordiske og det himmelske er nemlig forenet bare mens sakramentet utdeles og nytes. Derfor

må det aldeles ikke utøves noen overtro med det som blir igjen.

*** 716. Skal vi da forstå ordene slik at brød og vin bare skal bety eller minne oss om Kristi knuste legeme og hans utøste blod?**

Nei, det stemmer heller ikke Frelserens ord, for han sier ikke: Det betyr, men: Det er mitt legeme osv.

717. Hvordan er det da Kristi legeme og blod?

Vår fornuft kan og skal ikke utforske dette. Men på grunnlag av Guds ord sier vi: Brød og vin i nattverdens sakrament er Kristi legeme og blod ved en skjult, men likevel sann og virkelig forening, forbindelse eller samfunn.

718. Hva bekrefter vi denne læren vår med?

Med disse ord av Paulus:

1 Kor 10:16 Velsignelsens kalk som vi velsigner, er den ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme?

1 Kor 11:23–25. Matt 26:26.

*** 719. Skal Kristi legeme og blod være til næring for legemet?**

Nei, nattverdens sakrament er ikke innsatt til legemets behov. Men liksom brød og vin på det kraftigste styrker og oppliver legemet, så er Kristi legeme og blod næring for sjelen og det åndelige liv.

720. For hvem er den hellige nattverd innsatt?

Bare for sanne kristne som har den alder og dømmekraft at de kan prøve seg selv, men ikke for de som mangler forstand eller umyndige barn.

721. Er da alle de som har forstand og dømmekraft, skikket til å nyte den hellige nattverd?

Nei, ifølge Kristi innstiftelse bør ingen annen ete av dette brød og drikke av denne kalk enn hans egne disipler, det er: botferdige og troende etterfølgere. Men de som lever som fiender av hans kors, må derfor ikke på noen måte nyte nattverden.

1 Kor 10:21. *Dere kan ikke drikke Herrens kalk og onde ånders kalk. Dere kan ikke ha del i Herrens bord og i onde ånders bord.*

722. Har da en ugudelig ingen rett til nattverden eller noe gagn av den?

Nei, slett ikke, så lenge han fortsetter i sin uomvendte tilstand uten forandring i sinnelaget. For liksom en naturlig død ikke kan spise naturlig mat, så kan en åndelig død, det er: ubotferdig, som kalles levende død, ikke være tjent med åndelig mat. For til åndelig mat hører et åndelig liv, som skal styrkes ved maten.

*** 723. Men kan de ugudelige ikke vekkes opp og bli bedre ved at de får sakramentet, og altså i den hensikt gis adgang til dette?**

Nei, for nattverden er et bekreftelsens sakrament som styrker menneskene i den tilstand de er i. Derfor må de ved Guds nåde først omvende

seg av hjertet, for ellers blir de verre og ikke bedre om de nyter nattverden. Nådens midler gagnar nemlig ikke bare fordi en bruker dem, men når en bruker dem verdig i tro og i den rette orden.

1 Kor 11:17. *Jeg kan ikke rose at dere kommer sammen til skade og ikke til gagn.*

1 Kor 11:30. *Derfor er det mange svake og syke blant dere, og ikke få som sovner inn.*

724. Hvorfor går da mange som ikke frykter Gud, til Herrens bord?

Enten fordi de ikke kjenner Guds vilje og søker en falsk trøst i nattverden. For de mener at det er å forlikes med Gud, selv om de i hjertet fortsetter å være hans fiender og er bare i noen dager tilbakeholdne med å synde.

Eller fordi at de ikke vil skjemme seg ut overfor andre i menigheten hvis de forsømte nattverden.

*** 725. Hvorfor tillater en dem som ikke frykter Gud, å gå til Herrens bord?**

Fordi en ikke kan se inn i hjertet deres, men i kjærlighet håper den forbedring som de da lover med munnen.

*** 726. Men om en ikke kan utelukke hyklere, så burde en vel kunne utelukke dem som lever i stor uvitenhet eller i åpenbare synder, fra de helliges samfunn?**

Ja, når deres blindhet og uvitenhet, falskhet og ubotferdighet ved visse prøver er åpenbar, da bør de også utelukkes og skjæres vekk som råtne lem-

mer for at det hellige ikke skal bli kastet for hunder.

Matt 18:15–18. *Men om din bror synder mot deg, så gå og tal ham til rette, han og du alene. Hører han på deg, har du vunnet din bror. Men hører han ikke, så ta med deg en eller to andre, for at enhver sak skal stå fast ved to eller tre vitners utsagn. Men vil han ikke høre på dem, da si det til menigheten. Hører han heller ikke på menigheten, da skal han være for deg som en hedning og en tollere! Sannelig sier jeg dere: Alt dere binder på jorden, skal være bundet i himmelen, og alt dere løser på jorden, skal være løst i himmelen.*

*** 727. Hvorfor kaller vi nattverden en
kommunion eller et fellesskap?**

Med dette sikter vi både til det fellesskapet de troende har med sitt hode, Kristus, og det kjærlighetsfellesskap hans lemmer har seg imellom, som brødre og søstre. Dette viser seg også ved det at de troende går til nattverd sammen. Derfor trekker ingen seg bort fra nattverd i fellesskap for å gå over til privat nattverd for seg selv uten at det er nødvendig. Aller minst vil en troende gjøre dette av stolthet eller fordi han tenker å oppnå mer andakt for seg selv ved den private kommunion.

Joh 6:56. *Den som eter mitt kjød og drikker mitt blod, han blir i meg og jeg i ham.*

1 Kor 10:17. *Fordi det er ett brød, er vi ett legeme enda vi er mange. For vi har alle del i det ene brød.*

1 Kor 12:13.

728. Hvilken nytte har vi av å spise og drikke slik?

Det ser vi av ordene: «Det gis for dere», og: «Det utgytes for dere til syndenes forlatelse.» Ved disse ordene blir nemlig syndenes forlatelse, liv og salighet gitt oss i sakramentet. For der hvor syndenes forlatelse er, der er det også liv og salighet.

729. Har da ikke en troende syndenes forlatelse, liv og salighet, før han kommer til Guds bord?

Jo, men han får det også i dette hellige sakramentet. Samtidig blir han gitt et synlig bevis eller pant på syndenes forlatelse når han tar imot Kristi legeme og blod. Det er jo ved dette legeme og blod Kristus har sonet synden og brakt oss liv og salighet. For Kristus sier: «Dette er mitt legeme, som gis for dere,» og: «Dette er mitt blod, som utgytes for dere til syndenes forlatelse.»

*** 730. Hva for liv og salighet får de troende i sakramentet?**

De får ikke bare en forsikring om det evige liv som venter dem, men de blir også kraftig styrket i det åndelige liv som begynte ved gjenfødselen. Det fører altså til større tro, håp, kjærlighet, tålmodighet, ydmykhet, bønn og alle Åndens frukter av Jesu overstrømmende rikdom.

Joh 6:54–56. *Den som eter mitt kjød og drikker mitt blod, har evig liv. Og jeg skal oppreise ham på den siste dag. For mitt kjød er i sannhet mat, og*

mitt blod er i sannhet drikke. Den som eter mitt kjød og drikker mitt blod, han blir i meg og jeg i ham.

731. Hvordan kan det å spise og drikke gjøre så store ting?

Det at vi spiser og drikker, gjør det ikke, men de ordene som står her: «Det gis for dere,» og: «Det utgytes for dere til syndenes forlatelse.» Disse ordene er hovedsaken i sakramentet – sammen med det å spise og drikke. Den som tror disse ordene, har det ordene sier, nemlig syndenes forlatelse.

732. Hva er da det aller viktigste ved bruken av den hellige nattverd?

Det er, som Luther med rette sier, at vi tror ordene «for dere». Det vil si at den botferdige med begjærlig tillit holder fast ved at Kristus har sonet fullt ut nettopp for *hans* synder.

733. Hva skal en kristen spesielt huske på når han nyter den hellige nattverd?

Kristus sier:

Luk 22:19. *Gjør dette til minne om meg!*

Og Paulus sier:

1 Kor 11:26. *For så ofte som dere eter dette brød og drikker denne kalk, forkynner dere Herrens død, inntil han kommer.*

*** 734. Hva er det å minnes Kristus og forkynne hans død?**

Det er andektig å betrakte hele Kristi lidelse, korsfestelse, død og alt det som hører med, å se på

det som det eneste fullkomne forsonings-offer for sine synder, ved dette la seg kraftig styrke i troen, og vekke sin sjel til brennende gjenkjærlighet ved å tenke på Jesu ubegripelige kjærlighet i å lide så smertelig for oss. Det er inderlig å glede og fryde seg i sin frelser, hjertelig takke, love, prise og opphøye ham; og vise sin takknemlighet med ny og mer alvorlig iver i helliggjørelsen og større tålmodighet i lidelser, ved kraften av hans livgivende legeme og blod, og etter eksempel av den Korsfestede selv.

735. Hvorfor skal vi tenke på Kristi død og forkynne den?

For at vi skal lære å tro at ingen skapning kunne sone for våre synder, uten alene Kristus, sann Gud og menneske, og for at vi skal lære å bli forskrekket for våre synder og se hvor store de er, og for at vi skal glede og trøste oss bare ved ham, og således bli salige ved denne tro.

736. Hvor ofte skal en gå til Herrens nattverd?

Kristus har ikke satt noen bestemt tid, så de troende står fritt her. Men at det bør skje ofte, ser vi tydelig nok av ordene:

1 Kor 11:26. *For så ofte som dere eter dette brød osv.*

737. Hva skal formane og tilskynde en kristen til å nyte nattverden ofte?

For det første er det både Kristi befaling og løfte som skal drive ham til det, og for det andre hans

egen tunge syndenød. Det er på grunn av denne nøden at Gud ber, lokker og gir sine løfter.

738. Hva skal et menneske da gjøre når han ikke kan finne noen slik nød og heller ingen hunger og tørst etter sakramentet?

Det beste råd for ham er at han går i seg selv og prøver om han ennå har kjød og blod, det vil si en syndig natur, og tror det som Skriften sier om det.

Gal 5:17. Rom 8:8

*** 739. Men hvis nå en kristen var i en slik situasjon at han ikke kunne få det hellige sakrament, f. eks. på lange reiser eller i ikke-kristne land?**

I et slikt nødsfall ville han få samme kraft ved å spise og drikke åndelig, dvs. når han i troen nyter Kristus i Ordet. «Tro, så har du spist,» sier Augustin.

*** 740. Er det ellers synd å holde seg lenge borte fra den hellige nattverd, når en har anledning til å få den?**

Ja, særlig når det skjer av forakt for nåden, sikkerhet, likegyldighet, åndelig stolthet eller lignende. Da er det en stor synd og utakknemlighet mot vår kjærlige Frelser, som har innstiftet nattverden. Han sier jo så tydelig og vennlig:

Luk 22:19. *Gjør dette til minne om meg!*

741. Men er det likegyldig hvordan det skjer, når en bare går ofte og følger skikken?

Nei, langt fra, for ille er det å bli bestandig borte, men langt verre er det å gå uforberedt og uverdigg

til nattverden, for da blir fordømmelsen desto større.

1 Kor 11:27–29.

742. Hva skal en da gjøre for å unngå en slik fare?

En skal foreta en nøye og alvorlig selvprøve før en går til nattverd. Aller først skal en hjertelig be om Den Hellige Ånds hjelp til denne høye og hellige gjerningen. Paulus formaner til selvprøve med ordene:

1 Kor 11:28. *Hvert menneske prøve seg selv, og så ete han av brødet og drikke av kalken!*

743. Hvem skal en etter disse ord prøve?

Ikke andre mennesker, men seg selv.

Gal. 6:4.

744. Hva er det å prøve seg selv?

Det er å samle sine adspredte tanker og i stillhet trenge inn i sitt eget hjerte under bønn og betraktning av Guds ord. Som overfor Guds ansikt skal en nøye undersøke hvordan det står til med sin sjel, livsførsel og hele kristendom, både det indre liv og den ytre ferd, og alt skal prøves alene etter Guds ord, loven og evangeliet. I en slik selvprøve må en vokte seg vel for den bedragerske egenkjærlighet, som så lett uten grunn vil si at det står bra til med sin egen sjel. På den annen side må anfektete og tungsindige mennesker være på vakt mot å engste seg uten grunn, for ved vantro kan kjødet snike seg inn liksom vel som ved sikkerhet. 1 Kor 3:18. Salm 139:23, 24.

745. Hvilke stykker skal menneske særlig prøve?

Disse tre stykker: Anger og bedrøvelse over synden, tro til Kristus og det nye forsett.

*** 746. Hvordan prøver en sin anger og bedrøvelse?**

1) En skal prøve seg etter de ti bud i deres åndelige betydning, om en virkelig kjenner så vel arvesynden som sine gjørlige synder i deres avskyelighet.

2) En skal granske hele sin kristendom i hva en tror, gjør og unnlater, i tanker, begjæringer, ord og gjerninger, sine plikter mot Gud, seg selv og sin neste; sin bønn og bruk av Guds ord, sin årvåkenhet og daglige kamp mot de åndelige fiender, særlig mot de synder som vår onde natur, vanen, levemåten eller anledningen mest pleier å friste oss til; og om en vokser eller går tilbake i det gode.

3) En skal tenke etter om en inderlig er bøyd og skammer seg over sine feil mot den gode Gud som virkelig ser langt flere synder enn vi selv merker.

4) En skal prøve om en av hjertet hater alle synder, og om en kjærlig er forlikt med sin neste og ikke har noe uoppgjort med ham.

*** 747. Hvordan skal en prøve sin tro?**

En skal undersøke om en har den nødvendige kunnskap om Gud, hans vesen, vilje og velgjerninger, særlig om Kristus, om gjenløsningen ved ham og den hellige nattverd. Om en har latt

Den Hellige Ånd få virke, så denne kunnskap ikke bare er i hjernen, men også levende og kraftig i hjertet. Om en av guddommelig overbevisning samtykker i Guds ord. Om en har en sann hunger og lengsel etter Guds nåde i Kristus, en hjertelig tillit til at Kristus fullt ut har sonet for våre synder. Om en da søker saligheten alene i Kristi blod. Om troen altså ikke er en død, falsk, innbilt og selvgjort tro, men sann og levende som også forandrer hjertet.

2 Kor 13:5. Ransak dere selv om dere er i troen! Prøv dere selv! Eller kjenner dere ikke dere selv at Kristus Jesus er i dere? Det måtte da være at dere ikke består prøven.

*** 748. Men hvis åndelig sorg eller sterk anfektning gjør at en ikke kan føle og finne sin tro, hva da?**

Da skal en ransake etter troens ubedragelige kjennetegn, nemlig dens frukt og virkning, som også vitner om troens sannhet.

*** 749. Hvilken er denne frukt og virkning?**

Den aller sikreste og alltid gjeldende frukt og virkning av troen er at en hjertelig hater og avskyr alle synder, særlig sine egne onde tilbøyeligheter, og har oppriktig kjærlighet til Gud og sin neste, aller mest til Guds barn.

*** 750. Hvordan skal en prøve sitt nye forsett?**

En skal spørre:

1) Om en har et fast og ikke et overfladisk forsett om å ville bevare troen og en god

samvittighet, om en ikke bare vil gi avkall på alle frivillige synder, uten et eneste unntak, men også mer og mer rense seg fra synder som skyldes uvitenhet, uaktsomhet og skrøpelighet. Og især med større nidkjærhet våke og stride mot sin hovedfiende, de kjæreste skjødesynder, ja også sky all anledning til synd, dårlig selskap og tvilsomme ting.

2) Om en vil være mer tro og alvorlig i kjærlighet til Gud og nesten, i å være på vakt i alle fristelser, i sitt spesielle kall og i alle kristendommens forhold.

3) Om en i Kristi kraft er fast bestemt på å bli bestandig inntil enden i det som er nevnt ovenfor, uansett hva en skulle lide, om det så var døden.

751. Hvorfor skal en så nøye prøve og vokte seg ved sakramentets bruk?

Fordi misbruk av nattverden ved å nyte den uverdigg, det vil si i ubotferdighet og vantro, virker evig død i stedet for liv og salighet.

1 Kor 11:29. *For den som eter og drikker, han eter og drikker seg selv til dom dersom han ikke akter på Herrens legeme.*

752. Er da noe menneske verdigg til å få dette himmelske måltid?

Dersom det å være verdigg betydde at en skulle være helt fri for synd eller verdigg i seg selv, da fantes det ingen verdigg i dette livet. Men etter Guds ord er de verdigg og vel skikkert som av et ydmykt, begjærligg, botferdigg og redellig hjerte søker nåde uten fortjeneste alene ved troen til Kristus. For at troen deres kan bli styrket, rådes derfor

bekymrede og anfektete sjeler snarest mulig å bruke dette sakrament når de er fattige i ånden og kjenner seg helt uverdige til det.

Matt 9:12, 13.

753. Hvem tar da imot dette sakramentet på en verdig måte?

Å faste og forberede seg legemlig er vel en god ytre skikk, men verdig og vel forberedt er den som tror ordene: «Det gis for dere» og «Det utgytes for dere til syndenes forlatelse.» Uverdig og uskikket er derimot den som ikke tror disse ordene, eller tviler på dem. For ordet «for dere» krever hjerter som tror.

754. Er det virkelig nødvendig å forberede seg ved å faste?

Det er ikke befalt av Gud og er ingen plikt for den som ikke tåler det. Men det er en god ytre skikk, som virker større andakt hos noen.

755. Hvordan skal en kristen forholde seg når han nyter det hellige sakramentet?

Han må ærbødig ha for øye Guds store hellighet og ubegripelige menneskekjærlighet, erkjenne sin egen uverdighet, vende sinn og sanser bort fra jordiske ting, oppløfte sin sjel til Gud, betrakte Kristi lidelse, død og forsoning, lengte etter nærmere forening med ham, og på den måten ta imot sakramentet i bønn og tro med ydmykhet, glede og takk.

756. Hvordan skal en kristen forholde seg etter at han har fått den hellige nattverd?

Han skal, ikke én eller noen få dager, men alltid holde seg inderlig nær til sin sjels brudgom, takke og prise ham av all makt for den store nåde som er vist ham, våke over denne nåde, oppmuntre seg i troen, håpet og kjærligheten, vende sinnet fra verden, lengte mer og mer etter sin Jesus, forkynne hans død med ord og gjerning, i hans døds kraft døde og drepe synden, søke å rette opp det hittil forsømte gode, etterfølge Jesus villig på den trange vei, og på den måten, i daglig fornyelse inntil døden, vise seg som et levende lem på Jesu legeme.

2 Kor 5:15. 1 Pet 2:24. Gal 2:20.

757. Kan det mennesket være sikker på å dø salig som tror slik og lever i samfunn med Jesus?

Ja, han er i sannhet et Guds barn og himmelens arving.

**Kort sammendrag av den
saliggjørende sannhet**
framstilt i sin naturlige sammenheng.

1. Det er én eneste sann Gud, i tre personer, Fader, Sønn og Helligånd.

2. Denne treenige Gud har skapt hele verden, og han oppholder og styrer den ennå.

3. Englene var alle skapt gode og hellige av Gud. Men noen falt ved ulydighet fra Gud, og de kalles djevlr.

4. Mennesket ble skapt av Gud uten synd, i Guds bilde, for å tjene ham.

5. Dette Guds bilde bestod i at mennesket var lik Gud og samstemt med Gud, slik at det hadde sann visdom, rettferdighet og hellighet.

6. I denne uskyldighets-stand var mennesket salig, da det levde i forening med ham, og det er det høyeste gode.

7. Men våre første foreldre, Adam og Eva, lot seg forføre av djevelen. I hjertet vendte de seg bort fra Gud, og dette viste de også i handling ved at de spiste av frukten på det forbudte treet.

8. På grunn av dette mistet de Guds bilde, og i stedet fikk de djevelens bilde og ble lik denne Guds fiende: Forstanden ble formørket, viljen fordreid og død til det gode, men tilbøyelig og dugelig til alt ondt.

9. Ved syndefallet tapte de også sitt salige samfunn med Gud, falt under Guds vrede og ble skyldige til døden, den legemlige, åndelige og evige.

10. Da nå alle mennesker nedstammer fra Adam og Eva, så har disse første foreldre født barn etter sitt bilde, og med den menneskelige natur forplantet synden og døden på alle sine etterkommere.

11. Derfor mangler alle mennesker naturligvis Guds bilde, den medskapte visdom og hellighet, og i stedet blir de født med arvesynd, blinde, vanhellige og gjenstridige.

12. Fra denne medfødte opprinnelige synd kommer alle gjørlige synder i tanker, begjæringer, ord og gjerninger.

13. I denne usalige syndestand er da alle mennesker av naturen under Guds vrede, og skyldige til all straff, legemlig, åndelig og evig.

14. Fra en slik evig elendighet kunne ingen skapning redde oss.

15. Men Gud så fra evighet menneskeslektens elendighet og nød. Av ufortjent kjærlighet forbarmet han seg over menneskene og besluttet å sende sin egen, énbårne Sønn til en Frelser for alle mennesker.

16. Denne frelser, som heter Jesus Kristus, ble lovet verden straks etter syndefallet. I Det gamle testamentes tid ble mange tusen dyr ofret som bilde på hans bitre og blodige død.

17. Da den bestemte tid var inne, ble denne Guds evige Sønn unnfanget av Den Hellige Ånd uten synd og født til verden av sin mor, jomfru Maria.

18. Denne vår velsignede gjenløser har da i én person to naturer, den guddommelige og menne-

skelige, så han er både Gud og menneske.

19. Etter sitt embete er han den eneste mellommann mellom Gud og menneskene, vår yppersteprest, profet og konge, i en dobbelt stand, fornedrelses-stand og opphøyelses-stand.

20. Med sitt hellige liv og fullkomne lydighet har han oppfylt loven i vårt sted. Med sin bitre lidelse har han utstått straffen for oss, og på sjel og legeme følt lovens forbannelse, den timelige og evige død, for våre synder, som ifølge Guds dom var lagt på ham.

21. Ved denne sin lydighet og lidelse har han betalt det som den rettferdige Gud krevde. Han har altså forsonet oss med Gud, befridd oss fra synden og alt annet ondt og gitt oss rett til samfunn med Gud og all salighet som følger av det. På den måten har han fullført det store gjenløsningsverket.

22. I graven ble Jesus ikke lenger enn til den tredje dagen etter sin død. Da oppvekte Faderen ham, og selv stod han opp med stor seierskraft over sine og våre fiender. Med det viste han at han hadde betalt vår syndegjeld fullt ut.

23. Etter oppstandelsen er Kristus fart til himmelen og har satt seg ved Guds høyre hånd. Der ber han for oss og sender oss sin Hellige Ånd, for at vi skal få del i den saligheten han har vunnet for oss.

24. Den Hellige Ånd kaller inntrengende alle mennesker til denne saligheten og virker kraftig ved nådemidlene: Ordet og de to sakramentene. Men Ånden viser også en viss orden som må følges

hvis et menneske skal få del i saligheten.

25. Denne orden kalles saliggjørelsens orden og består i sann omvendelse til Gud.

26. Omvendelsen består av to deler: anger og tro.

27. Anger og bedrøvelse er at en ut fra loven virkelig kjenner sin naturlige fordervelse og sine gjørlige synder, smertelig føler og alvorlig hater dem.

28. Når en slik føler sin egen elendighet, virker evangeliet troens lengsel etter Guds nåde i Kristus.

29. Denne troen strekker seg ut etter Frelseren. Med stor begjærighet griper den om det som Jesus har vunnet for oss med sin fortjeneste, som eneste grunn til salighet.

30. Denne troens rette natur er slik at den straks viser seg virksom i kjærlighet til Gud og nesten og i hjertets daglige renselse.

31. Den som ikke står imot Den Hellige Ånds nåde, men lar seg lede inn i denne saliggjørelsens orden, han blir vekt opp av sin åndelige død og gjenfødt til et nytt liv. Han får det tapte Guds bilde tilbake, får nytt lys i forstanden, ny lyst og kraft i viljen, et forandret sinn og hjerte. Han blir rettfærdiggjort, det vil si: kledd i Kristi rettfærdighet. Da blir han også fri fra syndens skyld og straff, og synden hersker ikke lenger over ham.

32. Ved troen kommer han nå på ny i samfunn med Gud og får del i alle de rike nådegaver som Kristus har skaffet til veie for oss.

33. Nå er han et sant og salig Guds barn og har et levende håp om å få arve himmelen.

34. Nå får han guddommelig lys og kraft både til å overvinne det onde, så han ikke mer synder med vilje mot samvittigheten, og til å gjøre det gode av hele sitt hjerte. Derfor søker han alltid Guds rike og hans rettferdighet, og vandrer på jorden med et himmelsk sinn og som overfor Guds ansikt.

35. Nå har han sann trøst i all lidelse, for i hans hjerte bor Guds rike, som er rettferdighet, fred og glede i Den Hellige Ånd. Dette riket er der, selv om det ofte kan være skjult under svakhet og anfektelse.

36. Men hvis han ikke vil tape denne sin salige nådestand, må han ved troen bli i Kristus og la seg lede av hans Ånd.

37. Han må med hjertelig bønn og andakt flittig bruke de midlene som kan tjene til å oppholde og styrke troen, nemlig Guds ord og sakramentene.

38. Han må nå virkelig våke, be og stride mot djevelen, verden og synden. Ennå henger noe av synden ved ham, men den skal renses ut mer og mer ved daglig fornyelse. I stedet skal Guds bilde mer og mer vokse fram i ham. Som et gjenfødt Guds barn må han la det komme klart til syne i sitt liv at han er i nær slekt med sin himmelske Far, at han elsker alt det Gud elsker, men hater alt det Gud hater, og det som verden er full av, nemlig øyenslyst, kjødslyst og et overdådig liv.

39. Han må nå daglig fornekte seg selv og tålmodig bære korset etter sin Frelser på den smale veien.

40. For den som blir bestandig på denne veien inntil livets slutt, er døden omsider en vinning og

fullkommen befrielse fra alt ondt.

41. For han skal på den ytterste dag ikke oppstå til dom, men til et evig, herlig liv og et uoppløselig samfunn med Gud.

42. Men den som ikke vil ta imot og bruke Guds nåde i denne saliggjørelsens orden, han blir i sin syndige naturtilstand skilt fra Gud. Han må dele skjebne med djevelen og hans engler i den evige fordømmelse.

En sann troende kristens**Morgenbønn**

Evige og allmektige Gud, barmhjertige, kjære himmelske Fader. Jeg priser deg i denne morgenstund av innerste sjel og ånd at du gjennom nattens mørke har vært sol og skjold over meg og - vendt fra meg all fare og skade på legeme og sjel. La meg i dag og alltid få ha din faderlige velsignelse og hjelp på alle mine veier og i alle mine gjerninger! Frels min sjel fra fristelse, mitt legeme fra sykdom, mitt øye fra gråt og min fot fra fall. Men fordi synden er det største onde, så hjelp meg, min Gud, framfor alt å stå den imot ved troens kraft. La din hånd være over meg, din Ånd i meg, din fred omkring meg. La meg ikke leve etter min egen vilje og lyst, men i troen på din Sønn, så jeg i alle mine tanker, ord og gjerninger kan takke deg, og i all nød som møter meg, finne tilflukt hos deg med mine bønner.

Kjærlighetsfulle Fader, forlat av nåde for Jesu skyld alt hva jeg hittil har gjort imot deg, og gi meg fortsatt nåde til å forbedre mitt syndige liv ved sann fornyelse etter ditt bilde, så min Jesu saktmodige, ydmyke, kjærlige og rene sinn må merkes mer og mer i all min ferd. Himmelske Fader, opphold din troende menighet på jorden! La den daglig vokse ved synderes omvendelse! Velsigne kongen og hans hus, la alt som tjener til folkets beste, ha fremgang, gjør jorden fruktbar, bevar oss fra landeplager, sørg for de fattige, trøst alle som plages av angst og sorg, særlig de døende.

Gjør godt mot mine slektninger og venner, og gjør meg hver dag beredt til å dø salig og stå opp med ære. Amen.

Aftenbønn

Himmelske Fader, i denne aftenstund bøyer jeg mine knær for ditt aller helligste ansikt, og tenker med takknemlighet på den store nåde og de mange velgjerninger som du har vist mot meg i dag, uten at jeg har fortjent det. Herre, hva er et menneske at du tenker på ham? Og hvem er jeg elendige, uverdige synder at du således overøser meg med velgjerninger den ene dag etter den andre? Mitt hjerte er overbevist om at dersom du ville handle med meg etter mine synder og betale meg etter mine misgjerninger, da kunne jeg ikke vente annet enn å bli kastet bort fra ditt ansikt ut i det ytterste mørke og de fordømtes evige natt. Ja, om du ville tilregne meg bare denne dags synder i tanker, ord og gjerninger mot deg, meg selv og min neste, da kunne jeg ikke svare deg ett av tusen klagemål. Er jeg nå i dag bevart fra frivillig ondskaps-synd og sikkerhet, da tilskriver jeg det slett ikke min fordervede natur, men bare din tuktende og bevarende nåde. Av din samme godhets kilde har jeg også i dag helt ufortjent mottatt mange legemlige velgjerninger, som sunnhet, fred, nødvendig opphold og befrielse fra mange ulykker som i den vide verden kan være hendt mange andre i dag og kunne liksom vel ha rammet meg, hvis ikke ditt faderlige tilsyn hadde vært over meg og avverget alt ondt fra meg. Min Gud, jeg har sett

din trofasthet i tusener av tilfeller, og du skal fremdeles alene være mitt hjertes tilflukt, min klippe og faste borg. Bevar meg da, o Gud, i denne natt fra all fare og skade på legeme og sjel. La meg hvile under dine vingers skygge til styrke for mitt legeme, og oppvekk meg i morgen frisk og sunn til min gjerning. Kjære Gud, enten jeg sover eller våker, ja enten jeg lever eller dør, så la meg være din og henge fast ved deg av hele mitt hjerte. Du er bedre for meg enn alt annet, og når jeg bare har deg, bryr jeg meg ikke om himmel og jord. Om enn mitt liv og min sjel svikter, er du dog alltid mitt hjertes trøst og min del for evig. Herre, la din nådes sol aldri gå ned over meg. La den alltid opplyse og oppvarme mitt mørke og kalde hjerte, bevege og oppmuntre mitt harde og tungsindige hjerte. Kjære Herre Jesus, la meg alltid leve i samfunn med deg ved en levende tro og fra ditt kors hente all kraft til å trenge fram på den smale vei og gjennom den trange port. Min Gud, jeg setter mitt håp til deg, forlat ikke meg eller noen av mine i denne natt. La ditt ords lysestake aldri flyttes fra oss. Opphold øvrigheten, som er din egen forordning, at vi under den må leve rolig og frykte deg. Bevar i nåde vårt land fra krig, pest, hunger, dyrtid og alle andre velfortjente plager. Gi oss din velsignelse i hele vårt liv. Gi oss til sist en salig død, og etter døden den evige ro og hvile i Abrahams skjød. Amen.